

Bütün Dünya

192297 SAYI: 2022 / 4

FIYATI: 15 TL

Ulusal Egemenlik 102 Yaşında

Yahya Aksoy'un
Yazısı 20. sayfada

Erdem Akyüz:
**Atatürk ve
Bir Sınav** s: 25

Kaya Boztepe:
**Bilinmeyen
Gerçekler** s: 5

Cihangir Dumanlı:
**Muğlalı
Olayı** s: 43

Cengiz Özakıncı:
Yüce Divan'da
İlk Yargı:

**Yavuz-
Havuz
Davası** s: 14

Yaşar Öztürk:
**Sanat
Elzemdir** s: 36

Recep Akdur:
**Anzac
Bir İngiliz
Kolordusu-
dur** s: 49

Erhan Kanyılmaz:
**Martin
Luther King
Suikastı** s: 131

Tekin Özertem:
**Siyaset
Sanatı(!)** s: 100

Necef Uğurlu:
**Tarihi
ve Talihi
Değişen
İki Bebeğin
Öyküsü** s: 82

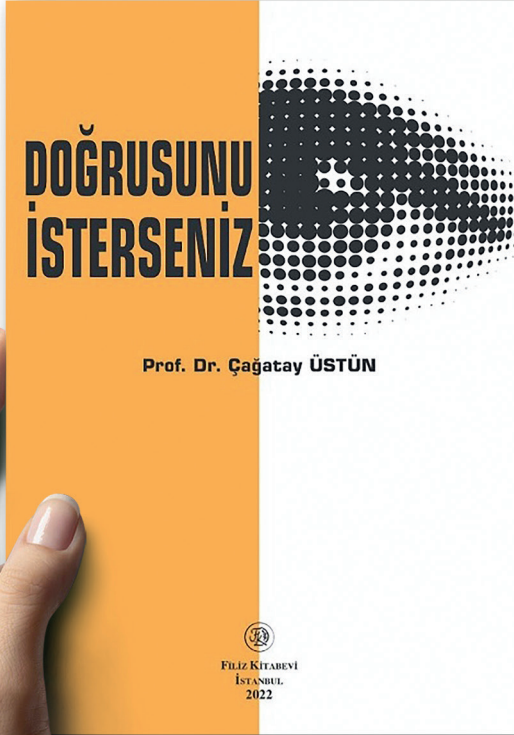
“Doğru ve yanlış arasındaki bulmacada tüm boş kutucukların
“doğru” kelimesini oluşturmak üzere dolmasını hayal ediyorum.

Hayal gerçeğe dönüşebilir.

Bu kitap o noktadan bir başlangıç yapıyor.

Sizlerle buluşan satırlarda doğrunun üstünlüğünü, değişik konulardaki
tek doğrunun varlığını fark edeceksiniz.

Eğer doğrusunu aramak istiyorsanız, bu kitabın yolculuğuna çıkmalısınız.”

BÜTÜN KİTAPÇILARDA

Bütün Dünya

2000

Başkent Üniversitesi

Adına Sahibi:

Prof. Dr. Mehmet Haberal

Anısal Yönetmen:

Mete Akyol

Yayın Genel Yönetmeni:

Ufuk Akyol

Görsel Yönetmen

ve Yayın Genel Yönetmeni

Yardımcısı:

Turgut Keskin

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü:

Gülçin Orkut Akyol

Teknik Yapım Yönetmeni:

Faruk Güney

Yayın Danışmanı:

Yaşar Öztürk

Eğitim Danışmanı:

Dr. Fatma Ataman

Düzeltilme Sorumlusu:

Nükhet Alicikoğlu

Abone Servisi:

Hatice Taygan

*Bütün Dünya 2000 dergisi,
Başkent Üniversitesi'nin
kültür hizmetidir.*

Seçiciler Kurulu:

Prof. Dr. Nevzat Bilgin (Anısal Başkan)

Prof. Dr. Ahmet Mumcu

Prof. Dr. Solmaz Doğanca

Prof. Dr. Sevil Öksüz

Prof. Dr. Ender Varinlioğlu,

Prof. Dr. Okay Eroskay

Prof. Dr. Fuat Çelebioğlu,

Prof. Dr. Sedefhan Oğuz,

Prof. Dr. Levent Peşkiricioğlu,

Kaya Karan, İlhan Banguoğlu,

Ahmet Aydede, Ertan Karasu, Manuel Bilos

Sürekli Yazarlar:

Yahya Aksoy, Yücel Aksoy, A. Erdem Akyüz,

Sabriye Aşır, Nuray Bartoschek, Kaya Boztepe,

Dr. Cihangir Dumanlı, Barbaros Eneç, Haluk Erdemol,

Konur Ertop, Gürbüz Evren, Erhan Kanyılmaz,

Filiz Leloğlu Oskay, Cengiz Önal, Cengiz Özakıncı,

Dr. Tekin Özertem, Yaşar Öztürk, Necdet Pamir,

Zeki Sarıhan, Sezin San Sungunay, İzlen Şen Toker,

Necef Uğurlu, Mehmet Ünver, Mustafa Yıldız, Berk Yüksel

Yönetim Merkezi:

10. Sokak No: 45, Bahçelievler, Ankara

Tel: (0312) 212 80 16

Faks: (0312) 212 31 33

İletişim Adresi:

Burhaniye Mah. Burhaniye Abdullah Ağa Cad. No:103

Üsküdar, 34662 İstanbul

Tel: (0216) 422 22 67

Abone Servisi:

Tel: (0541) 725 74 11

abonebd@gmail.com

Baskı: BPC Matbaacılık Sanayi ve Ticaret A. Ş.

Akçaburgaz Mah. Mehmet Deniz Kopuz Cad. No: 17,

34522 Esenyurt, İstanbul

Dağıtım: Turkuvaz Dağıtım Pazarlama

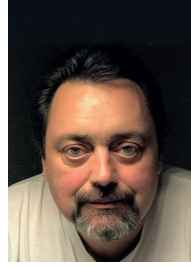
Basım Tarihi: 25 / 03 / 2022

www.butundunya.com.tr • butundunya@butundunya.com.tr

3 Sıfat ve Kişilik*Dr. Ufuk Akyol***5 Bilinmeyen Gerçekler**
*Kaya Boztepe***11 Atatürk'e Ağlayan Bayrak**
*Cemal Türkmen***14 1928 Yavuz-Havuz Davası ve Kumpas İddiaları**
*Cengiz Özakıncı***20 Ulusal Egemenlik 102 Yaşında** *Yahya Aksoy***25 Atatürk ve Bir Sınır**
*A. Erdem Akyüz***29 Rahip Frew'ya Yazdığım Mektup** *Cengiz Önal***34 Hakimiyeti Milliye Yazıları****36 Sanat Elzemdir** *Yaşar Öztürk***43 Muğlalı Olayı**
*Dr. Cihangir Dumanlı***49 Anzac Bir İngiliz Kolordusudur**
*Prof. Dr. Recep Akdur***55 Dr. Reşit Bey ve Kemal Bey**
*Vahap Candan***63 Deniz Gezmiş Çifte Tabanlı Polisler**
*Mete Akyol***70 Yüzbaşı Garcia'nın Hikayesi**
*Prof. Dr. Cengiz Kuday***73 Durak** *Dr. Murat Molu***75 Savaş ve Çocuklar**
Nuray Bartoschek

İÇİNDEKİLER

77 Popülistler ve Pandemi
*Barbaros Eneç***82 İki Bebeğin Öyküsü**
*Necdet Uğurlu***89 Rusya, Ukrayna, Enerji ve Jeopolitik Notları**
*Necdet Pamir***95 Neden Hikayelere İhtiyaç Duyuyoruz?** *Sabriye Aşır***100 Siyaset Sanatı (!)**
*Dr. Tekin Özertem***104 Tanrısal Teknoloji**
*Ömer Dedeoğlu***110 Bolivya ile Paraguay Olmayan Petrol Yatağı İçin Savaştı**
*Gürbüz Evren***114 Landshut İzlen Şen Toker****119 Anadolu'da En Eski Söylencelerin Şiirlerin İzinde**
*Konur Ertop***125 "Değişik Görüşlerde de Olsak Birbirimizi Anlamaya İhtiyacımız Var."**
*Demir Aytaç***131 Martin Luther King Jr. Suikasti** *Erhan Kanyılmaz***137 Orpheus** *Berk Yüksel***141 Ara Güler****142 Rock Müziği Endüstrisi**
*Mehmet Ünver***147 Neler Olmuyor ki Dünyada**
*Sezin San Sungunay*4 *Beni Hatırlayınız*48 *İlk Dersimiz Türkçe*62 *Gözün Sözü*88 *Bilginizi Denetleyin*151 *Çözümler*152 *Yarının Büyükleri*154 *Bulmaca*156 *Satranç*158 *Bize Gönderilen Kitaplardan*160 *Bir Fotoğraf Bin Sözcük*

Sıfat ve Kişilik

Hiç anlayamadığım bir yaklaşım da herhangi bir topluluğa genel bir insansal sıfat atfetmektir. “İskoçların eli sıkıdır”, “doktorlar saygındır”, “anneler fedakârdır”, “askerler cesurdur”, “Fransızlar romantiktir”, “İngilizler soğuktur”, “polisler güvenilirdir” gibi. Ben bu tür yakıştırmalara hiç inanmıyorum.

Benim düşünceme göre bir topluluğun tüm bireyleri aynı özelliğe sahip olmaz, olamaz.

Hiç mi korkak bir asker yok? Var tabii.

Tüm anneler fedakâr mıdır? Neler neler biliyoruz, görüyoruz hepimiz.

Doktorların tümü saygın mıdır? Hiç mi şarlatan yok aralarında?

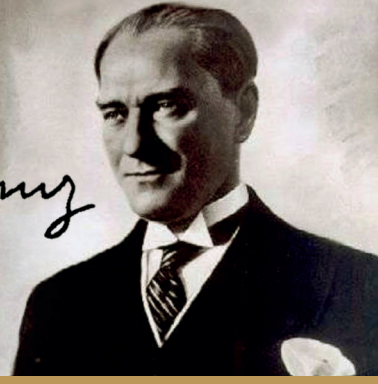
Saygınlık, fedakârlık, cesaret, güvenilirlik kişinin “ne” olduğu ile değil, “kim” olduğu ile belirlenebilecek sıfatlardır. Aynı şekilde “eli sıkı” olmak da, “romantik” olmak da, “cana yakın” veya “soğuk” olmak da öyle.

İyi veya kötü, tüm sıfatları ancak kendi kişiliğinizle “hak edersiniz”.

Yoksa mensubu olduğunuz topluluğa atfedilen bir sıfat sizi de bağlamaz. Ne yaptığınız değil, nasıl yaptığınız belirler niteliklerinizi.

ufukakyolbd@gmail.com

Beni Hatırlayınız

ATATÜRK'ÜN BUGÜNÜ DE AYDINLATAN ÖZDEYİŞLERİ

Derleyen: GAZİ GÜDER

- *Millete efendilik yoktur. Hizmet etme vardır. Bu millete hizmet eden, onun efendisi olur. (1921)*
- *Asıl olan millettir. Toplumdur. Onun da umumî iradesi, Mecliste belirir; bu her yerde böyledir. Fakat, fertler de vardır. Meclis, memleket ve devlet işlerini fertlerle, şahıslarla yapmaktadır. Her devletin işlerini yöneten şahıs ve şahıslar meydandadır. Hakikati, mânasız görüşlerle inkâra yer yoktur. (1922)*
- *Bir hükûmet iyi midir, fena mıdır? Hangi hükûmetin iyi veya fena olduğunu anlamak için, “Hükûmetten gaye nedir?” bunu düşünmek lâzımdır. Hükûmetin iki hedefi vardır. Biri milletin korunması, ikincisi milletin refahını temin etmek. Bu iki şeyi temin eden hükûmet iyi, edemeyen fenadır. (1923)*
- *Millî egemenlik esası üzerinde idare edilen medeni devletlerde, kabul edilmiş ve fiilen geçerli bulunan esas; milletin genel isteklerini en çok temsil eden ve bu isteklerin bağlı olduğu menfaat ve gerekleri, en yüksek kudretle ve selâhiyetle yapabilecek siyasî grubun, devlet işlerinin idaresini üzerine alması ve bu mesuliyeti en yüksek liderinin omzuna bırakması prensibinden ibarettir. (1927)*
- *İnsaf ve merhamet dilenmekle millet işleri, devlet işleri görülemez; millet ve devlet şeref ve bağımsızlığı temin edilemez. (1927)*
- *Benim istediğim sadece memleket işlerinin Büyük Millet Meclisinde açıkça münakaşa edilmesidir. Büyük Millet Meclisinde Türk milletinin gözü önünde açıkça konuşulamayacak hiçbir iş yoktur. (1930)*

K Atatürk

Gençliğin Dünyası

Kaya Boztepe

BİLİNMEYEN GERÇEKLER

1

13 KASIM 1918

101 numaralı odasından çıktı. Ortası halı serili geniş mermer basamakları indi, duvara asılı büyük ayna ve tabloların süslediği salonun girişinde iki sütunun arasında durdu

ve insanları hemen etkisi altına alan çelik gibi mavi gözlerini Haliç tarafındaki masalara çevirdi. Yüksek tavadan süzülen gün ışığı sanki bir anda onun üzerine odaklanmıştı. Zamanın en gözde buluşma noktası olan Pera Palas'ın Kubbeli Salon'unda bulunan herkes döndü ve bu masal kahramanı kadar etkileyici genç subaya baktı.

Piyano susmuş, salon bir anda sessizliğe bürünmüştü. Kısa bir süre şaşkınlık yaşayan garson hemen ona doğru yöneldi ve "Hoşgeldiniz Paşam, şöyle buyrun" dedi. »

Pera Palas (1920)

Demisiyle beraber önce piyanistin elleri tekrar tuşlarda dans etmeye başladı. Salonu da belli belirsiz “Kemal Paşa... Mustafa Kemal Paşa...” fısıltıları doldurdu.

İstanbul’un meşhur işgal komutanı General Harington başta olmak üzere bir kısım işgal komutanları salonun diğer köşesinde oturuyorlardı. Harington, kapıda durup sonra kendisinden son derece emin bir şekilde masasına doğru yürüyen bu son derece karizmatik genç paşanın, Çanakkale’de İngilizlerin hayallerini parçalayan efsane komutan Mustafa Kemal Paşa olduğunu öğrenince yanındaki genç yüzbaşıyla kendisine haber

General Charles Harington

göndererek masasına davet etti.

Paşa’nın cevabı ise nazik ve keskindi: “Burada bizler ev sahibiyiz. Onlar bizim masamıza buyursunlar.”

Neden Pera Palas’a gelip yerleşmişti? Cebinde parası yoktu.

Bunu anlatmak için makara-

yı biraz geri saralım.

Mondros imzalanmıştı. Osmanlı Bahriye Nazırı Rauf Orbay başkanlığındaki Türk heyeti ile İtilaf güçlerini temsil eden Amiral Arthur Gough Calthorpe başkanlığındaki İngiliz heyeti arasında görüşmeler 27 Ekim tarihinde başladı.

İşgal devletlerinin her talebi her günün sonunda saraya bildiriliyor ve saray tarafından hemen onaylanıyordu. 3 gün süren görüşmeler sonucunda 30 Ekim tarihinde Mondros Limanı’nda bulunan İngiliz Agamemnon zırhlısında Mondros Ateşkes Antlaşması imzalandı. Osmanlı silah bırakıyordu.

30 Ekim akşamı Sadrazam İzzet Paşa,

Liman Von Sanders'e gönderdiği telgrafta, Von Sanders'in Yıldırım Orduları Komutanlığını Mustafa Kemal Paşa'ya bırakmasını ve İstanbul'a dönmesini bildirdi. Von Sanders, 31 Ekim günü Yıldırım Orduları Komutanlığını Mustafa Kemal Paşa'ya devretti. Aynı Çanakkale'de yaptığı gibi.

Mondros Antlaşması'nı haber alıp maddeleri okuyan Sarı Paşa'nın gözlelerinden ateş çıkıyordu. Derhal telgrafta sarıldı. *"Bu yaptığımız büyük yanlış!"* diye haykırıyordu. Telgrafların biri gidip diğeri geliyordu. Sadrazam İzzet Paşa *"bırak artık"* demeye getiriyordu. *"Kaybettik, Allenby karaya çıkacak ve ordusuna gıda gönderecek, bu işi uzatma."* Sarı Paşa şaşkındı. *"Dertleri erzak ise biz buradan temin ederiz, onlar orduyu teslim alacaklar, uyanın."* diyordu.

Araplarla iş birliği yapan İngilizlerin elinden ordusunu yok olmaktan kurtaran Mustafa Kemal Paşa haklıydı. Hemen yanibaşında da bir örnek vardı.

O örnek Ali İhsan Sabis Paşa'ydı.

2 Nisan 1918'de Rusların harabe haline getirip terk ettiği Van'ı Ermeni komitacılarından geri alan Ali İhsan Paşa, Tebriz'i alan komutandı.

1918'de İran'daki Şehriban mevkiinde İngiliz kuvvetleri karşısında geri çekildi ve kolordusunu kurtarmayı başardı. Aynı yılın Eylül ayında 6. Ordu kumandanlığına getirildi.

Ali İhsan Paşa

Mustafa Kemal Paşa'nın yanibaşında Musul-Halep yöresindeki birliklerin komutanıydı. 30 Ekim 1918'de Mondros Mütarekesi imzalandıktan sonra İngiliz General Marshall, Musul ve Zaho'daki sivil Hristiyanların topluca öldürüldüğü iddiasıyla Türk birliklerinin Musul'u terk etmesini istediler.

Ali İhsan Paşa, bunu şiddetle reddetti ancak İstanbul Hükümeti'nden gelen talimat doğrultusunda Nusaybin'e çekilerek Musul'u İngiliz işgaline bıraktı. Musul'u kaybettik. Ali İhsan Paşa daha sonra İngilizlerce tutuklanarak Malta Adası'na sürülmüştür.

Mustafa Kemal Paşa aynı duruma düşürülmek istendiğini biliyordu. *"Ben bu kararı tanımıyorum."* dedi. O sırada bulunduğu Adana'da Yıldırım Orduları Grup Komutanı olarak Saray'la adeta bir *"telgraf savaş"* başlamıştı. 5 Kasım'da Mondros'a aykırı olarak İskenderun'a gelecek İngilizler için *"Karaya ayak basmaya cüret ederlerse aske-re ateş açılması talimatı verdim."* dediğini Saray'a bildirdi.

Saray, yani padişah ve yalakaları paniğe kapıldılar. “*Sakin yapma*” şeklinde mesajlar gelmeye başlamıştı. Mustafa Kemal 8 Kasım’da Saray’a bir ultimatom daha çeker. “*Böyle giderse İngiliz ihtiraslarının sonu gelmez. Kabineyi de onlar tayin eder. Anadolu’yu işgal ederler!*”

Saray’dan gelen son gelen emir ise “teslim ol” çağrısıdır.

Sarı Paşa cevap yazar; “*Bunu yapmaya benim kişiliğim el vermez, ben karakterime uyanı yapacağım!*”

Hain padişah ve yalakaları, ne yapacağız bu adamla diye düşünürlerken Sadrazam İzzet Paşa’nın tavsiyesiyle, 7 Kasım’da Yıldırım Orduları dağıtılır. Artık ortada böyle bir ordu yoktur. Padişah iradesiyle Mustafa Kemal Paşa, Harbiye Nezaretinin emrine verilir:

“*Dön ve derhal Payitaht’a gel!*”

Artık yapacak bir şey kalmamıştır. Ya da herkes öyle düşünüyordu.

Oysa onun fikirleri çok farklıydı. Zaten bu yüzden Sarı Paşa’ydı o! Derhal Adana’dan silahların önemli bir kısmını Ege’ye Teşkilatı Mahsusa şeflerinden Kuşçubaşı Eşref’in çiftliğine yolladı. Sonra da Urfa, Maraş ve Antep’e... Derhal çeteler kurdurup işgale direnmeyi örgütlemeye başladı. Anadolu’da ilk direnişler de onun dağıttığı bu silahlarla başladı. Mustafa Kemal tüm hayatı cephelerde geçmiş zeki bir kurmay ve strateji uzmanı. Her şey bitti de-

Her şey bitti denilen bir anda o, Anadolu’da büyük bir direniş ve ihtilal planlarken hem yeni ordu kurmayı, hem milleti teşkilatlamayı aynı anda düşünüyordu.

nilen bir anda o, Anadolu’da büyük bir direniş ve ihtilal planlarken hem yeni ordu kurmayı, hem milleti teşkilatlamayı aynı anda düşünüyordu. Bunlar daha İstanbul’a dönmeden önce yaptıklarıydı. Yani onun kafasında milli bir mücadele fikri çoktan harekete geçmişti bile.

10 Kasım’da trenle Adana’dan İstanbul’a doğru yola çıkan Mustafa Kemal Paşa, 13 Kasım Çarşamba

günü İstanbul'a ulaştı. Yani tam da İstanbul'un işgal edildiği tarihte.

İşte şimdi yine tarih kitaplarının yazmadığı, herkesin maalesef çok bilmediği bir hikayeyi paylaşalım.

Soğuk bir Kasım günüdür.

İstanbul-Haydarpaşa tren istasyonuna vardığında, kendisini karşılayan sadece yakın arkadaşı Dr. Rasim Ferit Talay'dır. Daha doğrusu hikaye böyle bilinir. Oysa Haydarpaşa'da sessizce bazı önlemler alınmıştır. Dr. Fahri ve Malisör Rıza, İttihatçı ve Teşkilatı Mahsusa'dan bazı arkadaşları kimseye hissettirmeden çevrede koruma önlemi almıştır. Teşkilat-ı Mahsusa'dan Dayı Maksut, Dr. Fahri ve arkadaşı Eczacı Celal 13 Kasım günü Haydarpaşa Gar Lokantası'nda alınan önlemleri gözden geçirip Paşa'yı beklemektedirler. Gözleri İngilizlerdedir. Bir tutuklanma durumu olup olmadığı belli değildir. Mustafa Kemal Paşa gelince perona çıkarlar ve bu yaşadıkları sahne karşısında şaşkına dönerler.

Haydarpaşa Garı ana baba günü, silme cephelerden gelen asker ve subaylarla doludur. Mustafa Kemal

Paşa vagondan iner, peronda yürümeye başlar.

Hiç yenilmiş bir hali yoktur! Jilet gibi tıraşlı, kırışık üniforması, kendinden emin tavrıyla ışıldayan güneş gibidir. Peronda onu görenlerde bir dalgalanma olur ve yükselen fısıltılarla Mustafa Kemal Paşa

sesleri dalga dalga yayılmaya başlar. Tamamen hazırlıksız ve o an gelişen bir refleks ile onu gören bir çavuş "Dikkaaat!" diye tüm gücüyle bağırır. Herkes donakalır. Çavuş davudi sesiy- le bir daha haykırır; "Gelen Mustafa Kemal Paşa'dır! Selaaaam duur!"

Bütün peron ve Haydarpaşa Garı tüm askerlerin "Rapp!" diyerek hazır ola geçip selam durmalarıyla sarsılır.

Koca Gar tamamen sessizliğe bürünmüştür. Paşa, kavruk yüzü mücadelenin zorluklarıyla şekillenmiş Çavuş'un yanına gelir, bir şey söylemeden bakar önce. Sonra "Seninle nerede beraberdik Çavuş?" diye sorar!

Çünkü bilir. Bilir ki, oraya gelen askerlerle mutlaka cephelerden birinde çarpışmıştır. Çavuş yine davudi sesiyle "Çanakkale Paşam!"

diye haykırır.

Paşa elini Çavuş'un omzuna koyar; *"Emir geçir. Herkes memleketine giderken silahını birlikte götürsün. Bir yolunu bulup götürsün!"*

"Emir geçirmek" askeri bir terim. Yani emrin, yüksek sesle tekrarlanmadan yavaş sesle kulaktan kulağa geçirilmesi anlamına geliyor. Çavuş emir geçiriyor. Askerler birbirlerine söylüyor. Bir süre sonra silahlı askerlerin çoğu perondan yok oluyor! Silahlarını saklayıp köylerine gidiyorlar. Mustafa Kemal Paşa emir vermiş!

Paşa elini Çavuş'un omzuna koyar; "Emir geçir. Herkes memleketine giderken silahını birlikte götürsün. Bir yolunu bulup götürsün!"

Mustafa Kemal kendisini rıhtıma kadar izleyen kalabalık bir subay grubu ile birlikte Haydarpaşa'dan bir motora binip karşıya geçecektir ama boğaz trafiği kapalıdır. Düşman kuvvetlerinin 61 parçalık düşman gemisi boğaz ve Dolmabahçe Sarayı karşısına konumlanmış, boğazın mavi sularına bir kâbus gibi çökmüştür.

İstanbul artık Türklerin değildir.

Ancak Paşa ve yanındakilerin Haydarpaşa Garı'ndan çıkışları öylesine görkemli bir sahnedir ki,

sanki oradan çıkıp düşmanın üzerine yürüyeceklerdir. Öylesi bir heyecan, öylesi bir umut vardır.

Boğaz trafiğinin açılmasını Haydarpaşa'da bekleyen Mustafa Kemal, ancak öğleden sonra "Kartal" istimbotu ile Galata'ya geçebilir.

İşte yaveri Cevat Abbas ile birlikte "Kartal" istimbotunda zırhlıların arasında geçerken, Mustafa Kemal'in düşman gemilerine bakıp "Geldikleri gibi giderler." sözünü o gün söylenmiştir.

Cevat Abbas bu tarihi sözü anılarında tarihe kaydetmiştir.

Bu sözün altında Mustafa Kemal'in milli mücadele azmi, kararlılığı ve cesareti vardır.

Bu sözün altında bu toprakları çiğnetmemek için Çanakkale'de, bütün cephelerde toprağa düşen on binlerce şehidin kanı ve âhi vardır.

Mustafa Kemal Türk milletine bir namus sözü

vermiştir.

Türk milletinin azmine ve cesaretine güvenerek verdiği bir söz.

Sözünü fazlasıyla tutmuştur.

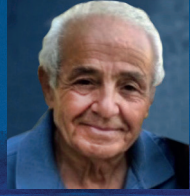
Yazımıza Pera Palas ile başlamıştık. Pera Palas ile devam edeceğiz. Sohbetimize gelecek sayımızda devam edebilmek ümidiyle...•

kayaboztepebd@gmail.com

"Her ilerlemenin ve kurtuluşun anası özgürlüktür."

Mustafa Kemal Atatürk

Boz Urbalı Köy Kahramanları
Köy Enstitülerinden İç Isıtan Öyküler
Cemal Türkmen

Atatürk'e Ağlayan Bayrak

Olay,
10 Kasım
1938 günü
yaşanmıştır.

O gün, ülkenin her köşesinde olduğu gibi Aydın'ın merkez ilçeye bağlı Alanlı Köyü'nde de hıçkırıklar yükseliyordu.

Kâşif, her şeyi ahiret için düşünen, bu nedenle namaz kılmaktan başka bir şey yapmayan köy imamının oğluydu. Ona göre dünya işleri geçiciydi. Ama dünya işlerini de çekip çevirecek birisi gerekiyordu. Daha altı yaşındayken almıştı bu sorumluluğu Kâşif. Üç yıllık ilkokulu bitireceği yıl, okullarının dört ve

beşinci sınıfları da girmişti devreye. Babası okulun beş yıla çıkarılmasına müthiş kızıyor, bir şey yapamıyor, sinirinden sakalını bıyığını yiyordu.

O gün tüm ulus gibi Alanlı köylüleri ile birlikte Kaşif de Ata'sı için gözyaşı dökmüştü.

Alanlı Köy'nden bir görünüm

Yeni yazıyla okumayı yazmayı öğrenen Kâşif'e sürekli söyleniyordu babası:

“Arapça olmayan yazı, gâvur yazısıdır. Gâvur yazısını okuyanlar

da yazanlar da gâvurdur.”

Kâşif'in okula başladığının ikinci yılıydı. Bir gün okul ve kahve çevresinde bir hareketlilik olduğunu sezinledi Kâşif. Okulun karşısındaki köy kahvesine sürekli girip çıkanlar oluyordu. Öğretmenleri masaya kaplanmış, öylece duruyordu. Aylardan kasım, günlerden kasımın onuydu. Kapı çalınınca öğretmen masadan başını kaldırıp kapıya baktı. Muhtar yanında iki kişiyle gelmişti:

“Gazi ölmüş...” dedi belli belirsiz. Sesinde bir üzüntü, bir çaresizlik vardı.

Kâşif o an anlamıştı öğretmenin başını masaya saklamasının nedenini. Görmemişti ama büyük bir olasılıkla ağlıyordu o zaman.

Muhtarın elinde üç tane bayrak vardı. Öğretmen aldı onları, baktı orasına burasına. Sınıftan çıktı. Koridordaki yangın kovanının içindeki suya batırıp çıkararak yıkamaya çalıştı üçünü de. Kâşif'in bile ilk görüşte kirli olduğunu fark ettiği bayrakları elinden geldiğince temizledi öğretmen. Birini göndere

1928

Yavuz-Havuz Davası ve Kumpas İddiaları

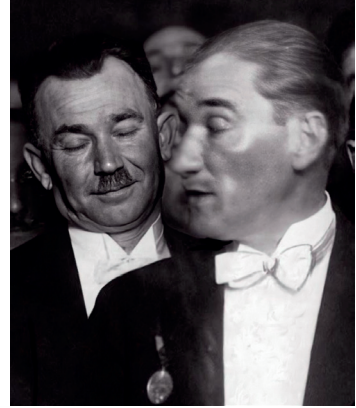
İsmet İnönü, İhsan Eryavuz ve Atatürk.

16 Nisan 1928, Cumhuriyet tarihinde ilk kez bir bakanın dokunulmazlığı kaldırılıp Yüce Divan'da yargılanarak hüküm giydiği tarihtir. "Yavuz-Havuz Davası" olarak anılan bu olay, aradan geçen 94 yıl boyunca makalelere, kitaplara, doktora tezlerine konu olmuştur. "Yavuz", Birinci Dünya Savaşı'nda müttefik Almanya'dan alınan Goeben savaş gemisine verilen "Yavuz Sultan Selim Kruvazörü" adının süreç içinde kısaltılmışıdır. "Havuz" ise "Yavuz"un onarımında kullanılmak üzere Aralık 1926'de Gölcük'te kurulan dev havuzdur. Bu süreçte Bahriye Vekili İhsan Bey'in Yavuz'un onarımı ve havuzun yapımıyla ilgili çalışmalarında bir takım yasaya aykırı girişimlerde bulunduğu söylentisi yayılmıştır. Atatürk bu söylentilerle ilgili olarak İhsan Bey'i de Başbakan İsmet İnönü'yü de uyarılmış ve bunun üzerine İsmet İnönü, 24 Aralık 1927 günü meclise şu önergeyi vermiştir:

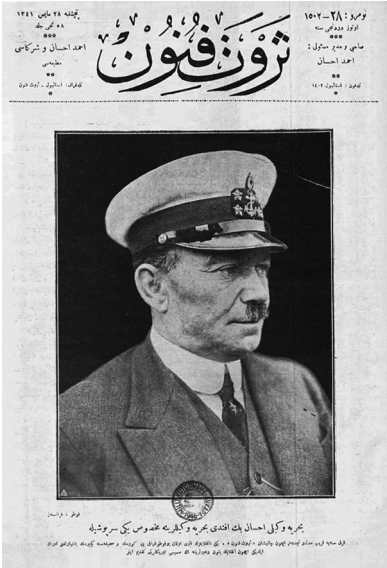
1. Malatya Mebusu Başvekil İsmet Paşa Hazretlerinin takriri. Büyük Millet Meclisi Riyaseti Celilesine. Sabık Bahriye Vekili ve Cebelibereket Mebusu İhsan

Beyin Vekâletinin son günlerinde, Yavuz'un tamiri mukavelesinin tadili meselesinde muhilli emniyet bir tarzda, İcra Vekilleri Heyetinin kararı hilafına ve bu kanuni salahiyetinin haricinde hareket ettiği ve Hazinenin menafîine ademi takayyüt gösterdiği anlaşılmıştır. Vekâleti esnasında ve vekâlet vazifesinden mütehaddis bu harekât kendisinin mesuliyetinin ve Divanı Âliye sevkini müstelzimidir. Dahili nizamnamenin 169'ncu maddesi mucibince hakkında tahkikat icrasını talep ve teklif ederim. Malatya Mebusu Başvekil İsmet. »

İhsan Eryavuz ve Atatürk

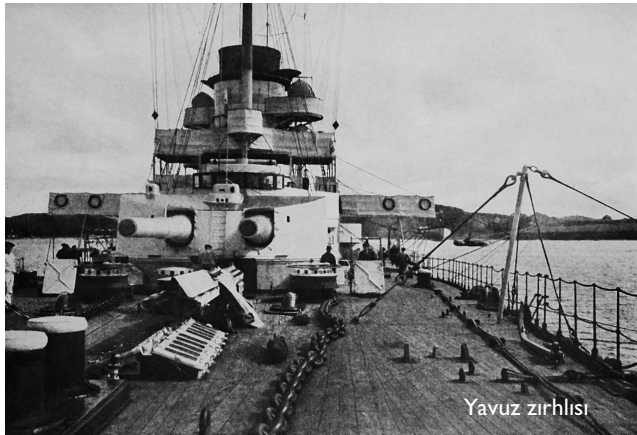
Bahriye Vekili İhsan Eryavuz
(Servetifünun, 28.05.1925.)

İnönü mecliste yaptığı uzun konuşmada eski Bahriye Vekili İhsan Bey'in Yüce Divan'da yargılanması önerisinde Atatürk'ün yaptığı uyarının etkisini belirterek:

- "Yavuz tamirinin geçirdiği

müşkülât ve safahat Reisisicumhur (Gazi Mustafa Kemal) Hazretlerini mustarip etmekten hali kalmıyordu. Bundan maa- da Reisisicumhur Hazretleri mukavele ve tamir işlerine ciddi olmayan

alakalar karışabilmesi ihtimalinden de mütemadiyen endişe ediyorlardı. Bir gün Dolmabahçe'de Reisisicumhur Hazretleri bana akşam Bahriye Vekili Beyle ve bazı rüfeka ile bulduklarını ve söz arasında Vekâletin muamelatında gayri müstakimane halat vukuunu işitmekten bihuzur olduğunu - makamı tenbih ve ikazda- ifade ettiklerini ve şahsen Vekil Beyin nadürüst muamelata müsamaha etmesine ihtimal vermemekle beraber, müteyakkız ve itinalı olmak lüzumunu serdeylediklerini bildirdiler. Bununla benim de basiret ve teyakkuzumu tahrik etmiş oluyorlardı. (...) Bir iki gün sonra biraderim evimde bana şu hikâyeyi nakletti. «Bir Türk avukat biraderime bilvasıta şirketin vekâletini deruhde etmesini teklif etmiş, biraderim itizar eylemiş.» Hadise bana manasız görünmedi. Derhal Bahriye Vekili Beyi buldum. Kendisine vakayı naklettim ve ilave ettim. «Bu vaka bana nüfuz arandığı ihtimalini gösterdi ve pek fena tesir etti.

ayda hazırladığı rapor 26 Ocak 1928 günü mecliste görüşülmüş, İhsan Bey bu raporda kendisine yöneltilen

Kanunun ahkâmından kurtulmak kabil olamayacağını fiilen anlatmak lazımdır. Bilhassa nazarı dikkatiniizi celbederim.’ sözleriyle Yavuz ve Havuz işlerinde görülen yasaya aykırılıkların soruşturulmasını istemiştir. Eski Bahriye Vekili İhsan Bey de uzun bir konuşma yaparak kendini savunurken *‘muhterem Başvekilim ve muhterem liderim İsmet Paşa hazretleri’, ‘muhterem İsmet Paşa’nın yanında olmağa bütün mevcudiyeti maddiye ve maneviyemle müteahhidim.’, ‘Efendiler, benim bu göğsüm çok zaman evvelden beri tanıdığım İsmet Paşa hazretlerine takdir ve muhabbet hisleriyle elan doludur.’* sözleriyle övgüler yağdırmış, **Bahriye Vekaletinin kaldırılmasını Atatürk’ün istediğini, kendisine sorulduğunda kendisinin de kaldırılmasından yanayım dediğini** anlatmıştır.

Başbakan İsmet İnönü’yü ve eski Bahriye Vekili İhsan Bey’i saatlerce dinleyen milletvekilleri, oturum sonunda yapılan oylamada, İhsan Bey hakkında Tahkikat Encümeni kurulmasına **oybirliği ile** karar vermişlerdir.

33 Milletvekilinden oluşan Tahkikat Encümeni’nin yaklaşık iki

suçlamalara karşı uzun bir konuşma yaparak kendini savunmuş, oturum sonunda yapılan oylamada milletvekilleri başta İhsan Bey olmak üzere raporda adları ve eylemleri belirtilen kişilerin Yüce Divan’da yargılanmalarına **oybirliğiyle** karar vermişlerdir.

Yüce Divan sanıkların tümünü dinlemiş, iddiaları soruşturmuş, gösterilen tanıkları dinlemiş ve 16 Nisan 1928 günü açıkladığı kararda İhsan Bey’e **“memuriyet vazifesini suistimal”** ve **“fesad karıştırmak suretiyle irtikaba teşebbüs”** suçlarından 2 yıl hapis cezası vermiştir.

Hapisten çıktıktan sonra yaşamını İstanbul’da sürdüren İhsan Bey, 1934’te Eryavuz soyadını almış; 1946’da çok partili düzene geçiş günlerinde Demokrat Parti çizgisinde yayın yapan Yeni Türkiye gazetesinde 27 Temmuz-20 Eylül 1946 tarihleri arasında 56 gün boyunca *“Yavuz-Havuz Hadisesinin İç Yüzü”* başlıklı yazı dizisinde anılarını aktarmış, suçsuz olduğunu kanıtlamaya yönelik argümanlar ileri sürerken İsmet İnönü’yü kendisine iftira atmakla suçladığı gibi, dizinin 30-31 Temmuz 1946 günlü bölümlerinde

oğlu Bülent Eryavuz babasının ve kendisinin yayımlanmamış anılarını kimi yazarlara verecek, onlar da kitaplarında bu anılara dayanarak İhsan Eryavuz'un "suçlu olmadığı kanıtlandığı halde Başbakan İsmet İnönü'nün geçmişe dönük kindarlığı" yüzünden suçsuz yere mahkûm edildiğini yazacaklardı^[1]

Oğul Bülent Eryavuz, Oramiral Metin Ataç'ın Donanma Komutanı olduğu 2006'da Donanma Komutanlığı'na düzenlenen "III. Deniz Harp Tarihi Sempozyumu"nda boy gösterecek, "Donanma Komutanlığının Ana Üssü Olarak Gölcük Bölgesinin Seçilmesine İlişkin Anılar" başlıklı bir sunum yapacak, bu arada ilk Bahriye Vekili olan babası İhsan Eryavuz'un Atatürk döneminde İnönü'nün iftirasına kurban gittiğinden söz edecekti.

Yüce Divan kararı, Vakit gazetesi, 17.04.1928.

MİNEL-BAB İLEL-MİHRAB !

İsmet Paşa ve Şürekâsının Tarihi

İsmet paşanın şerrine uğruyan Bahriye Vekili İhsan bey neler çekiyordu ?

Heyet-i Vekile de bu anıların ardında da bu mekalede ishaklar oldular Mütahharlarını söylediler. Tahkik buyurdularuz zaman anlaşılmıştır !

İsmet paşanın 6 Kâmusânî emrinde vaki olan bu iddialara İhsan bey bir hafta sonu raki mütahharında, raki olan sual üzerine şu cevabı vermiştir :

Zammediyorum ki, bu suallerinize daha evvel cevap verdiğim iftidi hazretleri, beşerî mütahhas meselesinin İsmet Vekilede müzakere edilmesine dair serdettikçe deliller o kadar kuvvetlidir ki bu delâli karşısında şöhâdeti lîhar edilemez. Beşerî ve oğluna size isah ettiğimize İsmet paşa hazretlerinin esid bir İsmâli Mec-

lis Kurusundan yapıp itihâm ların esnası zaten bu teşkil ediyor. Şehadet eden arkadaşlarımız da halen İsmet paşa kabinesindedirler. Beğdir. fazla söylemeyin bana! Tekrar ediyorum. Bu mevzuda münakaşa, müzakere olmaksızın Şerâdet zühûi türzidir. Fakat orada sizle beraber bulunan arkadaşlarımız olmustur diyorlar. Müzakere cereyan etmiştir, diyorlar.

İhsan bey, sesini yükselterek :

Hayır, diye bahıyor, etmedi, tekrar ediyorun, etmedi, etmedi! İsmet paşanın nüfuzu ve İsmet paşayı bu dava dan istediği çıkarmak için yaptırımın bir şahadetidir bu! Bana, bunu mu söylemek istiyordunuz beyefendi? İlla bunu da söylemek istiyordunuz?

Hür Adam gazetesi, 26.02.1952

Son yıllarda İhsan Eryavuz'un anıları kanıt gösterilerek *Yavuz-Havuz davası Atatürk döneminin Ergenekon-Balyoz'udur; Cumhuriyet döneminin ilk kumpas davası Ergenekon ve Balyoz'dan önce Yavuz-Havuz davasıdır*, gibi yargılar yayılmakta^[2], böylelikle dolaylı olarak sanki Atatürk ve İnönü de kendi dönemlerinin kumpasçılarıymış gibi bir algı oluşturulmaktadır.

Bu yanlışları önlemenin yolu 1928'de yazı devrimi öncesi eski yazıyla yayımlanmış olan Yavuz Havuz davası belgelerini yeni yazıya ve günümüz Türkçesine çevirerek yayımlamaktan geçiyor. •

cengizozakincibd@gmail.com

[1] Erol Mütercimler, "Bu Vatan Böyle Kurtuldu", Alfa y., 2003.

[2] Cem Gürdeniz, "Yavuz Havuz Davasından Balyoz davasına donanmanın kaderi", Aydınlık, 10.05.2014., "Bahriye Vekilinin Yargılanması", Aydınlık, 10.06.2014.

Ulusal Egemenlik 102 Yaşında

Düşler ve Düşünceler

Yahya Aksoy

“Toplumda en yüksek özgürlüğün, en yüksek eşitlik ve adaletin devamlı şekilde sağlanması ve korunması, ancak tam anlamıyla millî egemenliğin kurulmuş olmasına bağlıdır. Bu nedenle özgürlüğün de, eşitliğin de, adaletin de dayanak noktası millî egemenliktir.”

Atatürk

Millî sınırlarımız içinde, millet egemenliğine dayalı, bağımsız ve çağdaş bir devlet olarak varlığımızı sürdürmek için “Özgürlük ve bağımsızlık benim karakterimdir. Kuvvet birdir ve o, milletindir. Egemenlik kayıtsız şartsız milletindir.” diyen Atatürk, Türkiye Cumhuriyetinin temel ilkelerine ve kuruluş felsefesine vurgular yapmıştır.

“Ulusal güçleri etken ve ulusal iradeyi egemen kılmak esastır.” ilkesi ve “Ya istiklâl ya ölüm” parolası ile 19 Mayıs 1919’da Samsun’a çıkarak, Kurtuluş Savaşı’nı başlatan Mustafa Kemal, 21-22 Haziran 1919 gecesi yazdığı Amasya Genelgesi’nde “Yurdun bütünlüğü, ulusun bağımsızlığı tehlikededir.. Ulusun bağımsızlığını yine ulusun kesin kararı ve direnişi kurtaracaktır..” ifadesiyle, bağımsızlık bilincine ve bağımsızlığın ancak kendi gücümüzle sağlanacağına vurgu yaparak halka çağrıda bulunmuştur.

Halkın temsilcilerinden oluşan Türkiye Büyük Millet Meclisi 23 Nisan 1920’de açılmıştır. TBMM açılış tarihi Cumhuriyetimizin temeli olduğu gibi, 23 Nisan da ilk millî bayramımız olmuştur. Dünyada ilk çocuk bayramıdır. Atatürk, bu millî ve mutlu günü, Türk çocuklarına armağan etmiştir. »

Birleşmiş Milletler'in, 1979 yılını, "Dünya Çocuk Yılı" olarak kabul etmesinden 59 yıl önce, Atatürk, Ulusal Egemenlik Bayramı'nı, çocuklara adanarak, onlara ne denli önem ve öncelik verdiğini göstermiştir. Atatürk, bu alanda da öncü ve örnektir.

Tarihe altın sayfalarla yazılan Kurtuluş Savaşı'mızın ve çağdaş temel ilkeler üzerinde kurulan Türkiye Cumhuriyeti'nin baş yapıtı, temel kaynak eseri Söylev'de (1919-1927) Gazi Mustafa Kemal Atatürk şunları ifade etmiştir:

en sağlam düşünce ve mantık şu idi: Temel ilke, Türk ulusunun onurlu ve şerefli bir ulus olarak yaşamasıdır. Bu ancak, tam bağımsız olmakla sağlanabilir."

"TBMM'nin bütün programlarının dayanağı şu iki temel ilkedir:

Tam bağımsızlık, kayıtsız şartsız ulusal egemenlik. Birinci ilkenin açıklaması ulusal and "Mısâk-ı Milli" dir. İkinci ve yaşamamız için gerekli olan ilkenin belirgin biçimi ise Anayasa, "Teşkilât-ı Esasiye Kanunu'dur." 16 Ocak 1923; S. D. 2. s. 309

**"Tek karar vardı.
O da ulus
egemenliğine
dayanan,
tam bağımsız
yeni bir Türk
devleti kurmak."**

"... Tek karar vardı. O da ulus egemenliğine dayanan, tam bağımsız yeni bir Türk devleti kurmak. İşte İstanbul'dan çıkmadan önce düşündüğümüz ve Samsun'da Anadolu topraklarına ayak basar basmaz uygulamaya başladığımız karar, bu karar olmuştur. Bu kararın dayandığı

20 Ocak 1921 tarihli Teşkilatı Esasiye Kanunu'nun temel maddelerinden birincisi, "Egemenlik kayıtsız şartsız milletindir. İdare usulü, halkın mukadderatını, bizzat ve fiili olarak idare etmesi esasına dayanır." şeklinde ifade edilmiştir.

"Bütün dünya bilmelidir ki, artık bu devletin, bu ulusun başında hiçbir güç yoktur, hiçbir makam yoktur. Yalnız bir güç vardır. O da ulusal egemenliktir. Yalnız bir makam vardır. O da ulusun yüreği, vicdanı ve varlığıdır." (1 Nisan 1923; S. D. 1. s. 313)

"Bir işi zamansız yapmak, o işi başarısızlığa uğratmak olur. Her

şeyi sırasında ve zamanında yapılmalıdır. Ben ulusun vicdanında ve geleceğinde sezdiğim büyük gelişme yeteneğini, bir ulusal sır gibi vicdanımda taşıyarak yavaş yavaş bütün toplumumuza uygulamak zorundaydım.” diyerek yola koyulan ve “1919 Mayıs içinde Samsun’a çıktığımda elimde hiçbir kuvvet yoktu; yalnız Türk milletinin asaletinden doğan ve benim vücudumu dolduran yüksek ve manevi kuvvet vardı. İşte ben bu millî kuvvete, bu Türk milletine güvenerek işe başladım.” diyen Mustafa Kemal, halkın temsilcilerinden 23 Nisan 1920’de kurduğu TBMM ile birlikte “en büyük eserim” dediği ve çağdaş uygarlık projeleri temelinde kurduğu Türkiye Cumhuriyeti’ni 29 Ekim 1923’te ilan etmiştir.

Türk ulusunun tarihi yüce değerlerini bütünleştiren yeni meclisin TBMM- Türkiye Büyük Millet Meclisi adı, tarihimizi, coğrafyamızı, milletimizi ve egemenliğimizi yücelterek ifade etmekteydi. Memalik-i Osmaniye ya da Osmanlı Devleti adı yerine Türkiye (yabancılar zaten Türkiye demektedir), Meclisin sıradan bir meclis olmadığını ifade eden Büyük Millet sözcüğü ise millet meclisi, ulusun temsilcisi olduğunu göstermekteydi. Türkiye Cumhuriyeti’nin halkın egemenliğine dayalı, demokratik ve kurumsal bir devlet olduğunu bayraklaştırmaktaydı.

Atatürk, 1922 yılında Lozan Konferansı’ndan önce, yabancı devlet adamlarına ve özellikle İngiltere

temsilcisi General Harington’a karşı şu hususu açıkça belirtmiştir:

“Ulusal isteklerimiz sizce bilinmektedir. Ulusal topraklarımızın baştan başa düşmanlardan kurtulması ile ulusal sınırlarımız içinde **siyaset, maliye, iktisat; askerlik, adalet ve kültür** yönlerinden tam bağımsızlığımız, ilke olarak kabul edilirse, görüşmelere başlamaya hazır olduğumuzu bildiririm.”

Atatürk: “1919 Mayıs içinde Samsun’a çıktığımda elimde hiçbir kuvvet yoktu; yalnız Türk milletinin asaletinden doğan ve benim vücudumu dolduran yüksek ve manevi kuvvet vardı...”

Millî Egemenlik İlkesi Atatürk’ün evrenselliğini tarihe kaydetmiş ve doğumunun 100. yılında, dünya barışının korunmasında eğitim, bilim ve kültür işbirliğini geliştirmek ve bu yolla güvenliğin korunmasını sağlamak amacıyla kurulan UNECO kararı ile dünyada anılarak tescil edilmiştir:

“Uluslararası anlayış, iş birliği ve barış yolunda çaba göstermiş üstün kişilerin gelecek kuşaklar için örnek olacakları inancı ile, Türkiye

Cumhuriyeti'nin kurucusu Mustafa Kemal Atatürk'ün UNESCO' nun üzerinde çalıştığı tüm alanlarda olağanüstü bir devrimci olduğunu göz önünde tutarak... 1981 yılında anılacağı..." ifadeleri yer almıştır.

"Bugünkü Türkiye'yi canlandıran teşebbüs fikri hakkında şüpheye düşebilecek olanlar, Türkiye Cumhuriyeti delegelerinin Montreux konferansının tetkikine sundukları vesikalara baksınlar. Orada bunu tam olarak öğreneceklerdir... Türklerin "Gazi" adını verdikleri adam,- Türkiye'ye yalnız siyasi istiklâlini vermekle kalmadı, o tam manasıyla ve her şeyi tamam yepyeni bir devlet, Türkiye Cumhuriyeti devletini yarattı. Bu devleti teşkilatlandırdı. Modern bir şekil verdi, sağlam bir politika temeli kurdu ve uzağı gören azimli bir "aile babası" gibi kendi yarattığı devleti idare etti. Bugünkü canlı Türkiye, Cumhurreisi Atatürk'ün ve etrafını saran sadık, zeki adamlarının eseridir..."

(Journal de Montreux gazetesini-Paris, 2. 7 1936)

"Atatürk, dünyanın boyunduruk altına alınmış (esir edilmiş) bir kıtasındaki uluslara hürriyet yolunu göstermiştir. Atatürk'ün kişiliği, Nil kıyularından eski Çin sularına

kadar efsane haline gelmiştir."

Prof. Herbert Melzig, Kemal Atatürk, Frankfurt, 1937, s. 293

"...Okul, genç kafalara, insanlığı saymayı, ulus ve ülkeyi sevmeyi, bağımsız yaşamayı öğretir; bağımsızlık tehlikeye düştüğü zaman onu kurtarmak için tutulması gereken en doğru yolu öğreten okuldur. Ülkemiz içinde uygar düşüncelerin, çağdaş ileriliklerin vakit yitirilmeksizin yayılması ve gelişmesi gereklidir. En önemli ve verimli ödevlerimiz öğretim ve eğitim işleridir. Bu işlerde ne yapıp başarıya ulaşmamız gerekir. Bir ulusun gerçek kurtuluşu ancak bu yoldadır. Bu zaferin sağlanması için hepimizin tek can, tek düşünce olarak belirli bir program üzerinde çalışmamız gerekir. İleri ve uygar bir ulus olarak yaşayacağız..."

*"Her şeyi gençliğe bırakacağız, o gençlik ki hiçbir şeyi unutmuyacaktır; istikbal ümidinin parlak çiçekleri onlardır." **Atatürk***

Gazi TBMM'nin açılışının 102. yılında, gurur ve mutlulukla Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı'nı kutlayarak, ilkelerini ve eserlerini sonsuza dek yaşatacağımız Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ü özlemlerimizle, saygıyla ve minnetle selamlıyoruz. •
yahaaksoybd@gmail.com

"Sovyet Rusya Hariciye Nazırı Litvinof ile görüşürken kendisine onun fikrince bütün Avrupa'nın en kıymetli ve en ziyade dikkate değer devlet adamının kim olduğunu sordum. Bana Avrupa'nın en kıymetli devlet adamının Türkiye Cumhuriyeti Başkanı Mustafa Kemal olduğunu söyledi."

Franklin D. Roosevelt ABD Başkanı (1928)

Bilmek Gerek
A. Erdem Akyüz

Atatürk ve Bir Sınav

Yıl 1933, günlerden 28 Haziran, yer Ankara Atatürk Lisesi'nin önü. Tüm öğretmenler, öğrenciler ve çalışanlar heyecan içinde beklemektedirler. Kapıya bir araba yanaşır. İçinden önce Maarif

Vekili Reşit Galip, Başyaverler Salih Bozok, Celal Üner ve heyecanın doruk noktasına vardığı son anda Mustafa Kemal Atatürk iner. O gün okulun bitirme sınavları yapılacaktır. Atatürk de sınav komisyonunda

yer alacaktır. İçeri girilir. Gazi başkanlığında, Afet İnan'ın da katıldığı komisyon yerini alır ve son sınıf öğrencileri numara sırasına göre tek tek sınavın yapılacağı sınıfa davet edilirler.

Geçen sayıdaki yazımıza bu şekilde başlamış ve sınavın yapıldığı Ankara Atatürk Lisesi'nin (AAL) planını çizen, yaptığı büyük hizmetler karşılığı kendisine verilmek istenen para ödülünü kabul etmeyip vefatında bir Türk mezarlığına gömülmesini isteyen ve İstanbul Edirnekapı Şehitliği'ne kabul edilip gömülen tek gayrimüslim olan ünlü mimar Bruno Taut'un inanılmaz yaşam öyküsü ile devam etmiştik.

İşte o gün; Atatürk'ün, kendi adını taşıyan okula geldiği gün, okulun bitirme sınavları yapılacaktır. Sınav heyetinde, okul öğretmenleri yanında Gazi Mustafa Kemal ve Afet İnan da yer almaktadır. Bütün okul, öğretmenler, öğrenciler ve özellikle o gün sınava girecek olan öğrenciler büyük bir heyecan içindedirler.

Sınav salonuna ilk giren öğrencilerden biri olan Orhan, Atatürk'ün karşısında oturur, doğal olarak büyük bir heyecan içindedir, kendisine sorulan soruları doğru olarak cevaplandırır ve mezun olmaya hak kazanır.

Onu takiben Oktay isimli bir diğer öğrenci içeri davet edilir. O da

aynı heyecanla ve aynı şekilde doğru cevapları verir, başarı gösterir ve mezun olur.

Bir süre sonra Aydın ismindeki bir diğer öğrenci sınav odasına çağrılır. Fakat bu sınav; olağan ve tahmin edilen sürenin çok üzerinde sürer. Sınav salonundan yeni çıkan ve dışarıda diğer arkadaşları ile

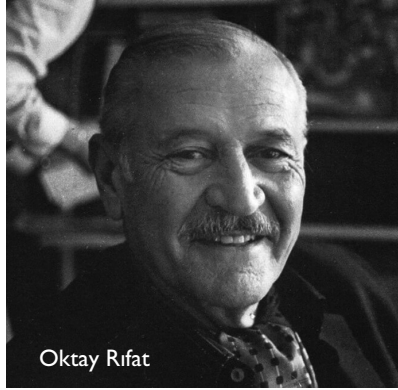

Orhan Veli Kanık

bekleyen Orhan, Oktay ve diğer öğrenciler buna bir anlam veremezler. Heyecanlı bekleyiş tam 1 saat 20 dakika sürer ve sonra sınavı biten Aydın da dışarı çıkar. Diğer öğrenciler, sınavın neden bu kadar uzun sürdüğünü sorarlar. Aydın; sınav başladıktan ve öğretmenlerin sorularını yanıtladıktan kısa bir süre sonra, Atatürk tarafından, kendisine; tarih, coğrafya, yurt bilgisi gibi değişik konularda bir çok soru sorulduğunu söyler.

Sınava ilk giren Orhan isimli öğrenci, hepimizin yakından tanıdığı Orhan Veli Kanık'tır. Şiirde

“Garip-Birinci Yeni Akım” olarak adlandırılan akımın kurucularından olan Orhan Veli’nin (13 Nisan 1914-14 Kasım 1950) şiir yaşamı “Fransız şairlerinin birkaç nesillik şiir macerasını kısacık ömrüne sığdırmıştır. Türk şiiri onun kalemi sayesinde Avrupa şiiri ile atbaşı gelmiştir. Birkaç neslin belki arkaya başarabileceği bir değişimi, o birkaç yıl içinde tamamladı.” şeklinde tanımlanmıştır.

Orhan Veli Kanık’ın:

*Ağlasam sesimi duyar mısınız,
Mırsralarımda;*

*Dokunabilir misiniz,
Gözyaşlarıma, ellerinizle?*

*Bilmezdim şarkıların bu kadar
güzel,*

*Kelimelerinse kıfayetsiz
olduğunu*

Bu derde düşmeden önce.

Bir yer var, biliyorum;

Her şeyi söylemek mümkün;

Epeyce yaklaştımım,

duyuyorum;

Anlatamıyorum.

dizeleri unutulmaz.

Sınava ikinci sırada giren Oktay isimli öğrenci, gene hepimizin tanıdığı Oktay Rifat’tır. Türk şiirinin en büyük isimlerinden biri olan Ali Oktay Rifat (10 Haziran

1914-18 Nisan 1988) ve arkadaşlarının şiir ve edebiyat çalışmaları, öğrencisi oldukları Ankara Atatürk Lisesi’nin yayın organı olan “Sesimiz” dergisinde başlamıştır.

Edebiyat çalışmalarında “Garip” katılımlarından ve “İkinci Yeni Akım’ın” öncülerinden olan Oktay Rifat; şair, roman ve oyun yazarlığının yanında değişik kamu kurumlarında yönetici ve avu-

kat olarak hizmet vermiştir.

Oktay Rifat’ın şu dizeleri de unutulmayanlar arasında yerini almıştır:

Sofalar seninle serin

Odalar seninle ferah

Günüm sevinçle uzun

Yatağında kalktığım sabah,

Elmanın yarısı sen yarısı ben

Günümüz gecemiz evimiz

barkımız bir,

*Mutluluk bir çimendir bastığın
yerde biter*

Yalnızlık gittiğin yoldan gelir.

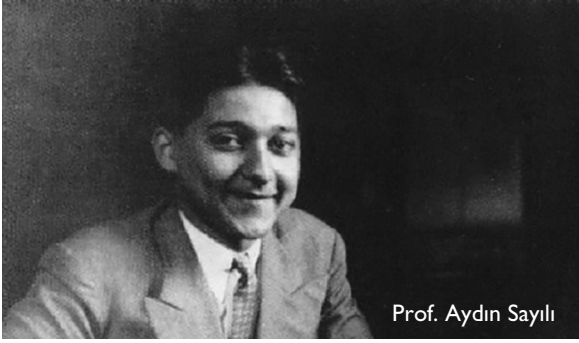
O gün sınava giren öğrencilerden biri olan ve sınav süresi çok uzun süren Aydın’ın ve diğer öğrencilerin; Aydın, salondan dışarı çıktıktan sonra, içeride neler konuşulduğundan hiç haberleri olmamıştır.

Aydın isimli öğrenci dışarı

çıktıktan sonra Atatürk, Reşit Galip'e dönerek "Bu genç fevkalade zeki. Onu bir an önce yurt dışına tahsile yollayalım." der. Ertesi gün Maarif Vekili Reşit Galip, Aydın'ı makamına çağırır ve ona bir zarf verir. Zarfın içinde, Atatürk'ün, tebrik mesajı vardır.

Aydın, Atatürk'ün isteği ile, devlet bursuyla yurt dışına eğitime yollar. Amerika'da Harvard'da okur, "Bilim tarihi üzerine dünyada ilk

Atatürk, Reşit Galip'e dönerek "Bu genç fevkalade zeki. Onu bir an önce yurt dışına tahsile yollayalım." der.

Prof. Aydın Sayılı

doktora yapan kişi" unvanını kazanır. Uluslararası Bilim Tarihi Üyeliğine seçilir. Bilimsel çalışmaları sırasında Türkçeye önem verir. Eserlerinde, Türklerin ve benzer medeniyetlerin; bilime ve Batı medeniyetine yaptığı katkıyı ortaya koymuştur. Kitaplarından biri olan "Hayatta En Hakiki Mürşit İlimdir" adlı eserinde tarihten

örnekler vererek; bilim, yöntem, teknoloji alanında da, Atatürk'ün bu sözünün gerçeği yansıttığını kanıtlamıştır. Çeşitli Amerikan üniversitelerinden aldığı teklifleri, Ankara'ya karşı sorumluluklarını yerine getirmek için reddetmiştir.

Atatürk'ün sınavını yaptığı, tebrik mektubu verdiği ve onun isteği ile yurt dışına gönderilip UNESCO'dan TÜBİTAK'a uzanan

bir çok uluslararası ödül yanında "Ordinaryüs Profesör" unvanını alan Aydın; ön yüzünde Atatürk'ün portresinin bulunduğu beş liralının arka yüzünde DNA ve atom sembolleri, güneş sistemi ve el figürlerinin yanında portresi olan Profesör Doktor Aydın Sayılı'dır.

Bütün bunları yazarken, okurken ve düşünürken, Atatürk'ün büyüklüğü yanında ve

onun karşısında sınava girmemiş gibi anlatılamaz ölçüde bir heyecan duyarak, nefesimizin kesildiğini söylemek yeterli olacaktır.

erdemakyuzbd@gmail.com

Kaynakça:

- <https://belleten.gov.tr/tam-metin/2298/tur>
- <https://tr.wikipedia.org>
- ogretmensitemiz.com

Mustafa Kemal Atatürk'ten

NUTUK

(15-20 Ekim 1927)

39

Rahip Frew'ya Yazdığım Mektup

Efendiler!

Bu geniş düzene engel olmak ve yaratılan tehlikeli durumları ortadan kaldırmak için elimizden gelen her yol, yöntem ve önleme başvurduk.

Şimdiye değin anlattığım ve bundan sonra sırası geldikçe hatırlatmaya çalışacağım o hepinizin bildiği başkaldırmaları, karışıklıkları, resmi düşman kuvvetlerinin saldırılarını bastırmak ve ortadan kaldırmak için çok uğraştık.

Ali Rıza Paşa Hükümeti, gözüne batan Kuvay-ı Milliye'yi bastırmaya ve bunun için Bizimle didişmeye bakmaktan başka bir yardımda

bulunmadığı gibi ondan sonra hükümet kuran yüksek arkadaşları da, onun yolunda gitmekten ve sonunda yıkımdan yıkıma, rezillikten rezilliğe sürüklenmekten başka bir iş göremediler.

Efendiler!

Bütün bu gizli düzen kaynaklarının, İngiliz ajanı ve onlar adına her türlü kepezeliği yapabilecek ve Anadolu aleyhine olabilecek her türlü oyunu tezgâhlayabilecek bir karaktere sahip olan Rahip Frew'nun kafasında toplandığını ve oradan, din kardeşlerimiz olacak hainlerin kafalarına sokularak

uygulama alanına çıkarıldığı kes-tirildiğinden, bir zaman için olsun Rahip Frew'nun durmasını ve bu işten uzaklaşmasını sağlamaya yarar düşüncesiyle, kendisine bir mektup yazdım.

Mektubun iyi anlaşılabilmesi için, şu bilgiyi de ekleyeyim ki Ben Rahip Frew ile İstanbul'da bir iki kez görüşmüş ve tartışmış-tım. Frew'ya Fransızca ola-rak gönderdiğim mektubun Türkçesi şudur:

“Bay Frew'ya,

Sizinle, M. Marten aracılığıyla, yaptığımız görüşmelerin anısını seve seve gönlümde saklıyorum. Yıllarca ülkemizde ve ulusumuz arasında yaşamış olan sizin, bizim için en doğru düşünce ve kanılarla dolu bulunacağınızı umardım.

Oysa ne yazık ki, İstanbul çevresinde karşılaştığımız kimi ay-maz ve çıkarıcı kişilerin, sizi yanlış yönlere sürüklediklerini üzülerək anlıyorum.

En başta Sait Molla ile düzenleme ve uygulamaya başladığımız, güvenilir kaynaklardan öğrenilen planın, İngiliz ulusunun ger-çekten kınayacağı bir nitelikte olduğun-u bildirmeme izni-nizi rica ederim.

Ulusumuza, Sait Molla'nın değil,

fakat gerçek yurtseverlerimizin gö-züyle bakıldığı zaman, böyle plan-ların artık ülkemize ve ulusumuza uygulanabilecek bir yanı olmadığı yargısına kolaylıkla varılır. Nitekim daha bugünün olaylarından olan Adapazarı ve Karacabey olaylarının başarısızlığa uğraması, sözümüzü doğrulamaya yeter.

“Ulusumuza, Sait Molla'nın değil, fakat gerçek yurtseverlerimizin gözüyle bakıldığı zaman, böyle planların artık ülkemize ve ulusumuza uygulanabilecek bir yanı olmadığı yargısına kolaylıkla varılır.”

Fakat buna ne gerek vardı?

İngiliz subayı Bay Novil'in, Diyarbakır dolaylarında Müslüman Kürt halkı yoldan çıkarmak için pek

çok gayret gösterdik-ten sonra Malatya'da, Elazığ eski Valisi Galip ve Malatya Mutasarrıfı Halil Beyler'le, Sivas'a karşı yaratmaya çalıştığı olay, sonucu bakımından bütün uygarlık dünya-sına karşı utanç verici değil miydi?

Size önemle ve iç-tenlikle bildiririm ki, İn-giliz ulusu, ulusumuzun

Sait Molla

dostluğuna ve güvenine değer vermiyorsa, bundaki yanılığı pek derindir. Böyle değilse kullandığınız araçlar pek yanılıcı olup, sonuç ve verim alınacak nitelikte değildir.

Sait Molla aracılığıyla Adapazarı'na gönderilen iki bin liranın, yakında verimli sonuç sağlayacağı yolunda verilen sözün yalan olduğunun olaylar size anlatmış olacağından uzun sözü gerekli görmem. Hele sizinle ilişki kuran sahtekârların ve Osmanlı Padişahı'nın da ortaklaşa yaptığınız işlerinizde ve çalışmalarınızda eli varmış gibi gösterilmesi pek tehlikelidir.

İsabetle düşünebilirsiniz ki Padişah, sorumsuz ve tarafsız olup ulusal irade ve egemenliğimizle ilgili gerçekleri değiştirmez ve bozmazlar. Ülkemizde bulunan İngiliz siyasi görevlilerinin, elbette İngiliz ulusunun eğilimine ve çıkarına aykırı olarak, yurdumuza ve ulusumuza karşı uygarlığa ve insanlığa yarışmaz bir biçimdeki girişimlerini, elimizde bulunan belgelerle İngiliz ulusunun gözü önüne sersek, sonuç dünyaca iyi karşılanmaz sanırım.

Fakat bu konuda, tuhaf olması bakımından şunu da bildirmek zorundayım ki siz, bir din adamı olarak siyaset oyunlarına, özellikle insan öldürmeye ve kitle imhasına varacak işlere karışmak hevesine kapılmamalıydınız.

Sizinle yaptığım görüşmelerde, sizi bu türden bir siyaset adamı olarak değil, insanlığa hizmet eden, adaleti seven erdemli bir kişi olarak

tanımıştım. Bunda ne denli aldandığımı son aldığım sağlam bilgilerin doğrulamakta olduğunu size bildirmekle şeref duyarım.

Mustafa Kemal"

Hükümet Düşman'ın Yalanlarına İnanıyor!

Efendiler!

İstanbul'da hükümetin gözü önünde ve bilgisi altında yapılmış ve yapılmakta olan alçakça ve haince girişimler ile bu girişimlerin bütün yurttan uğursuz belirtileri olduğunu açıkça ortaya koyan olayların gerçek kaynaklarını ve bunları oluşturan nedenleri, İstanbul Hükümeti'nin, Heyet-i Temsiliye'den çok daha iyi bildiği, kuşku götürür mü?

İşlerin içyüzünü bilen bir hükümetin üyelerinden, düşmanların, sadece yanıltmak amacıyla ortaya attıkları yalanlara, kara çalmalara ve aslı-astarı olmayan söylentilere gerçek gözüyle bakıp, yine onların öğütlerini tek çıkar yol ve önlem diye uygulamaya kalkışmak gibi bir davranış beklenir mi?

Bu sorulara yanıt vererek yüksek topluluğunuzu yormaktan çekindiğim için sözü, Ali Rıza Paşa Hükümeti'nin düşüncesini yansıtan Harbiye Nazırı Cemal Paşa'ya bırakmayı tercih ederim.

Açıkça söylemeliyim ki Ben, Cemal Paşa'nın bu konu ile ilgili olarak gönderdiği telgrafın anlamını ve kapsamını kavramakta güçlüğü ve şaşkınlığa uğradım ve kendilerinden yeni bir telgraf göndermelerini istedim.

Çünkü Hükümet, Heyeti Temsiliye'nin sözlerine ve kanıtlarıyla ortaya koyduğu gerçekler yerine düşmanın yalanlarına, gerçeğe hiçbir ilgisi olmayan söylentilerine ve asılsız-tutarsız ögütlerine inandığını ve itibar ettiğini gördüm.

Bunun bir kanıtı olarak da; Nazır Paşa'nın, 9 Aralık 1919 günü gönderdiği ve olduğu gibi aktaracağım, birbiri arkasından gelen telgraflarını bilgilerinize sunuyorum:

“9 Aralık 1919

Sivas'ta Üçüncü kolordu Komutanlığına,

Mustafa Kemal Paşa Hazretlerine,

Yinelenmesi istenilen telgraf aşağıda sunulmuştur:

Hükümetin, Barış Konferansı'na çağrılmak için istekte bulunduğu bilinmektedir. Antlaşmanın iyi bir sonuca varması, gidecek delegelerimizin ulusal güveni kazanmış, hem de içişlerinde sözü geçer bir hükümeti temsil etmeleriyle sağlanabilir.

Yabancı devlet temsilcileri, içerde güvenliğin ve dirliğin kurulup yerleşmesini durmadan ögütüyorlar ve Anadolu'da bir kırımaya uğrayacakları kaygısıyla korkuya düşen Hıristiyan halkın, işgal altında bulunan düşman elindeki yerlere sığınmakta olduklarını etkili ve dikkat çekici bir dille söylüyorlar.

Gerçi işgal edilmiş yerlere ve özellikle Adana dolaylarına

gidenler, oralardaki Ermeni sayısını artırmak için gitmekte iseler de, bu gidiş üzerine, Anadolu'da dirlik ve düzenliğin bozulduğu ileri sürülerek, hükümetçe yapılan yalanlamanın etkisi azaltılıyor.

Çünkü Heyet-i Temsiliye güvence verdiği halde illerde kimi kişilerin, kendilerine hoş görünmeyen görevlileri kimseye danışmadan görevlerinden çıkarmaları-değiştirmeleri, dolayısıyla hükümet işlerini aksatmaları, zor kullanarak yardım ya da vergi toplamaları gibi davranış ve karışmalarının büsbütün önlenememesi yüzünden, yabancı çevrelerin kaygıları da sürüp gitmektedir.

Devletimizin karada ve denizdeki şu durumunda alinyazımız üzerinde karar verecek olan devletlere karşı gözdağı verici bir davranış herhalde sakıncalıdır. Bundan başka, Heyet-i Temsiliye adına yabancı temsilcilere telgraflar çekilmesinin, ülkede iki hükümet bulunduğunu

gösterdiğini Fransa temsilcisi açıkça söylemiştir.

Hele bunlardan herhangi birine karşı aşağılayıcı sözler kullanılması, temiz ahlâk ve ileriye düşünen sağlam görüşle bağdaşmaz. Tehlike ve sıkıntı zamanlarında ağırbaşlı ve onurlu davranmanın ulusal özelliğimizden olduğu unutulmamalıdır.

Üzüntünün ve bezginliğin akla getireceği aşırı ve öldürücü istek ve tasarılar için yurdun yüce çıkarlarından vazgeçilmemelidir.

Şimdiki durumumuzda haklarımızı, ancak iyi siyaset gütmekle, uyanık durmakla ve zamanın gereklerine uymakla savunabiliriz. Bu

düşünceler, bildiğiniz şeyleri sizlere bir daha bildirmekten başka bir şey değilse de, arkadaşlara ve şubelere de yurtseverce öğütler vermek herhalde çok gereklidir.

Yakında toplanacak olan Meclis-i Mebusanımızın, sevgili yurdumuzun kurtuluşu ve mutluluğu için gereken bilgece önlemleri alarak bu yüksek amacı gerçekleştirmeye bütün varlığı ile çalışması ve özenmesi beklenmektedir.

Hükümetin düşüncesini bilgimize sunarım.

Harbiye Nazırı Cemal” •

cengizonalbd@gmail.com

Gelecek Ay: Heyeti Temsiliye'nin Hükümete Yanıtı!

Atatürk ve Milli Birlik

Atatürk; milli birlik ve bütünlüğü milletin varoluş nedenlerinden biri olarak görüp üzerinde önemle durmuş; 23 Mart 1923'te Afyon'da halkla yaptığı konuşmada bu konuyu şöyle dile getirmiştir:

"Yurttaşlarım, Gördüğünüz bütün o felâketlerden sonra, sizleri o felâkete sürükleyen sebepleri anlamışsınızdır ve o felâketlerden nasıl kurtulduğunuzu, elbette takdir etmişsinizdir. Sizler ve bütün millet o felâketlere kendine güvenmediği, geleceğini şunun bunun eline verdiği, şunun bunun esiri olduğu için uğramıştır. O, felâketlerden ancak milli benliğinize hâkim olduğunuz için kurtulduunuz; amaca doğru bütün bir millet hâlinde yürüdünüz; üzerinize çöken felâketlere tahammül gösterdiniz, sebat gösterdiniz ve ancak bu sayede başarılı oldunuz.

Bundan sonra da egemenliğinizi canınız gibi koruyarak ulusal egemenliğimize, namusunuz, kutsal değerleriniz gibi dört elle sarılarak hiç durmadan bütünlük içinde geleceğe doğru yürüyecek, bugünden daha saadetli, daha şerefli ve mutlu günlere kavuşacaksınız.

Yurttaşlarım,

Allah birlik ve beraberlik içinde çalışan, şerefini, namusunu koruyan ulusları mutlu eder. Biz de bundan önce olduğu gibi bundan sonra da bu anlayışla çalışırsak, Allah'tan böyle bir mutluluğu istemeyi hak ederiz."

Muzaffer İlgin Erendil; Olaylar ve Anekdotlarla Atatürk, Genelkurmay Yayınları, Ankara, 1988.

Hakimiyeti Milliye

Banka'cıklar

Avrupa ve Amerika'daki bir kısım bankalar arasında birleşmeler olurken; bizdeki banka kavramı, adeta kötü niyetle algılanmış durumdadır.

Unutulmamalı ki, sadece kendi kişisel sermayesini işletene banker veya banka denilmez. Onun adı kapitalisttir.

Kapitalist, üçüncü şahısların paralarından yararlanıp, onları işletmeye başladığı zaman banker veya banka adını alabilir.

Bankalar, her şeyden önce halkın tasarruf edebildiği paraları kasalarına çekebilmek, bunun için de kamuoyunun güvenini kazanmak zorundadırlar.

Halka saygınlık ve güven duygusu veremeyen bir banka, -ser-

mayesi çok bile olsa-, ilgililer nazarında, hele maddiyat dünyasının anlayışına göre, bir değer taşımaz.

Yazık ki, bizde işin bu yönü yeterince anlaşılammıştır.

Zamanla ülkede, bankacılığın gücünü ve saygınlığını kırarak oluşumlar meydana getirilebiliyor.

Kanun bunların "Banka" adını almalarına engel değildir. Bu küçük kuruluşlar, hissedarlarından toplayabildikleri bir miktar parayı, bir başka alanda değerlendirinceye kadar kuyumculuk ediyorlar.

Paraları bitince de; kredi aramak için büyük bankalara başvuruyorlar.

Ciddi bankalar, ne gibi güvence ve geleceğe ilişkin ümitlerle bunlara istedikleri krediyi açabilirler?

Dışarıyla ilişki olanağı olmayan ve çoğunluğunun adları ulusal, genel ve ekonomik gibi büyük kelimelerle süslenen bu bankacıların bilânçoları incelemeye değerdir:

Bazılarında kişilerin mevduatı

olarak hiçbir paraya rastlanmıyor. İçlerinde vezne toplamı birkaç yüz lirayı aşmayan, tahsil edilmiş sermayesinin miktarı yüz bin liradan çok aşağı olmakla beraber,

Halka saygınlık ve güven duygusu veremeyen bir banka,

-sermayesi çok bile olsa-, ilgililer nazarında, hele maddiyat dünyasının anlayışına göre, bir değer taşımaz.

yirmi-otuz bin lirasını bilânçolarında zarar gösterenler bile vardır.

Bunların çevrelerindeki olumsuz etkileri çok büyük oluyor. Kesin kredi kavramını da zaafa uğrattıyor.

Halkın, genelde bankaya karşı olan güvenini de sarsıyor.

Her ülkede aynı şeydir: Halk etrafında olup-bitenleri, ciddi anlamda incelemeyi ve kıyaslama yapmaz.

Ciddi bankalar ile bu bankacılar arasındaki farkı anlatmak daima kolay olmaz.

Banka adını taşıyan bu küçük kuruluşlar yüzünden uğradığı zararları ve can acısını henüz unutmamış olanlar, bankalara daima güven duymayan bir algılama ile bakarlar ve hatta en saygın bankaları bile; kendilerini aldatmak için kurulmuş bir dolap ve tezgâh olarak kabul ederler. Bu gibi bankacılar, rekabet edemedikleri yerde hesapsız ve insafsız faizler uygulayarak halkın canını yakarlar.

Rekabet alanını boş bulamadıkları yerlerde ise; verdikleri paranın karşılığında güçlü güvenceler alma gereğini unuturlar ve daha çok kazanmak heves ve hırsıyla bütün sermayelerini tehlikeye atmaktan bile çekinmezler.

Geçenlerde Ankara'ya gelmiş olan İtalya'nın eski Maliye Bakanı Kont Volpi: "Bu gibi kuruluşlar ve bankacılar, bir ülkenin ekonomik sistemi için adeta birer yaratırlar..." diyordu.

Doğrusu, zor dönemlerde ve büyük bunalımlar karşısında küçük

bankalar, yararlı birer etken olmak şöyle dursun, ayakta kalabilmeleri için ulusal ekonomi adına hükümetten destek ve yardım beklerler.

Bu hareketten ümitsizliğe ve karamsarlığa düşmeye gerek yoktur.

Banker hareketlerinin başlangıcında dünyanın her tarafında işler aşağı-yukarı böyle olmuştur.

Sonuçta zorunluluk etkisiyle ve gelecekteki çıkarlarının da korunması amacıyla bankalar, daima güçlerin toplandığı merkezine doğru gitmeye başlar.

Bu hareket o kadar arttı ki, Almanya ve Amerika'da, güçleri baş döndürecek derecede büyük olan bankalar oluşturulmuştur.

İş Bankası ile İtibar-ı Milli Bankası'nın birleşmesi, bizde de aynı yararlı etkiyi yapmadı mı?

İş Bankası'nın var olan saygınlığı bir o kadar daha arttı. Sermayesi beş milyon lira olduğu halde, mevduatının miktarı otuz milyon lirayı aştı.

Artan bu saygınlık sayesinde banka, ülkenin kredi gereksinimlerini daha geniş bir olanakla karşıladı.

Sonunda, İş Bankası'nın hissedarları gibi, İtibar-ı Milli Bankası'nın hissedarları da, birleşmeyi izleyen yıllar içinde dağıtılan yıllık kazancın dolgun miktarından çok memnun bulunuyorlar.

Yaşam boyu bazı zorunlulukları ve bazı kurallara önem vermeyebiliriz. Fakat ekonomi yasalarına asla karşı gelemeziz. •

Hâkimiyeti Milliye Gazetesi

26 Kasım 1929

Yakın Tarihimiz

Yaşar Öztürk

Sanat Elzemdir

Yazılı kaynaklarda en eski olarak Almancanın öncü büyük şairlerinden Freidank'ın dizelerinde rastlanan; Cengiz Han'dan, III. Richard'a, Franklin'e dayandırılan, İngiliz annelerinin çocuklarına ninni olarak söyledikleri:

“Bir mih yüzünden nal elden gitti. / Bir nal yüzünden at elden gitti. / Bir at yüzünden atlı elden gitti. / Bir atlı yüzünden savaş elden gitti. / Savaş kaybedilince krallık elden gitti. / Hepsi bir nal mihu yüzünden olup bitti.” şiiri özellikle Osmanlı tarihi açısından önemli ders alınacak bir anlam taşıyor.

Ankara'dan cepheye Başkomutan olarak giden TBMM Hükümeti Başkanı Mustafa Kemal yüz yıl önce Nisan ayında yanında Sovyet diplomat Aralov'la Konya'ya geçti. Cephe gerisini güçlendirmek gerekiyordu. Geziden çok etkilenen, Aralov:

“Mustafa Kemal bana dönerek, ‘Şimdi sizinle çok iyi bir iş yapacağız’ dedi, ‘Kalkıp bir başka okula, nalbantlık okuluna gideceğiz! Oraya gitmeye

(ön sıra, sağdan) I. Ordu Komutanı Tuğgeneral Ali İhsan Sabis, Azerbaycan Elçisi İbrahim Abilof, Gazi Mustafa Kemal Paşa, Sovyet Rusya Elçisi Semyon İvanoviç Aralov, Sovyet Askeri' Ataşesi K. Zvonarev, Azerbaycan Büyükelçisi Abilov, Cephe Komutanı İsmet Paşa. (30.03.1922)

söz verdim. Bugün okul ilk Türk nalbantlarını mezun ediyor. Şimdi size meseleyi anlatacağım.”

Nalbantlık okulu nedir? Mustafa Kemal heyecanla bunu anlatmaya başladı. O dönemde Anadolu’da, Türkler arasında nalbant bulunması tuhaf görülecektir: Atları Rum,

Ermeni gibi zanaatkarlar nallıyorlarmış. Şimdi Rumlar Türklerle savaş halindeydiler. Ermenilerle de dostluk ilişkileri kalmamıştı. Atlar acemice çakılmış nallardan acı çekiyordu. Bu durum karşısında orduda kısa süreli nalbantlık kursları açılmıştı. Okul binası nal

İlk Türk nalbantlarının mezuniyet töreni. Masada oturan Mustafa Kemal Paşa
Konuşan Sovyet Rusya elçisi S. İ. Aralov.

biçimindeydi. Okulun içinde birkaç nalbantlık atölyesi kurulmuştu. Okul öğrencilerinin çoğunluğunu cepheden getirilmiş erler oluşturuyordu. Öğrenciler arasında Yunanların işgal ettikleri bölgelerden getirilmiş öksüz çocuklar da vardı. Okulun duvarlarında şöyle yazılar okunuyordu:

‘İşçinin teri kutsaldır’, ‘Çelik ordunun gücü üretici emektedir’, ‘Çalışanı Allah sever’, ‘Çalışmak ibadettir!’, ‘İlkin çekiş ve alın teri, sonra eğlence’, ‘Sanayi ve zanaat

halkın belkemiğidir.’

Okulun avlusunda bizim için bir çadır kurulmuştu. Mustafa Kemal'in, benim ve Abilov'un önüne süslü masalar konmuştu. İlk konuşmayı yapan okul müdürü bir yüzbaşı oldu. Yüzbaşı konuşmasında okulun ordu için, özellikle süvari birlikleri için bilgili nalbantlar yetiştirdiğini söyledi. Bugün ilk 50 öğrenci mezun oluyordu(...) Okul görüldükten

Mustafa Kemal
Paşa Konya
Nalbant Okulu
öğrencilerinin
diploma töreninde
ödülleri verirken
(09.04.1922)

sonra söz bana, daha sonra da Abilov'a verildi. Konuşmamda **nalbantlık okulunun, bağımsızlığını isteyen ve İtilaf Devletlerine boyun eğmeyen yeni Türkiye'yi simgeleştirdiğini** söyledim. Daha sonra diplomaların verilmesine geçildi. (...) Öğrencilerden birine, **'Senin nalladığın at, kahraman devrimci Türk ordusuyla birlikte İstanbul'a ilk giren at olsun!'** dileğinde bulundum. Bir başka öğrenciye de, **'Güzel nallanmış hızlı atın, İzmir'e giren ilk at olsun!'** dileğini tekrarladım. Bu sözlerim herkesin çok hoşuna gitti ve çabucak bütün şehre yayıldı."

Yüz yıl önce o gün Mustafa Kemal unutulmaz konuşmalarından birini yaptı:

"Türk milleti, asli kökeninde; ondan sonra hareket ve faaliyetlerle mali devrelerinde, incelenirse görülür ki, milletimizin günlük ve toplumsal hayatıyla askerlik sanatı kaynaşmış bir halde bulunmuştur. (...) Elbette yabancı fabrikalarına, yabancı sanatkarlarına sipariş edilmezdi. Fakat Osmanlı Türkleri, İstanbul'u, Rumeli'yi fethettikten sonra hayatlarının toplumsal ihtiyaç gereçlerini bizzat temin ile meşgul olmanın kendileri için gereksiz olduğunu kabul ettiler. Bu konuyu, içli dışlı temasa geldikleri yabancı unsurların çıkarlarının eline terk ettiler. (...) Onlar için bu kahramanlık sanatından başka sanat yoktu. Veyahut başka sanatla meşgul olmayı saygınlıklarına aykırı görürlerdi.

Belgrad üzerinden Viyana'ya

yürüyen büyük bir Osmanlı ordusunun başında bulunan en büyük Osmanlı padişahlarından birinin, bir sanatkâra ihtiyacı olmuştur. Bunu bulmak önemli bir sorun oluşturdu. (...) Padişah, sanatkârların orduya girmesinin, ordunun sağlamlığını bozacağı sanıyordu. İşte bu anlayışın saltanata egemenliği ve kaplaması ki, sonuçta Osmanlı ordusunu ve milletini iğneden ipliğe kadar, naldan miha kadar her türlü ihtiyaçlarını sağlamaktan cahil ve aciz bıraktı. İhtiyaçlarını sağlamak için milleti yabancılara haraç verici kıldı."

Sözü o güne, yarına ve sanata getirdi, Mustafa Kemal:

"Bu anlayışın ne kadar yanlış, yalnız yanlış değil, ne kadar tehlikeli olduğunu yüzyılların verdiği acı tecrübe ile anlamamış, acısını hissetmemiş bir millet bireyi kalmamıştır. Memleketimizin verimli topraklarından, sonsuz hazinelerinden, türlü ve zengin kaynaklarından kimseye muhtaç olmaksızın hakkıyla istifade edebilmek için ve dolayısıyla milletimizi, ordumuzu tamamen ihtiyaçları doyurulmuş ve kuvvetli yaşatabilmek için sanat elzemedir. Sanatın en basiti, en şerefli sidir. Kunduracı, terzi, marangoz, saraç, demirci, nalbant, toplumsal hayatımızda, askeri hayatımızda saygı ve onur mevkiine en layık sanatkârlardır."

İşgalci Yunanlılarla savaşırken, demiryollarında çalışanların Rumlardan oluşmasından kaygılanan Mustafa Kemal, Konya'dan,

*“...sanat elzemdir.
Sanatın en basiti,
en şereflişidir.
Kunduracı,
terzi, marangoz,
saraç, demirci,
nalbant, toplumsal hayatımızda,
askeri hayatımızda saygı ve onur
mevkiine en layık sanatkârlardır.*

*bir kısmı verilme-
yecekse her halde
ordu beslenme-
sinin güvenlik
altında bulunması
gerekir. Gelgelelim
ordunun beslen-
mesi bu süreler
içerisinde tehlike-
de olduğu halde
diğer sıradan
masrafların öden-
mesine çalışıldığı
görülmektedir. (...)*

Demiryolları Genel Müdürlüğü'ne 3 Nisan'da bir telgraf çekti:

“Çalıştırılacak memurların seçilmesinde ve atamasında alınacak en önemli nokta kuşkusuz uzmanlık ve deneyim konusudur. Bununla beraber, bu memurların var olan savaşımımızın gerektirdiği tam emniyet şartına sahip bulunmaları son derece gereklidir. (...) Oysa ki ekli yazının incelenmesinden anlaşıldığına göre memurların pek önemli bir kısmı özellikle Rumlardan ibarettir. Dolayısıyla Listedeki memurlardan Türklerle değiştirilmesine ve yerine Türk memurları yetiştirmek için önlemler alınmasını ve bu konudaki çalışmanın ilgililere de bildirilmesini rica ederim.” (...)

Bu sırada Maliye'den gelen sıkıntı uyarısını anlamaya çalışan Mustafa Kemal'in Harp Encümeni toplantısında telgrafı okundu:

“İç kaynaklarla sağlanmasına ve yürütülmesine olanak olmayan sürekli ödemelerin ne olduğu anlaşılamamıştır. (...) Eğer masrafların

Bu hususta çok emniyetli bilgiler verilmesini, birinci derecede ordunun beslenmesinin duraksamadan sağlanmasını dilerim.”

Maliye'deki sıkıntıyı aşmak için TBMM Başkanlığına, Başkomutan olarak “Gizli ve önemlidir” uyarılı telgraf gönderdi:

“Maliye Bakanı'nın mali durumumuz hakkında yüce Meclis'inize açıklama arz ederek 20 milyon liralık avans kanunu ile yeni vergiler konulması için düzenlenen yaklaşık 10 milyon lira kadar gelir temin edebilecek olan kanunların kabulü teklifinde bulunduğu bildirildi. Mali durumun çaresizliği karşısında yeni gelir kaynakları bulan kanunların uygulanması için Meclis'in Bakanlar Kurulu'na yetki vermesini tek önlem olarak değerlendiren Bakanlar Kurulu'nun da kendisini güç durumda bulduğu anlaşılıyor. (...) Dolayısıyla memleket ve orduyu idare edebilecek gelir kaynaklarının belirlenmesini ve Bakanlar

Kurulu'nu çalışmamaya mahkum kılmayacak yetki ve özgürlük elde etmesini değerli arkadaşlardan özellikle rica ederim."

Geleşmeler üzerine cepheden Ankara'ya dönen Mustafa Kemal, TBMM'de gizli oturumda gelinen son noktayı milletvekillerine anlattı:

"Birinci ve ikinci notalarda İtilaf Devletleri'nin geldikleri nokta, Küçük Asya'nın Yunanlılar tarafından barışçı biçimde tahliyesi olduğu açıkça belirtilmiş iken son notada tahliyenin ertelendiği görülmektedir. Ben bu anda bu çelişkinin yorumlanmasına girişmeyeceğim. Barışın ve bunun şartlarının Türkiye ile doğrudan doğruya İtilaf Devletleri arasında çözüm bulunacak bir mesele olduğunu ve Yunanlarla hiçbir ilgi ve ilişkisi olmadığını açıklamaya gerek görmem. Bunun yorumu gereksizdir. Ancak Yunanlılar memleketimizde işlemekte oldukları yıkıma son vermedikleri gibi milletimizi katletmekte ve zarara sokmakta devam etmekte olduklarından, bunu bir an önce engellemek konusuna layık olduğu derecede önem vermek zorunluluğunuzdayız(...) Ordularımız Türkiye'nin düşmanlarını anlamıştır, dostlarını da tamamen anlamıştır. Ne için savaştığını biliyor ve hangi sonucu elde edinceye kadar muharebe zorunluluğunda olduğunu büyük bir sükun ve vicdanla takdir ediyor. (...) TBMM hükümetinin ordusu istilalar yapmak veya saltanatlar yıkmak veya

saltanatlar kurmak için şunun veya bunun elinde ihtiras aleti olmaktan uzaktır. (...) Yakından temas ve incelememe dayanarak tam emniyetle arz edebilirim ki, ordularımızın kudreti, ordularımızın içsel durumu, pek yüksek ahlâk ve maneviyatı, yüce Meclis'inizin her türlü meseleleri büyük bir sükûnla değerlendirerek, milletin hakiki emellerine, hakiki menfaatlerine uygun olarak neticelendirmesinin kefilidir. Dolayısıyla ordu namına Bakanlar Kurulu'nuzda daha uzun izahat ve maruzatta bulunmayacağıım."

Bu görüşmeden bir gün sonra toplanmasını istediği Harp Encümeni'nde arkadaşlarına seslendi, Mustafa Kemal:

"Giderler genel olarak dış kaynaklara dayatılmamalı, Maliye Bakanlığı'nda tam zamanında alınan tedbirlerle her tarafta hükümete itimat edilmesine çalışılmalıdır. En büyük tehlike besleme işidir. Günlük besleme bile güçlükle bulunmuştur. Fakat ordu aç bırakılmamıştır, ancak hiçbir yerde bir stok meydana getirilememiştir. Ufak bir manevrada, yedek yiyecek maddelerinin yokluğu nedeni ile başarısızlığa uğrarız. Elde edeceğimiz parayı önce günlük ihtiyaca, arta kalanını da yedek yiyecek maddelerinin depolanmasına sarf edeceğiz. Silah, cep hane ikmalinin sonrası bırakılması uygun olur. Buna ayrılan paralar geriye alınabilir." (...)

İstiyordu ki, "işgüzarlık değil, iş yapılınsın. Sorumluluk bilinsin,

üstlenilsin, yerine getirilsin.”

22 Nisan’da bir açıklama yapmak zorunda kaldı, Mustafa Kemal:

“Bazen bir işin ilgili makamca Harp Encümeni’ne gönderilmiş olmasının yeterli olduğu düşünülüyor. Encümen, işlerin oluşumu yönünden hiçbir makamın görev ve sorumluluğunu üzerine almış değildir. Ordunun bir kısmı aç ve parasız kalıyorsa bundan sorumlu Harp Encümeni değil, bu görevi üzerine almış olan bakanlıktır. Geleceği önceden görmek ve buna göre çareler bulmak, alınacak önlemler bakanlığın gücü dışında kalmışsa bunu Harp Encümeni’ne ulaştırma ile beraber, alınacak karara kadar yine gerekeni yapması lazımdır. (...) Cephede ve cepheden dönüşümde gördüğüm durumlar beni bu durumu açıklamak zorunda bırakmıştır.”

Enver Paşa’ya dayanarak doğuda karışıklık çıkarmak isteyenler konusunda Erzurum’da Kazım Karabekir’e bilgi veren, soruşturma yapılmasını isteyen Mustafa Kemal, Hindistan Merkez Hilafet Komitesi Reisi Çotani’ye, gönderilen 26.000 lira yardım parasının ve mektupların alındığını teşekkür ederek bildirdi.

Eski Bulgar Harbiye Nazırı General Boyacıyef’in mektubunu da yanıtladı Mustafa Kemal:

“Okudukça mazinin tatlı

hatıraları hafızamda yeniden canlandı. Şimdiki Bulgar hükümetinin hakkınızda icra etmekte olduğu takibatın lehinize netice vereceğine hiç şüphe etmem. Siyasi kanaatiniz dairesinde milletinizin ve iki komşu hükümetin menfaatlerine uygun hizmetlere müsait olacak zaman uzak değildir. 1914 senesindeki mesaimiz esnasında sizden gördüğüm kolaylık ve yardımı hatırlayarak, bu defa da ortak düşmanımızın tepelenmesi

için birlikte çalışmak arzusunu göstermenizden pek mütehassis oldum.”

Ertesi gün özel bir gündü. Anadolu’da Yeni Gün gazetesine bir demec verdi:

“23 Nisan günü, Türkiye milli tarihinin başlangıcı, yeni bir

dönüm noktasıdır. Bu gün, bir düşmanlık dünyasına karşı ayaklanan Türkiye halkının TBMM’ni vücuda getirmek ve onun etrafına toplanarak en hukuki manasında milli bir hükümet kurmak hususunda gösterdiği harikayı ifade eder.”

“İşgal, savaş, yok edilmeye” karşı cephede Başkomutan; “yurtta barış dünyada barış” için Ankara’da TBMM Başkanı olarak savaşan Mustafa Kemal yeni bir dönüm noktasındaydı. “Açlık ve yok olma” kısılcından aydınlığa çıkarmanın yolunun “Mıh, nal, at, atlı, ordu, savaş, ülke” halkalarını güçlendirmek olduğunu gösterdi. •

yasarozturkdbd@gmail.com

Yılmadan Yorulmadan
Dr. Cihangir Dumanlı

Muğlalı Olayı

Orgeneral Mustafa Muğlalı

1943 yılında Van'ın Özalp ilçesinde İran sınırında meydana gelen ve 3. Ordu Komutanı Orgeneral Mustafa Muğlalı'nın yargılanması ile devam eden olaylar yakın tarihimizdeki sivil-asker ilişkileri açısından önemlidir ve günümüze de ışık tutmaktadır. »

Genel Durum

II. Dünya Savaşı devam etmektedir. Türkiye savaşa girmemekle birlikte büyük bir orduyu seferber etmesi ve dünya ticaretindeki daralma yüzünden ekonomik sıkıntılar yaşamaktadır. İngiltere ve Fransa'nın müttefikleri Sovyetler Birliği'ne Karedeniz üzerinden yardım göndermeleri Montrö Boğazlar Sözleşmesi uyarınca Türkiye tarafından önlenmiş, Rusya'ya yardım yolunu açmak üzere İran'ın güneyini İngiltere, kuzeyini Rusya işgal etmiştir. Doğu sınırimızda Rus ordusu vardır. İran'ın kuzeyinde Mahabat ayrılıkçı Kürt devletini kurduran Rusya ülkesinde de ayrılıkçı Kürt hareketini desteklemektedir.

Doğu illerimizden İran'a hayvan kaçakçılığı artmıştır. Rusya kaçakçılığı teşvik etmekte, Kürt ayrılıkçı hareketini kışkırtmakta, bölgeye ajanlar göndererek bilgi toplamakta ve Türkiye'yi silahlı çatışmaya zorlamaktadır.

Müttefikler Türkiye'yi kendi yanlarında savaşa sokmak için baskı yapmaktadır.

Savaş İran ekonomisini de

bozmuş gıda özellikle et fiyatları yükselmiştir. Doğu illerimizden İran'a hayvan kaçakçılığı artmıştır. Rusya kaçakçılığı teşvik etmekte, Kürt ayrılıkçı hareketini kışkırtmakta, bölgeye ajanlar göndererek bilgi toplamakta ve Türkiye'yi silahlı çatışmaya zorlamak istemektedir. Rusya bu maksatla yerli halktan işbirlikçileri kullanmakta, ajanlarını sahte Türk kimliği ile yurdumuza sokmaktadır. Bu durum ülke ekonomisine zarar vermekte, asayiş bozmakta ve ulusal güvenliğimizi tehlikeye sokmaktadır.

CHP'nin tek parti iktidarı devam etmektedir. Cumhurbaşkanı İsmet İnönü, Başbakan Rauf Orbay, Genelkurmay Başkanı Mareşal Fevzi Çakmak'tır. Bölgede sıkıyönetim vardır.

Mustafa Muğlalı kimdir?

1882 doğumlu Muğlalı 1904 yılında Harp Akademisi'nden kurmay yüzbaşı olarak mezun olmuş, sıralı tüm kademelerde başarılı komutanlık yapmıştır. Balkan Savaşı'na katılmış, Birinci Dünya Savaşı'nda doğu cephesinde görev yapmıştır. Kurtuluş Savaşı'nda İstanbul'dan Anadolu'ya silah ve personel kaçırtılmasını sağlayan Yavuz Grubu'nu kurup yönetmiştir. İslâhiye'de Ermeni isyanını bastırmıştır. 1930 yılında Menemen'de meydana gelen kanlı

karşı devrim girişiminde 57. Tümen komutanı iken Atatürk'ün direktifi ile istiklal mahkemesi başkanlığına görevlendirilmiştir. Mahkeme Der-iş Mehmet ile birlikte on kişiye idam cezası vermiş ve idamlar As-teğmen Kubilay'ın başının kesildiği yerde infaz edilmiştir.

General Muğlalı başarılı, devrimci ve cesur bir askerdir.

Muğlalı 1942 yılında orgeneralliğe yükselmiş ve 1943 yılında 3. Ordu Komutanlığı'na atanmıştır. İran sınır bölgesinde yukarıda anlatılan, ekonomiye zarar veren, asayiş bozan ve ulusal güvenliği tehdit eden olayların önlenmesini öncelikli vazife olarak ele almıştır.

Özalp'te ne oldu?

“Muğlalı olayı” olarak bilinen olayın başlangıcı 20 Temmuz 1943'te Van'ın Özalp ilçesinde sınırdan 20 kilometre içeriye giren

kaçakçıların beş köyden hayvanları İran'a kaçırması ile başlamıştır.

Jandarma 33 zanlıyı yakalayarak adli makamlara teslim etmiş, 33 kişi gözaltına alınmıştır.

Bu kişilerin çoğu Türk vatandaşı değildir. Sınırın öte yanındaki Rus komutanı bu kişilerin serbest bırakılması için tehdit mesajları göndermektedir. Bölgeden sorumlu tabur komutanı zanlıların nerelerden sınırı geçtiklerini göstermeleri için sınıra götürmüştür. Bu sırada karşı taraftan (Rusların bulunduğu İran'dan) tabur personeline ateş açılmış, zanlılar iki ateş arasında kalmışlardır. Olayda 32 zanlının öldüğü tespit edilmiştir. Bir zanlı İran'a kaçmıştır.

Yargılama Aşaması

Muğlalı olayı olarak bilinen olay yukarıda anlatılan ölüm olayından daha çok yargılama aşaması ile dikkat çekmiş ve gündemde yer almıştır.

Olayı takiben İçişleri Bakanlığı tarafından Van valisi, Özalp kaymakamı, bölgeden sorumlu tabur komutanı ve jandarma komutanı hakkında idari soruşturma başlatılmıştır. Bakanlık olayın asker kişiler tarafından askeri vazifenin yapılması sırasında olduğu gerekçesi ile adalet makamlarınca el konulmasını uygun görmemiş, Milli Savunma Bakanlığı'na iletmıştır. Olay Orgeneral Muğlalı tarafından da 13 Ağustos'ta Genelkurmay Başkanlığı'na rapor edilmiş, Genelkurmay Başkanı (Mareşal Çakmak) soruşturmaya gerek görmemiştir. Millî

Savunma Bakanı (Ali Rıza Altun-
kal) da bu görüşe katılmıştır.

Olaydan üç yıl sonra 1946'da ilk kez çok partili seçim yapılmış ve Demokrat Parti (DP) 66 milletvekili ile TBMM'ne girmiştir. DP CHP'nin tek parti yönetimine tepki olarak doğmuş ve CHP /Atatürk döneminde yapılan devrimleri yok etmek amacıyla karşı devrimi politikaşının merkezine koymuştur.

Karşı devrimcilerin hedefle-
rinden birisi de Özalp olayından sorumlu tutulan Menemen olayının İstiklal Mahkemesi Başkanı Emekli Orgeneral Mustafa Muğlalı'dır. (Muğlalı 1947'de yaş haddinden emekli olmuştur).

Genelkurmay Başkanı Mareşal Fevzi Çakmak her türlü baskıya rağmen “Ordu komutanı vazifesini yapmıştır” diyerek Orgeneral Muğlalı'ya sahip çıkmıştır.

Demokrat Parti Muğlalı olayını her fırsatta gündeme getirmektedir.

1950 seçimleri yaklaşırken (1948 yılında) DP milletvekili İsmail Hakkı Çevik 1943 Özalp olayı ile ilgili Başbakanlığa bir soru önergesi vermiştir.

Genelkurmay Başkanı Mareşal Fevzi Çakmak her türlü baskıya rağmen “Ordu komutanı vazifesini

yapmıştır” diyerek Orgeneral Muğlalı'ya sahip çıkmıştır. Halefi Orgeneral Kazım Orbay da aynı tutumu sürdürmüştür.

*

DP 14 Mayıs 1950 seçimlerin-
de 415 milletvekiliği kazanarak iktidara gelmiş, CHP tek parti yönetimi sona ermiştir. DP iktidarı ile birlikte karşı devrim ivme kazanmıştır. DP'nin ilk icraatlarından birisi darbe korkusu ile ordunu üst kademesini değiştirmek olmuştur. Orbay'dan sonra Genelkurmay Başkanlığı'na Orgeneral Salih Omurtak atanmıştır. Bu ortamda 1943 Özalp olayı yeniden gündeme getirilmiş, DP milletvekili Akyüz olay hakkın-
da soruşturma açılmasını istemiştir. TBMM'de CHP'nin de katılımıyla soruşturma açılmasına karar verilmiştir.

Yeni Genelkurmay Başkanı Orgeneral Salih Omurtak selefleri Fevzi Çakmak ve Kazım Orbay'dan farklı bir tutum izleyerek E. Orgeneral Muğlalı'nın Genelkurmay Askeri Mahkemesi'nde yargılanmasına izin vermiştir. Aynı davada Tümen Komutanı Tümgeneral Rasim Saltuğ, Albay Şükrü Tüter, Yüzbaşı Vahdet Yüzgeç ve iki yedek subay asteğmen de yargılanmıştır. Mahkemede Muğlalı idam cezasına çarptırılmış, diğer sanıklar beraat etmişlerdir.

Muğlalı “Memur ve subaylara emri ben verdim. Tedbirlerim suç

ise suçlu benim.” diyerek itirafta bulunduğundan cezası 20 yıl hapse çevrilmiştir. Verilen ceza ağır olduğundan temyiz mercii olan Askeri Yargıtaya re’sen ele alınmış temyiz süreci devam ederken Muğlalı 11 Aralık 1951’de vefat etmiş, Edirnekapı Şehitliği’ne defnedilmiştir.

Muğlalının naaşı 1988 yılında Edirnekapı Şehitliği’nden devlet mezarlığına nakledilmiş, 1997 yılında itibarı iade edilmiştir. İsmi Özalp Sınır Tabur Komutanlığı kışlasına verilmiştir.

Değerlendirme:

Gerek 1943 yılında Özalp sınır bölgesindeki öldürme olayı gerekse müteakip yargılama sürecini uzun zaman sonra günümüz koşullarında değerlendirmek yanlış olur. Olaylar o günkü maddi ve psikolojik ortam dikkate alınarak değerlendirilmelidir.

Yazının başında anlatılan ortam dikkate alındığında Mustafa Muğlalı bölge ekonomisine zarar veren, halkı tedirgin eden ve ulusal güvenliğimizi tehdit edenlere karşı önlem almış, görevinin gereğini yapmıştır.

Genelkurmay Başkanları Çakmak ve Orbay da bu görüşle Muğlalı’ya sahip çıkmışlardır.

Çakmak ve Orbay’ın görevini

yaptığına inandıkları astına sahip çıkmaları örnek bir komutan davranışdır. Orgeneral Omurtak bu dirayeti gösterememiştir.

Muğlalı’nın mahkemede “Emri ben verdim, suçlu benim.” diyerek astlarının beraat etmelerini sağlaması da örnek bir komutan davranışdır.

Muğlalı’nın Özalp olayından yedi yıl sonra, emekli olmuşken DP iktidarı zamanında yargılanması, karşı devrimci iktidarın Derviş Mehmet’in intikamını almak isteği ile ilgilidir.

Karşı devrimcilerin Atatürkçü, devrimci subaylardan intikam alma gayretlerine ve Muğlalı olayının benzerlerine zamanımızda da Erge- nekon, Balyoz, 28 Şubat gibi davalarda rastlanmıştır.

Olay TSK’da “Muğlalı sendromu” denilen bir kavram oluşturmuştur. Org. Muğlalı’nın başına gelenler bazı komutanların iç güvenlik harekâtında moral ve motivasyonuna olumsuz etki yapmıştır.

Masumiyet karinesi uyarınca hakkındaki hüküm kesinleşmediğinden Orgeneral Muğlalı hukuken masumdur.

Ruhu şad olsun. •

cihangirdumanlibd@gmail.com

İslah olunacak şeyler iktisat ve maariftir. Bu sayede memleket imar edilecek, millet refah sahibi olacaktır. Hiçbir millet ve memlekete karşı tecavüz fikri beslemeyiz. Fakat varlığımızı ve istiklâlimizi korumak için, emniyet içinde çalışarak müreffeh ve mesut olmasını temin için her vakit memleket ve milletimizi müdafaaya gücü yeten bir orduya sahip olmak da emelimizdir. (10.12.1922)

Mustafa Kemal Atatürk

Hazırlayan:
YİĞİT EREN GÜNEY

İlk Dersimiz Türkçe

Bu ay köşemizi dilimizde yer etmiş yabancı sözcüklerin karşılıklarına ayırdık. Bilginizi sınavın.

1- Guard (İng.)

- a-Göz hastalığı
- b-Olumlu, müspet
- c-Oyun kurucu
- d-Makam sırası

2- İrredantizm (Fr.)

- a-Ayarsız
- b-Gemi zinciri
- c-İnce metal yaprak
- d-Kurtarımcılık

3- Kalitatif (Fr.)

- a-Nitel
- b-Askeri birlik
- c-Çelik dolap
- d-Kısa çorap

4- Kontratak (Fr.)

- a-Karşı akın
- b-Çıtıptı, sevimli
- c-Bir tür kumaş
- d-Zarif, güzel

5- Lot (Fr.)

- a-Hristiyan kadın
- b-Tutam
- c-Küçük masa
- d-Bakanlık memuru

6- Metraj (Fr.)

- a-Küçük süs eşyası
- b-Kısa, düz ve ensiz kılıç
- c-Uzunluk
- d-Duvar ilanı

7- Obsesyon (İng.)

- a-Evrim bilimi
- b-Bitki örtüsü
- c-Takıntı
- d-Odunsu gövde

8- Pergola (İta.)

- a-Yer kırığı
- b-Patlayıcı madde
- c-Hafif iş
- d-Çardak

9- Sansasyonel (Fr.)

- a-Tekdüzelik
- b-Çarpıcı
- c-Ülkü, mefkure
- d-Tek eşlilik

10- Sübvansiyon (Fr.)

- a-Öztlü söz
- b-Destekleme
- c-Havagazı deposu
- d-Bağlanmış

11- Fragman (Fr.)

- a-Tanıma filmi
- b-Soylu kimse
- c-Tasasız, derbeder
- d-Elektrik üretici

12- Klon (İng.)

- a-İnce puro
- b-Yanılsama
- c-At eğitimi
- d-Kopya

13- Konsolide (Fr.)

- a-Kabalık
- b-Çapraz dokunmuş kumaş
- c-Pekiştirilmiş
- d-Ağırılık kaldırma

14- Lojistik (Fr.)

- a-Değnek, sopa
- b-Donanım
- c-Sağlam başlık
- d-İşe yaramaz

15- İllüstrasyon (Fr.)

- a-Emzikli şişe
- b-Resimleme
- c-Büyük çanta
- d-Bakır su kabı

(Fr.) Fransızca, (İta.) İtalyanca, (İng.) İngilizce

Yanırdar:
151.
sayfada

Anzac Bir İngiliz Kolordusudur

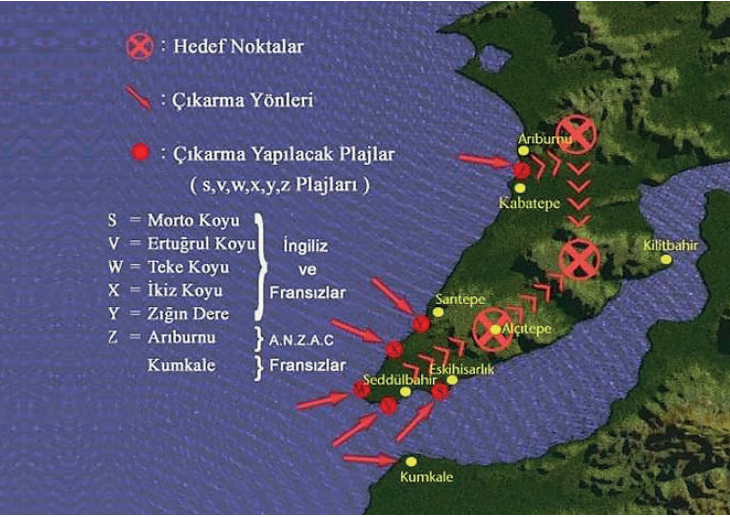
Yazan:
Pof. Dr. Recep AKDUR
Başkent Üniversitesi
Tıp Fakültesi
Halk Sağlığı AD

Gelibolu'dan girerek önce İstanbul'u sonra da Anadolu'yu işgal etmeyi hedefleyen İtilaf Devletleri bu amaçla tertiplediği (Mediterranean Expeditionary Force-Akdeniz Seferi Gücü) adlı orduyu Mısır'da kurmuş ve donatmıştır. Komutasını da İngiliz General Hamilton yapmaktadır. Bu kuvvetlerin bir kolordusu Avustralyalı ve Yeni Zelandalı gönüllü savaşçılardan oluşturulmuş olup

adı; Australian and New Zealander Army Corps'tur. ANZAC kısaltması/akrostişi bu sözcüklerin baş harflerinden türetilmiştir.

Nasıl türetilir ise türetilsin, sonuçta ANZAC yalnızca bir İngiliz kolordusunun adıdır ve komutanı da İngiliz General William Birdwood'dur. Diğer İngiliz kolordularından tek farkı erlerinin büyük

25 Nisan 1915 İtilaf Devletleri'nin genel çıkarma planı

çoğunluğunun ve bazı küçük rütbeli subaylarının Avustralya ve Yeni Zelanda'ya göç etmiş İngiliz/Avrupa kökenli ailelerin çocuklarından veya dedeleri Avrupalı işgalcilerce katledilmiş olan Avusturalya'daki Aborijinlerin, Yeni Zelanda'daki Maorilerin torunlarından olmasıdır.

Yukarıda da belirtildiği gibi bunların tamamı İngiltere'nin zorla devşirdiği kişiler olmayıp, büyük bir coşku ve gönüllülikle İngiltere (Anavatanları olduğunu söylerler) için savaşa katılan gönüllülerdir.

Sonuç olarak; bazılarının sandığı ya da bize algılatılmaya çalışıldığı gibi,

ANZAC ne bir ulusun ne de bir etnik grubun adıdır. Bir İngiliz kolordusunun adındaki sözcüklerin baş harflerinden türetilmiş bir kısaltmadır. Başka bir deyişle yalnızca bir akrostişdir.

Belleğimize ANZAC Günü olarak yerleştirilmeye çalışılan

25 Nisan (1915) ise, yan tarafta verilen genel çıkarma planından da görüleceği üzere tüm İtilaf Devletleri (İngiltere, Fransa, Rusya, İtalya, ABD, Japonya, Kanada, İrlanda, Hindistan, Pakistan) kolordu ve tümenlerinin Gelibolu Yarımadası'nın çeşitli bölgelerine çıkarak Çanakkale Kara Savaşları'nın başladığı/ yaygınlaştığı gündür. Ana kuvvetleri

Çanakkale Kara Savaşlarını yalnızca bir ANZAC gününe dönüştürmek, tarihi saptırma, olayı küçültme, İtilaf Devletleri'ni özellikle de İngiltere ve Fransa'yı gizleme/ kamufle etme gayret ve kurnazlığından başka bir şey değildir.

İngiliz ve Fransızların seçkin birliklerinden oluşan 70.000 asker, 109 harp gemisi, 308 taşıt gemisi desteğinde Gelibolu'nun birçok noktasına çıkarma yapılmıştır. Arıburnu Çıkarması'nda ise yukarıda açılımı verilen Anzac Kolordusu kullanılmıştır. Hal böyle iken koskoca Çanakale Kara Savaşlarını yalnızca bir ANZAC gününe dönüştürmek, tarihi sapıtma, olayı küçültme, İtilaf Devletleri'ni özellikle de İngiltere ve Fransa'yı gizleme/ kamufletme gayret ve kurnazlığından başka bir şey değildir.

Çanakale Kara Savaşları'nın yalnızca bir cephesi olan Arıburnu Çıkarması, 25 Nisan 1915 saat 04.30'da söz konusu İngiliz kolordusunun

1.Tugayına ait 1500 kişilik kuvvetinin karaya çıkmasıyla başlamıştır. Amaç; Seddülbahir'de İtilaf Devletleri'nin esas güçleri ile çarpışan 5.Orduyu arkadan kuşatarak yok etmektir. İlk çıkan işgal birliklerini, kıydan 15 metre içeride gözetleme yapan 27. Alayın 2.Taburunun 4.Bölüğü (sayıları 60 kişi kadardır) karşılar. Ancak ağır gemi bombardımanı desteğindeki 1500 asker

karşısında mevzilerini koruyamazlar, bir kısmı şehit olduktan sonra, geri çekilmek zorunda kalırlar.

İngilizlerin 5. Ordumuzu arkadan kuşatarak imha etme planını Yarbay Mustafa Kemal'in müdahaleleri boşa çıkarmasa idi, Birinci Dünya Savaşı İtilaf Devletleri'nin zaferi ile sonuçlanacaktı.

Çıkarma güçleri hızla Kocaçimen'e doğru ilerlerken, saat 05.00'te 2500 kişilik ikinci bir parti daha karaya çıkar. Birleşen bu birlikler Kanlısirt'i ele geçirir. Bu sırada işgal güçlerindeki kişi sayısı 10.000'lere ulaşmıştır. Saat 9'a doğru, 27. Alayın iki taburu bölgeye intikal eder (sayıları 2000 kişi kadardır). Yarbay Mehmet Şefik Aker komutasındaki 27. Alay müthiş bir

savaşa girer ve canları pahasına düşmanın ilerlemesini durdurur.

Vakit ikindiye yaklaşırken, çıkarma tümeninin tümü sahile çıkmış ve gün batarken, Arıburnu'nun sarp yamaç ve tepelerine yerleşmiştir; 27. Alay zor durumdadır. Olaydan haberdar olan, 19. Tümen Komutanı Yarbay Mustafa Kemal, 57. Alayı 27. Alayın yardımına göndererek hem 27. Alayı zor durumdan kurtarmış hem de işgalcilerin ilerlemesini durdurmuştur. Daha sonra 27. ve 57. Alaylara katılan 77. Alayın oluşturduğu kuvvetler karşı saldırı ve süngü hücumları ile işgalcilere çok sayıda kayıp verdirerek, çıkarma harekâtının ilerleyişi durdurulmuştur.

İngilizlerin 5. Ordumuzu arkadan kuşatarak imha etme planını Yarbay Mustafa Kemal'in müdahaleleri boşa çıkarmasa idi, Birinci Dünya Savaşı İtilaf Devletlerinin zaferi ile sonuçlanacaktı. İngiliz komutanlığının bu harekâtı bir askeri deha sayılacak, savaş tarihine altın harflerle yazılacaktı. Sonuçta da aralarında Türkiye diye bir devletin bulunmadığı büyük çoğunluğu müstemleke ülkelerden oluşan bir dünya kurulacaktı. Bu planın engellemesi ise en az başarılması kadar ve hatta daha da önemli bir askeri deha ve zafer. Türkiye açısından ise

General Ian Hamilton

cumhuriyetin kuruluşunun kapısını aralayan bir zafer. Arkasından Kurtuluş Savaşı ile taçlandırılması ile, İtilaf Devletleri'nin istediği dünya hayallerde kalarak, aralarında Türkiye'nin de bulunduğu, bulunmaktan da öte önderlik ettiği mazlum ulusların bağımsızlıkları için savaştığı/direndiği bir dünya kurulmuştur. Bu nedenle de bu zafer dünya harp tarihine altın harflerle yazılmayı ziyadesi ile hak eden bir zaferdir.

Düşmanın ilerlemesi durdurulduktan sonra savaş, Conkbayırı-Kocaçimentepe-Kabatepe bölgelerinde, karşılıklı saldırı, özellikle gece yapılan süngü hücumlarıyla, yakın boğuşmalar şeklinde ve çok kanlı çarpışmalarla Ağustos'a (1915) dek sürmüştür. Ordularımız da işgalciler de çok ağır kayıplar vermiştir. Hem Seddülbahir'deki hem Arıburnu'ndaki gibi işgalciler çıktıkları tüm kıyılarda 3-4 kilometrelik bir alanda çakılıp kalmışlardır. Sonunda ise kaçarak ve gizlice topraklarımızı terk etmişlerdir. Savaşın fiilen bitişi 9 Ocak 1916'da İtilaf Devletleri'nin en son birliğinin de çekilmesi iledir.

Avustralyalılar ve Yeni Zelandalılar Çanakkale Savaşı'na dek hep sömürgesi oldukları İngiliz bayrağı altında yaşamış ve İngiliz ordusuna ait sancaklar altında savaşmışlardır.

Avustralyalılar ve Yeni Zelandalılar Çanakkale Savaşı'na dek hep sömürgesi oldukları İngiliz bayrağı altında yaşamış ve İngiliz ordusuna ait sancaklar altında savaşmışlardır.

Çanakkale Kara Savaşı'nda ise General Hamilton, bu ülkelerin gönüllülerini teşvik amacı ile kendi bayraklarını açmasına izin vermiştir. Bu ülkelerin tarihinde bu bir ilktir. Bu nedenle de Çanakkale Kara Savaşı'nın ulusal kimliklerinin oluşmasında önemli bir rolünün olduğuna inanırlar. Bundan ötürü de her yıl 25 Nisan tarihinde Çanakkale'nin Anzac Koyu'nda Savaş'ı anma törenleri düzenlenir. Ülkelere kilometrelerce uzaktaki, bu haksız savaşı, işgal girişimini anlamalarına gerekçe olarak da bu inançlarını ileri sürerler. Oysaki bu bir yanılma ve yanıltmadır. Çünkü hem Avustralya hem de Yeni Zelanda hâlâ bir İngiliz müstemlekesidir. Ne Çanakkale Savaşı ne de

ondan sonra İngiliz orduları emrinde katıldıkları emperyalist savaşların hiç birisi onlarda gerçek bir ulusal kimlik ya da gerçek bir bağımsızlık anlayışının gelişmesini sağlamamıştır. Bundan ötürüdür ki Avustralya ve Yeni Zelanda günümüzde bile hâlâ İngiliz Milletler Topluluğu

üyyesi olup, İngiliz Kraliçesi tarafından atanan birer Genel Valinin yönettiği meşrutî monarşilerdir. Büyük Britanya kraliçesi (II. Elizabeth) / birkaç yıl sonra da kralı aynı zamanda Avustralya ve Yeni Zelanda kraliçesi/kralı unvanına da sahiptir.

Her 25 Nisan'da tekrarlanan ve Anzac Günü adı verilen törenler için Avustralya'dan ve Yeni Zelanda'dan Türkiye'ye gelenler, salt kişisel merak ya da gayretleri

Çanakkale'de Anzac Günü

ile değil doğrudan İngiliz Kraliçesi tarafından atanan Genel Vali ve hükümetin özellikle de Gazi İşleri Bakanlıklarının düzenlediği turlarla getirilmektedir.

Bu törenler sırasında, Avustralyalıların/ Yeni Zelandalıların zaman zaman uluslarımızın dostluğuna / savaş karşıtlığına hizmet etmenin ötesine geçtikleri, sanki buralara sömürgeci efendilerinin emri ile Türk yurdunu işgale gelmemişler de yurtlarını savunurken kahramanlıklar sergilemişler gibi davrandıkları gözlemlenmektedir.

Haka dansı yapan
Yeni Zeladalılar

Cumhurbaşkanlarımızın önünde bile yarı çıplak ya da askeri üniformaları ile düşmana korku salan “Haka Dansı” sergilerken, Çanakkale’deki düşmanlarının Türkler olduğunu ve onları incitebileceklerini hiç düşünmüyorlar! Daha da kötüsü tıpkı sömürgeci efendileri adına/ gibi konuşuyor ve “bu topraklar Çanakkale’de savaşan yedi ülke tarafından oluşturulacak bir

konsorsiyum tarafından idare edilmelidir” ya da “törenler sırasında bölgeye Türklerin girişi yasaklanmalıdır” türünden gevezelikler yaptıkları bile oluyor.

“Dostluğa evet”, “başkalarının topraklarını işgale” ve bir hiç uğruna “emperyalist savaşlarda binlerin ölmesine” hayır. Avustralyalı ve Yeni Zelandalı memurlar, askerler ve gençler bu düşüncelere hizmet etmek üzere geliyorlar ve bu düşüncelere katkı verecek şekilde davranacaklar ise bundan biz Türkler de memnun oluruz. Hoş gelsinler, sağlıklıca gitsinler. Bu

nitelikteki bir törene bizler de katılırız. Türk misafirperverliğini sonuna dek sergileriz.

Çok sık yaptıkları gibi, en üst protokolümüz önünde düşman korkutacak danslar sergileyecekler, kahramanlık

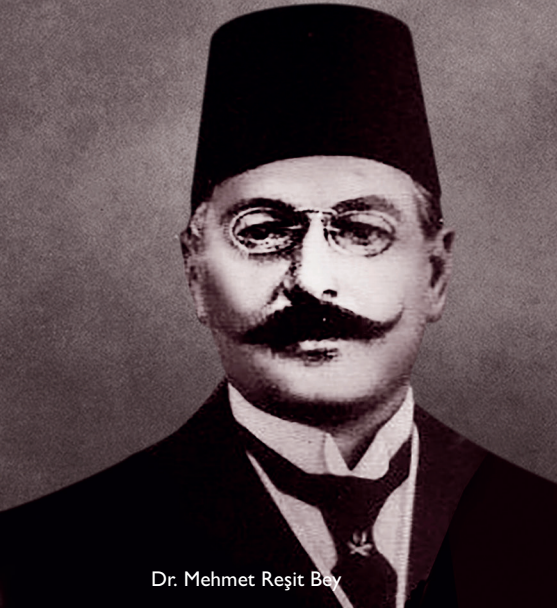
hikayeleri anlatacaklar ve Anafartalar sahilinin “Avustralya kültürel mirası ilân edilmesini talep edecekler” ise, bundan da ötesi “bu topraklarda dedelerimiz yaşıyor birlikte idare edelim” diyecekler ise, o kadar da uzun boylu olmadığını devletimizi yönetenler nezaket gösterip hatırlatmaz ise de biz hatırlatmakta tereddüt etmeyiz. •

Arayış
Vahap Candan

Unutmamamız Gereken
İki Vatan Fedaisi:

Dr. Reşit Bey ve Kemal Bey

Dr. Mehmet Reşit Bey

Mehmet Kemal Bey

Mondros Ateşkes Anlaşması'ndan sonra Britanya askeri İstanbul'a ayak basınca, İstanbul ve Anadolu'da amansız bir insan avı başlatıldı. Britanya polisi, padişah hafiyeleri ve Ermeniler el ele

vererek yüzlerce Türk'ü tutukladılar ve "Bekirağa Bölüğü" olarak anılan hapisaneye koydular.

7 Ekim 1918'de Talat Paşa hükümetinin istifasından 7 gün sonra kurulan Ahmet İzzet Paşa

Hükümeti'nin ömrü 26 gün sürdü. Ateşkesten sonra ikinci hükümet, eski Londra Büyükelçisi ve Ayan Meclisi Üyesi Tevfik Paşa başkanlığında 11 Kasım'da kuruldu. Londra'da 11 yıl görev yapan Tevfik Paşa'nın, Britanya-Osmanlı ilişkilerine önemli katkıda bulunacağı düşünülüyordu. Tevfik Paşa Hükümeti döneminde İstanbul'da ve Anadolu'nun bazı illerinde sıkı yönetim mahkemeleri kuruldu. Bu mahkemelerde; savaş sırasında Ermeni vatandaşlara, ülke içinde "geçici yer değiştirme" kararının uygulanması sırasında suç işledikleri iddia edenler yargılanacaklardı. Ayrıca Britanyalı savaş tutsaklarına kötü davrananlar ve de ateşkes hükümlerine uymayan komutanlar; yani Britanya işgaline direnen komutanlar yargılanacaklardı.

Hükümet, bir yandan tutuklamaları sürdürürken, diğer yandan da 1. Dünya Savaşı yıllarında göç

eden Ermenilerin yurda dönmelerini sağlıyor ve gelenleri yerleştirmeye çalışıyordu. Hükümet'in 21 Aralıkta mecliste yaptığı açıklamaya göre, o güne kadar 43 bin 115 gayrimüslim Osmanlı vatandaşı geri dönmüş ve

iskan edilmişti. Ancak yine de İtilaf Devletleri temsilcileri ve Ermeniler hükümetin icraatından memnun değildiler. Hürriyet ve İtilaf Partisi ve muhalif gazetelerin de baskılarının yoğunlaşması üzerine Tevfik Paşa hükümeti Bakanlar Kurulunda değişiklikler yapmak amacıyla istifaya etti ve ertesi gün Padişah Vahideddin yeni hükümeti kurma görevini yine Tevfik Paşa'ya verdi. 13 Ocak 1918'de kurulan 2. Tevfik Paşa Hükümeti'nin yeni üyeleri, İttihat ve Terakki üyelerine karşı daha sert bir tutum izleyecek olanlardan seçilmişti. Özellikle Yeni İçişleri Bakanı İzzet Bey'in hükümette yer alması İttihat ve Terakki üyelerine karşı daha amansızca bir savaş verileceğini gösteriyordu.⁽¹⁾

**İngiliz General Calthorpe:
"Türk hükümetinin
tutuklamalara
başlayarak giriştiği
hareket pek
memnuniyet verici.**

**Bunun çok iyi bir başlangıç
olduğunu ve onayladığımı
bildirdim..."**

Nitekim 2. Tevfik Paşa Hükümeti döneminde insan avı şiddetini artırır. Britanyalılar sınır boylarında, cephelerde Türk subaylarını tutuklarken, İstanbul'da hükümet, Britanya temsilcilerinin isteği

üzerine, Britanya polisi ve Ermeni ajanların yardımıyla baskın ve tutuklamalara devam eder. Britanya Yüksek Komiseri Amiral Calthorpe, özel listeler hazırlayarak tutuklanması gerekenlerin isimlerini hükümete vermektedir. Tutuklamaların artmasını büyük bir sevinçle karşılayan Calthorpe, memnuniyetini Londra'ya şöyle bildirmiştir:

"Türk hükümetinin tutuklamalara başlayarak giriştiği hareket pek memnuniyet verici. Bunun çok iyi bir başlangıç olduğunu ve onayladığımı bildirdim. İçişleri Bakanına yeni adlar vermek niyetindeyim. (...) Şimdiki Türk hükümetiyle, özellikle de bize dayanmak istediğine inandığım padişah aracılığıyla iş görmemiz gereklidir sanırım. Bunu yapabilmemiz için kendilerine biraz cesaret vermemiz gerek. Tutuklamaların, padişah ve içişleri bakanının eseri olduğu kanısındayım. Dışişleri Bakanı, bizim resmen istekte bulunmamıza kadar, tutuklamaları geciktirmekten yanaydı... Şimdiye kadar, gerçekten önemli 40 kadar kişi tutuklandı."⁽²⁾

Bu henüz bir başlangıçtı. Tutuklamalar artacak ve Britanya ve Fransa temsilcileri liste üzerine listeler hazırlayacaklardı. Listede bulunanların bir kısmı Ermeni

Mustafa Kemal ve arkadaşları, Anadolu'ya geçtikten yaklaşık bir yıl sonra, sıkıyönetim mahkemesince gıyaben idama mahkûm edileceklerdi.

olaylarıyla ilgili görünseler de çoğunluğu, ulusal kurtuluş savaşında yararlı olabilecek deneyimli komutanlardan, sivil memur ve din adamlarından oluşmaktaydı. Nitekim içlerinde başbakanlık, şeyhülislamlık, bakanlık, meclis başkanlığı, genelkurmay başkanlığı, milletvekilliği, valilik yapmış devlet adamları vardı. Ayrıca tanınmış profesörler, yazarlar, düşünürler, gazeteciler de tutuklanıyor ve Bekirağa Bölüğü denilen hapisaneyeye konuyorlardı. Britanyalıların kara listelerine Mustafa Kemal Paşa da girecekti. Britanya Haber alma Su-bayı Binbaşlı Hoyland'ın hazırladığı

28 Şubat 1919 günlü kara listede Mustafa Kemal Paşa'yla birlikte, Yaveri Cevat Gürer, Yarbay Ali Çetinkaya, Halil Paşa, Kazım Karabekir Paşa, İsmet İnönü gibi pek çok Kuvva-i Milliye subayın adı geçecekti. Bu liste de diğer listeler gibi Londra'ya gönderilecekti. Ancak cevap gelmeden önce Mustafa Kemal Paşa ve arkadaşları Anadolu'ya geçeceklerdi.⁽³⁾ Mustafa Kemal ve arkadaşları, Anadolu'ya geçtikten yaklaşık bir yıl sonra, sıkıyönetim mahkemesince giyaben idama mahkûm edileceklerdi.

Kara listeler hazırlanırken ve tutuklamalar devam ederken, Ermenilere kötü

davrandığı gerekçesiyle tutuklu bulunan Diyarbakır Eski Valisi Dr. Reşit Bey 25 Ocak 1919'da Bekirağa Bölüğü'nden kaçır. Yüksek Komiser Calthorpe bu olaya çok sinirlenir. Hükümetten, eski İttihat Terakkici Reşit Bey'in he-men yakalanmasını ister. Hürriyet ve İtilaf yanlısı basınsa; Reşit Bey'in kaçışını; İttihat Terakkî Komitesinin bir meydan okuması olarak görür ve hükümete karşı saldırıya geçer. İstanbul polisi seferber edilir. Reşit Bey'in deyimiyile "Ermeni Tazıları" da polise katılır. Amansız bir takip

başlar. Bazı dostları teslim olmasını öğütlerler. Dr. Reşit Bey bu öğütler üzerine sinir krizleri geçirir adeta.

Dr. Reşit Bey Anadolu'ya geçmek ve milli mücadeleye katılmak düşüncesindedir. 6 Şubat 1919 akşamı saklandığı evden çıkar ve Beşiktaş'a doğru yürür. Beşiktaş civarında etrafı sarılır. Yakalanacağını anlar ve beynine bir kurşun sıkarak yaşamına son verir. Cebinden çıkan notta şunlar yazılıdır:

"Pek sevgili eşim ve çocuklarım... Muhafız Paşa ile polis müdürü bütün şiddet ve kuvvetleriyle beni arıyorlar. Ermeni tazıları da bunlara katılmış durumdalar. Gayretsiz ve duyumsuz

**Dr. Mehmet Reşit Bey:
"Muhafız Paşa
ile polis müdürü
bütün şiddet ve
kuvvetleriyle
beni arıyorlar.**

**Ermeni tazıları da bunlara
katılmış durumdalar. (...)
Utanmadan, teslim olmamı
tavsiye ediyorlar."**

bazı dostlarımın ihmali, programımı sekteye uğrattı. Utanmadan, teslim olmamı tavsiye ediyorlar. Neticeyi karanlık görüyorum. Yakalanıp hükümetin oyuncağı, düşmanlarımın eğlencesi olmamak için, son dakikada intihar etmek fikrindeyim. Rövelerim bir dakika yanımdan ayrılmıyor

ve hazır durumda. Hayatımın bence hiçbir kıymeti kalmadı. Bir müsaait vakitte milletime son görevimi yapar ve hayatımın kalanını tamamıyla size ayırırım ümidiyle yaşamak isterdim! Ne çare, her istenilen olmadı. Sizi milletim için ihmal ettim. İstikbalinizi düşünemedim. Herkes beni Ermeni malı ile zenginleşmiş sanıyor. Halbuki size, asgari düzeyde yaşamınızı sürdürbilecek kadar bir şey bırakmıyorum. Bu da talih bir cilvesi..."

İtilaf Devletleri temsilcileri, Tevfik Paşa hükümetinden çok fazla memnun değillerdi aslında. Tutuklama ve yargılamaların savsaklandığını düşünüyorlar, padişah ve hükümete baskı yapıyorlardı. Hürriyet ve İtilaf Partisi ve bu partinin yanlısı olan basının da yoğun baskısı vardı. Hürriyet ve İtilaf Partisi ve muhalif basın, her şeyden önce İttihat ve Terakkilileri, ülkeyi 1. Dünya Savaşı'na sokmakla suçuyorlardı. "Ülkeyi savaşa sokanların ve Ermeni göçüne neden olanların ve göç sırasında Ermenilere kötü davrananların bir an önce cezalandırılması istiyorlardı."

Nitekim 4 Mart 1919'da Hürriyet ve İtilaf Partisi iktidara geldi. Padişah Vahideddin'in eniştesi Damat Ferit Paşa başkanlığında kurulan hükümet, Britanyalılarla tam işbirliği içine girdi. Damat Ferit Hükümeti, Britanya ve Fransa temsilcilerinin verdiği listelere dayanarak yeni tutuklamalar yaptırdı. İstanbul'da bulunan sıkıyönetim mahkemesini kapattırarak yerine yenisi kurdu. Yeni kurulan sıkıyönetim

mahkemesinin üyeleri de yenilendi ve mahkemenin yetkileri artırıldı. Her iki mahkemenin üyeleri arasındaydı Ermeniler de vardı.⁽⁴⁾

İstanbul Sıkıyönetim Mahkemesi, 8 Nisan 1919'da ilk kez bir Türk savaş suçlusunu idam kararı verir. Bekirağa Bölüğü'nde tutuklu bulunanlardan Yozgat-Boğazlayan İlçesi Kaymakamı Mehmet Kemal Bey, Yozgat'ta isyan halinde bulunan Ermenilerin nakli sırasında Ermenilere kötü davrandığı ve öldürülmelerine neden olduğu gerekçesiyle ölüm cezasına çarptırılır. Duruşma tutanaklarından anlaşılmaktadır ki, Kemal Bey'in yargılanması bir hukuk faciasıdır. Ortada suçlamaları kanıtlayan hiçbir belge yoktur. Zaten mahkeme olağanüstü yetkilerle donatılmış düzmece bir mahkemedir. İktidar, İtilaf Devletleri'nin emrine girmiştir. Mahkemeyse iktidarın emri altındadır. Tanıkların ifadesi ise çelişkilerle doludur. Sadrazam Damat Ferit Paşa, idam kararını aynı gece padişaha yollar. Şeyhülislam Mustafa Sabri Efendi'nin fetvasını alan Sultan Vahideddin, kararı hemen onaylar. Kemal Bey 10 Nisan 1919'da saat 17.00'ye doğru Beyazıt Meydanı'nda halkın gözü önünde asılır. Aslında idam mahkûmlarının sabaha karşı asılması geleneği vardır. Ancak bu gelenek Kemal Bey'e uygulanmamıştır. Amaç halka, İttihat Terakkililere ve milliyetçilere göz dağı vermektir.

Mehmet Kemal Bey'in idamından sonra düzenlenen cenaze töreninde naaşının önünde toplanan halk

Kemal Bey asılmadan önce, darağacı önünde halka şöyle seslenir:

"Sevgili vatandaşlarım; ben bir Türk memuruyum; aldığım emri yerine getirdim. Görevimi yaptığuma vicdanım emindir... Yabancı devletlere yaranmak için beni asıyorlar... Eğer buna adalet diyorsa kahrolsun böyle adalet! Yaşasın millet!

Millet sağolsun! Borçlarım var ve hiçbir servetim yok. Çocuklarımı milletime emanet ediyorum!"⁽⁵⁾

Mehmet Kemal Bey'in idamıyla Beyazıt Meydanı yasa bürünü. Halk "Kahrolsun!" diye bağırır. Ertesi gün dalgalanma Kadıköy yakasına geçer. Merhum Kemal Bey Kadıköy'de oğlunun mezarı yanına gömülecektir. Naaşı ailesine teslim edilir. Kadıköy'de büyük bir cenaze töreni düzenlenir. Tıbbiye öğrencileri cenazeyi, "Türklerin büyük şehidi Kemal Bey" yazılı bir celenkle karşılarlar. Tabut, Kadıköy

İtfaiye Karakolu önünden geçerken, orada bulunan bir manga asker kendiliğinden cenazeyi selamlar. Tabut omuzlar üzerinde değil başlar hizasından daha yukarıda; eller üzerinde taşınır. Cenaze alayı ve hıçkırıklar gittikçe artar.

Bir Tıbbiye öğrencisi, Kemal Bey toprağa verilmeden önce şöyle bir konuşma yapar:

"Dinle ey millet! Dinleyin ey Müslümanlar! Burada toprağa verdiğimiz insan, Kahraman Kemal Beydir. Britanya'yı Odesa'dan attılar. Haydi biz de İstanbul'dan kovalım. Ne bekliyoruz? Britanya'yı yok etmek borcumuzdur. Felaketimizi hazırlayan Britanya'yı yok etmek zorundayız. Allah'ın yardımıyla yakında onların kafasını ezeceğiz!"

Mehmet Kemal Bey toprağa verildikten sonra, imam cenazeye katılanlara sorar:

"Merhumu nasıl bilirsiniz?"

Cemaat'ın sesi, İstanbul semalarını ineltir:

"Büyük vatanseverdir, iyi biliriz, Allah rahmet eylesin!"

Cenazede hazır bulunan cemaatin gürleyen sesi çok geçmeden Britanya'da duyulur.

Britanyalı ajanlar, Kemal Bey'in cenaze törenini yakından ve dikkatle izlerler. Ajanların verdikleri raporlar karşısında Sadrazam Damat Ferit Paşa ve Britanya makamları irkilirler. Yüksek Komiser Amiral Calthorpe, Londra'ya gönderdiği raporunda; *"Cenazeye katılanların, Türk ulusunun büyük çoğunluğunun duygularını yansıttığına kuşku yoktur"* der ve kaygılarını belirtir. Britanya polisi bu arada, bazı Türk

vatanseverlerinin İstanbul'da silah yığınağı yaptıkları yolunda istihbarat toplamıştır.⁽⁶⁾ Bu istihbaratla birlikte Britanyalı yöneticilerin kaygıları daha da artar. Mehmet Kemal Bey'in cenaze töreni, tutuklular açısından yeni bir dönemin başlangıcı olacaktır. Mustafa Kemal (Atatürk) Kemal Bey'in idamından 35 gün sonra 16 Mayıs 1919'da Bandırma vapuruyla Samsun'a çıkmak üzere İstanbul'dan hareket edecek; zamanı gelince tutukluların hepsinin salıverilmesini sağlayacaktır.

KAYNAKLAR

- 1) Nejdet BİLGİ; "Ermeni Tehciri ve Boğazlıyan Kaymakamı Mehmed Kemal Bey'in Yargılanması" Ankara, 1999, s.45-53
- 2) Bilal ŞİMŞİR; "Malta Sürgünleri" n.ara, 1985, s.46
- 3) Bilal ŞİMŞİR; age, s. 50-54
- 4) Nejdet BİLGİ; age, s. 100-132
- 5) Nejdet BİLGİ; age, s. 162
- 6) Bilal ŞİMŞİR; age, s. 75-79

HACER NİNE

Bu anekdotun kahramanı Hacer Nine kocasını, evlâtlarını ve torunlarını şehit vermiş, şehitlerin sevgisini, Atatürk sevgisiyle özdeşleştiren yüce Türk kadınının temsilcisidir. Kocasını Yemen'de kaybetmiş; bir oğlu Balkanlar'da, ikisi de çöllerde kalmıştı. Geline hastalıktan ölmüş, torunlarının biri Büyük Muharebe'de şehit düşmüş, Sakarya'ya gönderdiği son torunu da Duatepe Muharebesi'nde öteki ağalannın yanına göçüp gitmişti. Çok ağlamıştı; fakat, Sakarya Savaşı'nın kazanıldığı haberi gelince ağlaması durmuş, gülmeye başlamıştı. İçi içine sığmıyordu. Yetmiş yaşındaki bu kimsesizlik onu büsbütün bunaltıyordu. Her bunalduğunda çanklarını çeker, değneğini alır, Ankara'nın yolunu tutardı. Bu kez de öyle yaptı. İkinci vakti Ankara'ya ulaştığında doğruca Büyük Millet Meclisi'nin kapısı önüne gidip

çömeldi. Aradan biraz vakit geçti, sordular:

"Nine, ne istiyorsun?"

"Hiç, hiçbir şey."

"Ya neden burada duruyorsun?"

"Onun gözlerini görmek için çıkmasını bekliyorum."

"O dediğin kim?"

"Gazi Paşa."

Sonunda hikâyesini anlattı ve dedi ki: "İşte böyle, ara sıra çok bunaldıkça buraya gelirim. O, Millet Meclisi'nden çıkarken gözlerine bakarım. Mavi gözbebeklerinde bütün şehitlerimin gözlerini görür gibi olurum. Sonra içime bir ferahlık dolar; kalkar köyüme giderim."

İşte siperlerde evlat, torun gömmüş Türk ninesi buna derler:

(Aka Gündüz'den alınmıştır.)

Kaynak: Atatürk ve Unutulmaz Anıları, Ahmet Gürel, Bülent Türker, Nisan 2009

Gözün Sözü

Cemal Tahsin

METE AKYOL'DAN YAZILAR

(Bir Başkadır Benim Mesleğim adlı kitabından)

Deniz Gezmiş Çifte Tabancalı Polisle

Emniyet Genel Müdür Yardımcısı Halit Elver'in, bir koltuğunda üç karpuz vardı.

Genel müdür yardımcılığından başka, Uluslararası Polis Örgütü Interpol'ün Türkiye temsilciliği ile, Narkotik Büro daire başkanlığı, onun hem koltuğunda taşıdığı üç önemli karpuzu, hem de omuzlarında taşıdığı üç önemli görevi idi.

Halit Elver, özellikle son iki görevi nedeniyle, uluslararası mesleki toplantılara ve çalışmalara katılmak için sık sık yurtdışına giderdi. Büyük bir bölümü, "Uluslararası polis yöneticileri arasındaki bilek gürüşü"

Halit Elver "kaçakçı avı" nedeniyle Kilis'e düzenlediği bir baskın sırasında.

niteliğindeki bu toplantılardan, çoğu zaman mesleki zafer, zaman zaman da mesleki şampiyonluk kazanarak dönerdi yurda.

Yurtdışından her dönüşünde, o gidişinde kazandığı başarısının ödüllü olan kimi zaman bir rozeti, kimi zaman bir madalyayı, kimi zaman da bir şildi "ıslatmak" için birlikte bir öğle yemeği yer, şerefe ayrılan

bardaklarımızı tokuştururduk.

Bir yurtdışı dönüşü yemeğimizde Halit Elver, son zaferinin ödülünü lokantada göstermek istemedi.

“Yemekten sonra Genel Müdür-lüğe gideriz, kahvelerimizi benim odada içeriz” dedi. “Orada gösteririm sana yeni cicimi...”

Halit Elver’in son Avrupa seferinin ve son Avrupa zaferinin ödülünü, Emniyet Genel Müdürlüğü’ndeki odasında gördüm. Kabzası

sedef mi, fildişi mi desem, en az bu maddeler denli zarif bir maddeyle kaplanmış, Smith Wesson bir tabancaydı, bu son ödülü. Yeni doğmuş torununu elleriyle havaya kaldırıp, hayranlıkla seyreden bir dede sevecenliğiyle tanıttı tabancasını: “Duruşundaki şu zerafete bak, Allah aşkına” dedi. “Kuğu gibi değil mi, ha?”

Askerlik görevimin bile bana sevdiremediği silahı kuğuya benzetip, üstüne üstlük bir de “duruşunda zerafet görmesi” Halit Elver’in bir ölüm makinesini değil, mesleğini sevmesinin işaretleriydi. O mesleksel sevgisi nedeniyle de, o “zarif” Smith Wesson’unu, görev süresince resmi tabancasının komşusu yaptı, belinin öteki yanında da onu sürekli olarak taşımaya başladı. Bu sevgisi nedeniyle ise

meslektaşları ve dostları arasında adı, “Çifte tabancalı polis”e çıktı, hep de öyle kaldı.

Halit Elver’in sekiz-on adım ötesinde, Deniz Gezmiş’le burun buruna geldiğimde aklıma birden onun, belinin sağındaki ve solundaki bu iki tabancası geliverdi. Ense kökümde o an bir ürperti belirdi.

“Bir bahane uydur, hemen ayrıl yanımdan” dedim Deniz Gezmiş’e. “Halit Elver’le birlikteyim...”

Deniz Gezmiş

Deniz Gezmiş, bir sağa, bir sola çevirdi başını, kimseyi göremedi:

“Halit Elver mi?” dedi ve sorusunu, onun takma adıyla pekiştirdi:

“Çifte tabancalı polis, yani... Hani, nerede?”

Gözlerimi, kolunun yanından, arkasına doğru kay-

dırmamaya özen gösterdim, sesimi de biraz hafiflettim: “Sakın başını arkana çevirme” dedim. “Yanımıza geliyor ama merak etme, nasıl olsa seni şahsen tanımıyor... Gelince de bir bahane uydurursun, yanımdan ayrılırsın... Ben idare ederim gerisini...”

Deniz Gezmiş, birkaç saniyelik fırsatı değerlendirdi: “Orta Doğu (Teknik Üniversitesi) ne zaman açılacak, abi?” dedi. “Bir bilgin var mı?”

Ben de saniyelerle yarışarak yanıt verdim: “İstanbul’dan

geliyorum” dedim. “Üç-dört gündür Ankara’da olup bitenlerden haberim yok.”

Biraz öteye park ettiği otomobilinden çıkıp, şimdi Deniz Gezmiş’in arkasından bana doğru gelen Halit Elver’in birkaç adım ötesinde ise, sokak lambasının oluşturduğu gölgelik yerde, iki kişinin silüetini gördüm.

“Yalnız değilsin galiba?” dedim.

“Hayır, yalnız değilim” dedi Deniz. “Arkadaşlarla beraberiz.”

Eskişehir’de, Orduevi’nin karşısındaki kafeteryanın kapısı önündeydik. Yanlamasına esen sert rüzgâr, kar tanelerini de yanlamasına savuruyordu.

Yıllardan 1971, aylardan Şubat, günlerden ayın üçü, saatlerden ise akşamın sekizi idi. İş Bankası’nın Ankara Emek Mahallesi’ndeki Emek Şubesi’nin soyulması olayının üstünden tam yirmiiç gün, dört saat geçmişti. Deniz Gezmiş, Yusuf Aslan ve Hüseyin İnan’ın, tümüyle siyasal nedenlerle gerçekleştirdikleri bu banka soygununu, 1960’lı yılların balayı sarhoşluğundan yeni yeni uyanmaya başlayan o günlerin basını, “dört gangsterin banka soyması” sanmıştı ve okurlarına da olayı o biçiminde duyurmuştu.

12 Ocak 1971 tarihli gazeteler, “Ankara’da silahlı dört gangster İş Bankası’nı soydu” başlıklarının altında, “Soygunda kullanılan otomobilin, Eskişehir yolunda terk

edilmiş vaziyette bulunduğunu” da bildiriyorlardı.

Polisler de aynı yanılığın içine düşmüşler, ancak bir gün sonra “kendilerine gelebilmişler” ve önce banka soygununun gerçek nedeniyle, soyguncuların kimliklerini saptamışlar, sonra da olayın, hemen her öğrenci olayında tanıştıkları ve bu nedenle kendileri için hiç de “meçhul” olmayan “failer”ini, “Ya şurdadır ya burda, helvacının dükkânında” yöntemiyle aramaya koyulmuşlardı. Polislerin,

Polislerin, (...) “arayıp da bulamadıkları banka soyguncusu” Deniz Gezmiş, şu anda Eskişehir’de benim karşımda, “çifte tabancalı polis” Halit Elver’in ise, beş adım önündeydi.

Ankara’yı kazan, kendilerini keççe yaptıkları bu çalışmalarda “arayıp da bulamadıkları banka soyguncusu” Deniz Gezmiş, şu anda Eskişehir’de benim karşımda, “çifte tabancalı polis” Halit Elver’in ise, beş adım önündeydi.

Beş adımlık uzaklık dört adım oldu, üç, iki, bir adım oldu ve... Halit Elver de yanımıza geldi, bize katıldı.

“Ne o, burada da mı bir tanıdık buldun?” dedi bana.

Ben ise, "Ankara'dan tanıyormuş beni... Buraya teyzesinin yanına gelmiş de... Tesadüf..." derken, Halit Elver elini uzattı, Deniz Gezmiş'e döndü:

"Merhaba kardeşim" dedi. "Ben Halit Elver..."

Deniz Gezmiş kendini elbette tanıtmadı: "Memnun oldum, efendim" dedi, sustu.

Tam bu sırada kafeteryanın kapısı açıldı, bir garson içeri buyur etti bizi: "Donacaksınız tipide, beyler" dedi. "Buyrun, içeri buyrun... Nefis mercimek çorbamız var..."

Halit Elver'in akli fikri Eskişehir'in meşhur salebindeydi.

"Burada en iyi salep nerede bulunur?" dedi garsona.

Belli ki kafeteryada salep yoktu:

"Bu saatte salebi ne yapacaksınız, beyim?" dedi garson. "Nefis mercimek çorbamız var... Şahane tas kebabımız da var..."

Halit Elver, nedense salebi takmıştı diline: "Canım, önce çorbamızı içeceğiz, yemeğimizi yiyeceğiz, elbette" dedi. "Ben, yemekten sonra nerede bulabiliriz burada en iyi salebi diye soruyorum."

Sonra garsonu bıraktı, Deniz Gezmiş'e döndü: "Madem buralısınız, siz de bilirsiniz" dedi. "Eskişehir'de en iyi salep nerededir?"

Deniz Gezmiş, kalın kumaştan yapılmış bir paltó giymiş, özenle tıraş olmuştu. Elini uzattı, kentin iç bölümlerine doğru koyulaşan karanlıkları işaret etti:

"Şu ilerideki ışıktan sağa dönünce, biraz ileride bir pastane vardır" dedi. "Oranın salebi çok iyidir."

Deniz Gezmiş'in bu yanıtına kafeteryanın garsonu çok şaşırdı: "Senin o dediğin yerde pastane mastane yok, efendi" dedi ve yine Halit Elver'e döndü: "Eskişehir'de yalnızca istasyonda satılır salep" dedi. "İstasyondan başka bir yerde

"Çifte tabanlı polis" Halit Elver (solda)

salep bulunmaz burada."

Garsonun bu sözleri Deniz Gezmiş'in canını sıktı. Lafa ben karıştım hemen: "Yahu donduk burada, kapının ağzında" dedim. "İçeri girelim de, önce sıcak bir çorba içmeye bakalım."

Garson bir adım geri çekildi, kapıdan girişi kolaylaştırdı.

Ben elimle Halit Elver'e yol gösterdim: "Sen önden buyur, abi."

Deniz Gezmiş'e döndüm, yanak yanağa öpüştüm: "Haydi eyvallah, kardeş" dedim ona. "Ankara'da ara

beni... Büroya gel, görüşelim..."

Halit Elver de vedalaştı Deniz Gezmiş'le: "Allahaismarladık kardeşim" dedi. "Tanıştığımıza memnun oldum."

Kafeteryada, garsonun da ısrarıyla önce birer mercimek çorbası içtik, arkasından yine garsonun ısrarı karşısında çaresiz kaldık, birer de tas kebabı yedik. "Tatlı olarak ne yiyelim, garson bey?"

Garsonun isteği uyarınca tatlı olarak da sütlüç yedik.

Yarım saatlik yemek paydosundan sonra, Ankara'ya doğru yolumuza devam etmek üzere arabaya giderken, ben durdum, Halit Elver'e bir öneride bulundum: "İstersen sen önden çık, arabayı ısıt, abi" dedim. "Sen arabayı ısıtırken ben boşu boşuna donmayayım.

**“Deniz, kardeşim...
Lütfen yok ol,
kaybol, toz ol...”
diye yalvardım.
“Yanımdakinin
kim olduğunu
söyledim sana...
Allah saklasın,
bir terslik olacak,
hayatım boyunca
affetmeyeceğim
kendimi...
Lütfen...”**

Araba ısınınca bir klakson çalarsın, tamam... Anında oradayım.”

Halit Elver'in aklı yattı bu önerime. Önden gitti, arabayı çalıştırdı. Bir süre sonra klakson çalıp, arabanın ısındığını bildirince, ben de yerimden kalktım, kafeteryanın kapısından çıktım ve o an yine burun buruna geldim Deniz Gezmiş'le:

“Deniz, kardeşim... Lütfen yok ol, kaybol, toz ol...” diye yalvardım. “Yanımdakinin kim olduğunu söyledim sana... Allah saklasın, bir terslik olacak, hayatım boyunca affetmeyeceğim kendimi... Lütfen...”

Deniz Gezmiş ise kafayı Orta Doğu Teknik Üniversitesi'nin ne zaman açılacağına takmıştı: “Biraz önce dediğini tam olarak anlayamadım, abi” dedi. “Orta Doğu ne zaman açılacak? Bu konuda bir bilgin var mı? Buna çok ihtiyacımız var.”

Bir çarpıda ve tane tane anlat-tım:

“Bak, benim bir arkadaşımın düğünü vardı geçen hafta İstanbul'da” dedim. “Onun için bir haftadır Ankara'da değilim, İstanbul'dayım... Son bir hafta içinde Ankara'da ne oldu, ne bitti haberim yok... İki gün önce de Halit Abi geldi İstanbul'a... Orada buluştuk. Ankara'ya kendi arabasıyla birlikte dönmemizi önerdi. Bursa Emniyet Müdürü Şükrü Balcı'yla iki saatlik bir işi varmış; o nedenle de Bursa Eskişehir üzerinden dönüyoruz şimdi Ankara'ya.”

“Halit Bey'in beni tanımadığından eminsen, değil mi?”

“Tabii eminim... Nereden

taniyacak?.. Nasıl taniyacak?..
Son günlerde bir hayli fotoğrafın yayımlandı gazetelerde ama... Hepsisi de eski fotoğraflardı. Parkalı fotoğrafların, üç-beş günlük sakallı fotoğrafların... Bu halin çok farklı o fotoğraflardan.”

Deniz Gezmiş'in arkasında, sokak lambasının aydınlatığı sınırlı bölgenin bittiği yerin iki adım ötesinde, iki kişinin silüetini yine gördüm. Koşa koşa arabaya girdim.

“Oh, fırın gibi ısınmış araba...”

Halit Elver, on dakika önceki Halit Elver değildi. Biraz donuktu şimdi. Arabayı hareket ettirirken, umursamazmış gibi sordu:

“Senin deminki arkadaş değil miydi, o?” dedi.

“Evet, oydu.”

“Ne istiyormuş?”

“Hiiiç...” dedim. “Bir yerden dönüyormuş da... Tesadüf işte... Ben tam kapıdan çıkarken o da lokantanın önünden geçiyormuş... Kendi de hayret etti bu tesadüfe...”

Yolda altmış-yetmiş metre kadar ilerledikten sonra, Ankara yoluna girebilmek için sola dönmemiz gerekiyordu. Halit Elver dönmeden önce son bir kez daha baktı dikiz aynasından:

“Allah Allah” diyerek, hem kendi kendine söylenir gibi yaptı, hem de bana bir şeyler duyurur gibi yaptı.

“Allah Allah... Senin arkadaş elektrik direğinin dibinde dimdik duruyor, bizi seyrediyor... Bak, hâlâ kıpırdamıyor, olduğu yerde heykel

gibi duruyor.”

Halit Elver'in dikiz aynasından görüp naklettiklerini kendi gözlerimle görebilmek için arkaya döndüm, arabanın arka camından baktım. Deniz Gezmiş, bir silüet olarak gerçekten kıpırdamadan öyle duruyordu.

“Yolcu yolunda gerek, Halit Abi” dedim. “Haydi bir bismillah çekiver de, Ankara'ya doğru gazla...”

Biraz günün yorgunluğunu bahane ettik, biraz sıcak çorbayla, tas kebabının rahavetini bahane ettik ve... Ankara'ya gelene dek ikimiz de pek konuşmadık galiba... Ben hatta, uyukladım ya da uyuklar gibi bile yaptım, bir ara.

O sabah biraz geç uyandım; gazeteye de biraz geç gittim. Masamın üstünde iri iri harflerle yazılmış bir not buldum:

“Sayın Halit Elver aradı. Gelir gelmez telefonunuzu bekliyor. Acelemiş...”

Telefonu açtım, hal hatır sordum. Halit Elver hiç de oralı değildi:

“Gazeteleri gördün mü bu sabah?” dedi.

Çok geç uyandığımı, büroya ise biraz önce geldiğimi söyledim.

“Daha sabah kahvemi bile ısmarlamadım, abi” dedim. “Hele önce afyonumuz bir patlasın, sıra gazeteleri de okumaya gelir elbet.”

Halit Elver'in şakadan da, sohbetten de nasibi yoktu bu sabah.

“Günaydın gazetesine bir bak-sana” dedi.

Gazeteleri karıştırdım, aralarından Günaydın gazetesini çıkardım, en üste koydum:

“Tamam abi” dedim. “Günaydın gazetesini önümde...”

“O halde birinci sayfadaki fotoğrafa bak.”

Gazeteye dikkatle bakar bakmaz, Deniz Gezmiş’in basında yayımlanan ilk “doğru dürüst” fotoğrafıyla yüz yüze geldim.

Bu fotoğraftaki yüz ile dün gece Eskişehir’de görüştüğümüz kişinin yüzü aynıydı. Söyleyecek bir sözüm olmadığı için, bir süre konuşmadım, konuşmadım.

Telefondaki sessizliği Halit Elver bozdu: “Bak Mete” dedi. “Sen gazeteci olarak, ben de polis olarak dün gece, hayatımızın en önemli işini kaçırdık.”

Ben yine bir şey söylemiyordum. Halit Elver devam etti:

“Şimdi sen de söz ver, ben de söz vereyim” dedi. “Bu olaydan hiçbir yerde, hiçbir zaman, hiç kimseye bahsetmeyeceğiz... Tamam mı?”

Zar zor, “Tamam abi” sözü çıkabildi ağızından.

“Bir kişi duyarsa bu olayı,” diye sürdürdü konuşmasını, “sen basın camiasında, ben de emniyet camiasında bir numaralı aptal ilan edilirim. Öyle değil mi ama?”

Sesimi yine zar zor çıkarabildim: “Öyle, abi” dedim. “Haklısın.”

Şimdi burada sizin için yeniden kaleme aldığım bu yazımı, yıllar

önce yayımlanan Hem Yaşadım Hem de Yazdım kitabım için yazmaya karar verdiğimde, Halit Elver’i bizim eve davet ettim.

Olayı en ince ayrıntılarına dek birbirimize yineledik:

“Keşke onu o an tanıyabilseydim de, hemen oracıkta kısıklıvrak yakalayabilseydim” dedi emekli Halit Elver. “Kendilerini idama götüren öteki olaylara karışmaktan kurtulmuş olurlardı... Ve şimdi, üçü de yaşıyor olurdu...”

Sözü değiştirdim, kendisinden isteyeceğim izne getirdim:

“İzin verirsen bu olayı şimdi yazmak istiyorum, abi” dedim. “Olayın üzerinden yirmi yıldan fazla süre geçtikten sonra, birbirimize o günlerde verdiğimiz sözü de, şimdi el sıkışarak bozabiliriz, değil mi?”

Saçları ak ak olmuştu Halit Elver’in.

“Tamam” dedi. “Sözümüzün geçerlilik süresi bitmiştir. Aradan geçen bunca yıldan sonra, bu olayı artık anlatabiliriz de, sen ise hatta yazabilirsin de...”

Bu anımı ilk kez, olaydan yıllar sonra, ancak o dost “vize”sinden sonra kaleme aldım.

Bu arada, kendisinden bile o güne değin saklı tuttuğum bir gerçeği ise, Halit Elver de o kitabımın okurlarıyla aynı anda öğrenebildi.

Eskişehir’de konuştuğumuz gencin kim olduğunu benim o akşam da bildiğimi, kitabım yayımlanmaya dek bir türlü söyleyememişim polis dostuma...•

GÖREVDE MAZARET ÜRETMEK VE YÜZBAŞI GARCIA'NIN HİKAYESİ

Yazan: Prof. Dr.
CENGİZ KUDAY

Beyin cerrahisi ihtisasımı Hacettepe Üniversitesi Beyin Cerrahisi Bölümü'nde yaptım. Eğitimim sırasında hocalarımın mesleğin özelliklerinin dışında başka konularda ders alma şansım oldu.

Beyin cerrahisi ihtisasım sırasında sık sık branşımızla ilgili kongrelere giderdik. Bu kongrelere gidiş ve gelişlerimiz o zamanın şartlarında genelde otobüsler ile olurdu ve talebe, asistan, uzman ve hocalarımız olarak hep beraber seyahat ederdik.

İzmir'de yapılan bir kongre sonrası otobüsümüzden sabaha karşı 4:30'da indik. O zamanlar çoğumuz hastanede kalıyorduk, biz de doğal olarak yolculuk sonrası odalarımıza çıkıp ve uyumuştuk.

Hastanemizde sabah vizitleri saat 6:30-7:00 arası yapılırdı. İzmir kongresi dönüşü her sabah olduğu gibi yine hocamız ile hastalarımızı dolaşmaya başladık. Hocamız her hasta başında bizlere hastanın son durumu ile ilgili sorular soruyor » bizler de bir şekilde cevap vermeye çalışıyorduk. Malûm, hocamızla beraber İzmir'de kongrede olduğumuz için sonuçta hastanemize yeni gelmiş olan bu hastalar hakkında

bizim hiçbir bilgimiz yoktu ve hocalarımıza verdiğimiz cevaplar yetersiz kalıyordu tabii ki.

İçimizden biri hocamıza kongrede kendisi ile beraber olduğumuzu ve hastaneye sabaha karşı geldiğimizi, bu sebepten de hastalar hakkında bilgimizin olmadığını söyledi. İşte o gün hocamızın bu mazerete verdiği çok sert tepki ve sonrasında da ders niteliğinde tavsiyesi hâlâ aklımda:

“Yarına kadar herkes Yüzbaşı Garcia’nın yazısını okusun”

Nedir bu Yüzbaşı Garcia’ya mektup hikayesi?

Bu yazıyı Elbert Hubbard adlı bir yazar dünyaya tanıtmıştı. Bu hikâye yaklaşık 100 küsur yıl önce yazılmış ve verdiği ders günümüzde hâlâ geçerliliğini korumaktadır.

İspanya ve Amerika arasında savaş koştuğu zaman ABD Başkanı William McKinley, Küba’da İspanyollara karşı isyan eden asilerin reisi Yüzbaşı Garcia ile haberleşmek ister. Amerikan Genelkurmayı’nın Garcia’nın Küba’nın hangi dağında olduğu hakkında en ufak bir bilgisi olmadığı gibi o dönemde sağlıklı bir posta veya diğer iletişim yolları ile haberleşme imkânı da yoktu. Amerikan askeri yetkililerinin Garcia’ya bir şekilde ulaşması ve İspanyollara karşı olan savaşında ona yardım etmesi gerekiyordu. Genelkurmay karargâhında

bir subay Rowan adlı bir çavuşumuz bu adamı bulabilir der ve Çavuş Rowan derhal karargâha çağırılır, kendisine Yüzbaşı Garcia’ya hitaben yazılan bir mektup verilir. Rowan mektubu alarak kemerine sarmış kimseye de başka bir şey sormadan alıp götürmüştü.

Rowan şu soruları sorabilirdi:

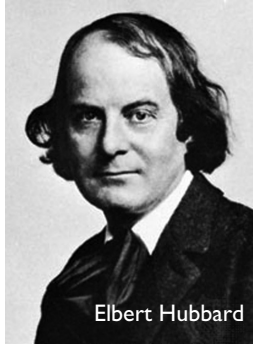
Garcia kim? Garcia nerede?

Küba’ya nasıl giderim? Orada kimlerle buluşacağım? Küba’yı tanıyan birileri bana yardım edecek mi?

Rowan bunların hiçbirini yapmadı, yaptığı tek şey, kendisine verilen görevi almak oldu. Zaten kendisinden beklenen, onun da yapması gereken buydu.

Garcia’ya Mektup yazısından etkilenen ilk kişi, New York Merkez Demiryolu İşletmesi yöneticilerinden George Daniels olmuştur. Hubbard’ın bu etkileyici yazısını okuduktan sonra yazıyı çoğaltıp “Bu çavuşu örnek alınız” ön yazısıyla tüm demiryolu çalışanlarına dağıtmıştır. Aynı şekilde New York Merkez Demiryolu işletmesi çalışanlarından birinden sağlanan Yüzbaşı Garcia’ya mektup hikayesi Rusya’ya

da ulaşmış, çok etkileyici bulunmuş ve Rus Demiryolu Şirketi’nin de tüm çalışanlarına dağıtılmıştır. Hatta bu yazı daha sonra da Rus ordusu mensuplarının eline geçer ve erler arasında elden ele dolaşan bu mektup ordu komutanları tarafından da

Elbert Hubbard

okununca resmileştirilir ve tüm ordu mensuplarına dağıtılır. İkinci Dünya Savaşı'nda Japon askerleri Mançurya'da esir düşen Rus askerlerin her birinin üzerinde iliştirilmiş şekilde bu yazıyı görürler. Yazıdan Japonlar da müthiş etkilenirler ve yazının aynısını çoğaltıp, kendi bakanlık örgütünde görevli tüm çalışanlarına da gönderirler. Hubbard'ın yazısı daha sonra 1. Dünya Savaşı sırasında ABD Deniz Kuvvetleri askerlerinin üzerinde bulunur. Hubbard'ın yazısının dergide yayımlanmasından sonra 14 sene içinde yazının dünya çapında 40 milyondan fazla kopyası yapılmıştır.

Andrew Summers Rowan (solda)
General Garcia (sağda)

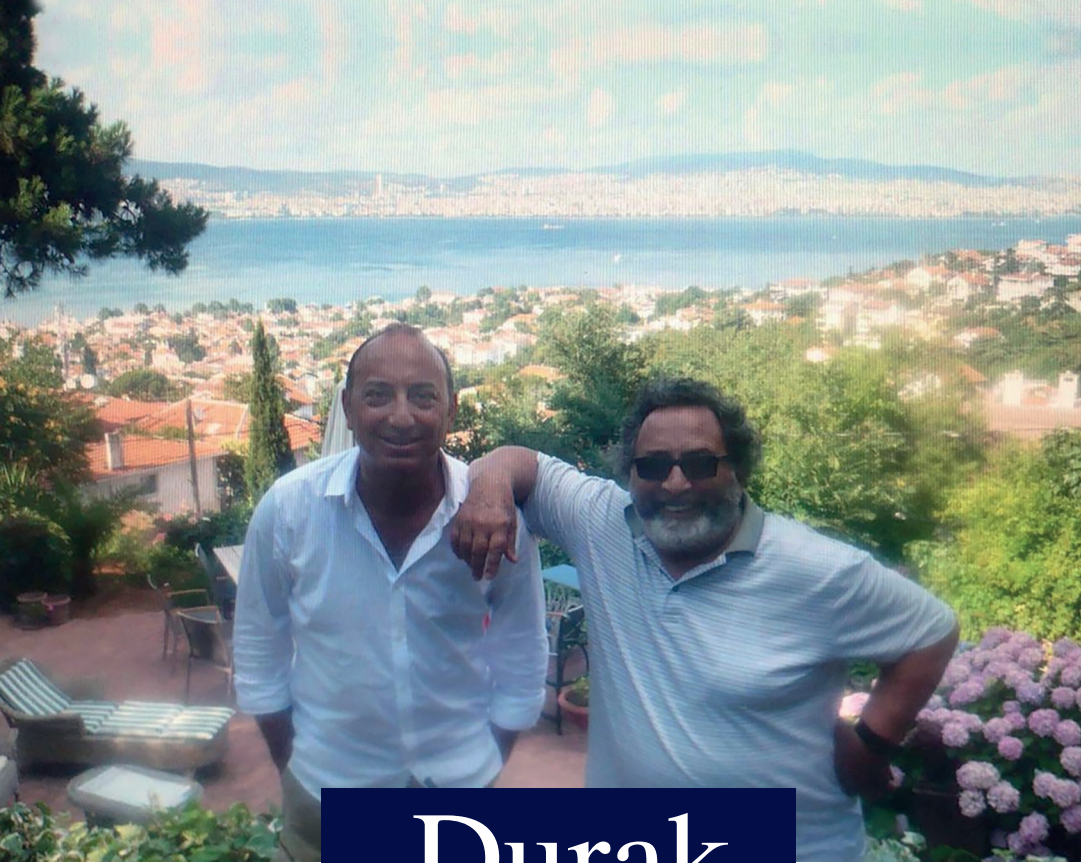
Tüm bu anlattıklarımın ışığında; Rowan'ın örnek alınması gereken özellikleri verilen görevi sadakatle kabullenmek, o görevi yerine getirebilmek için hemen harekete geçmek ve görevi eksiksiz tamamlayabilmek için tüm konsantrasyonunu bir noktada toplamak disiplindir. Başka bir deyişle Garcia'ya gönderilecek mektubu almak, hemen götürmek için yola çıkmak ve mektubu Garcia'ya teslim ederek görevi kendinden beklenildiği güven düzeyinde tamamlamak sorumluluğu ve terbiyesidir.

İşte birilerine bir vazife / bir görev verdiğinizde çoğu kişi ilk iş olarak size türlü türlü sorular sorar, bu işin ne kadar zor olduğundan

vb. bahseder. Ama asıl doğru olan davranış size verilen görevi hiçbir mazeret öne sürmeden yapmak arzusu ve iradesidir. Bu iradedir ve kafa yapısıdır asıl önemli olan.

Bir iş yaparken işin zorluklarını öne sürüp bunu üstünüze bir dizi mazeret olarak ileri sürerseniz siz Garcia'ya mektubu ulaştırmış olan kahraman Rowan olamazsınız.

Ben 28 sene Cerrahpaşa'da klinik başkanlığı yaptım ve hocamın bana o gün vermiş olduğu bu çok kıymetli dersi hiç unutmadım. Yapabildiğim kadar Yüzbaşı Garcia'ya mektup götüren Rowan'lar bulmaya ve kliniğimde bu tip insanlarla çalışmaya çalıştım. Kendimi de yaptığım her işte Çavuş Rowan olarak görmeye çalıştım. •

Durak

Yazan: Dr. Murat MOLU

Bütün Dünya okuyucuları merhaba, yeni yıl ile birlikte KanalB’de “Başkent Durağı” adında sağlık, eğitim, bilim, sanat, edebiyat, felsefe, spor ve müzik içerikli kültür programı hazırlayarak sunmaya başladım.

Dergimizde ise “DURAK” sayfasında sizlerle birlikte olacağım. Burada kısa deneme tarzı yazılar, anılar, şiirler, aforizmaların yanısıra, karekodla telefonunuzdan dinleyebileceğiniz sizler için hazırladığım seslendirmelerimi bulacaksınız.

Sudoku ise, Durak’ta son durak olacak.

Bu ilk yazımda duayen gazeteci, değerli insan rahmetli Mete Akyol Ağabeyim ile yaşadığım bir anıyı sizlerle paylaşmak istiyorum.

2012 yazı Silivri davası ve zulmünün sürdüğü günler. Telefonum çaldı, açtım. Sesin sahibi, her zaman olduğu gibi, kibar ve babacan konuşması ile Mete ağabey idi.

Pazar günü Büyükkada’ya balık yemeye davet ediyordu, zevkle kabul ettik. Eşim Tülin ile ertesi sabah

sözleştiğimiz saatte adada olduk. Bizi bütün sevecenliği ve samimiyetiyle karşıladı. Telefonda bahsettiği gibi, önce Silivri mahkûmlarının kitaplarını imzaladı.

Sonrasında eve geçtiğimizizde, Gülçin Abla'nın hazırladığı enfes ada sofrası bizi bekliyordu.

Masaya oturmadan önce, getirmiş olduğum Talas Amerikan Koleji'nin resmini o çocuksu heyecanı ile duvara astığımı dün

gibi hatırlıyorum. Güzel ama bir o kadar da buruk geçen sohbetimiz, akşam üzerine kadar sürdü. Gülçin abla ve Mete ağabeyin, bizim için bir sürprizleri daha vardı; günbatımında Aya Yorgi'de olmak.

Adanın tepesinde bir yanda gün batımını, diğer yanda ise ayın doğuşunu bu güzel iki insanla, dostlarla izlemek bizim için çok değerliydi.

Hele hele, Mete Ağabeyin yanımdaki masaya omuzlarında müzik aletleri ile gelip oturan gençlerle olan diyalogu, onları müzik yapmaları için cesaretlendirmesi, bira is-

yok bari tepsi ile idare et" diye beni gençlerin yanına oturtması, sonrasında Aya Yorgi'deki tüm masaların ve restoran çalışanlarının bile eşlik ettiği müzik şöleni. Tam bir Mete Akyol klasiği idi. Kibarlığının, sosyal zekâsının, tüm insanlarla olan iletişim gücünün, yaratıcılığının bir eseri. Onlarla akşam, geceye o kadar hızlı ve keyifle aktı ki; son vapura zor yetişebildik.

Mete ağabeyi, bir kez daha sevgi, rahmet ve özlemlerle anarken,

Değerli Gülçin ablamıza sevindikleri ile, sağlık ve huzur dolu bir yaşam diliyorum. •

AFORİZMALAR

- Bir insanla göz göze gelmek için, insan olmak gerekir.
- Tüm sözcükler tükendiğinde, insan insanı anlamaya başlar.
- Bazen sesini duyurman için susman gerekir.
- Mutlu bir son da sadece bir sondur.

Lec Stanislav

Yaşamdan Yansımalar

Nuray Bartoschek

Savaş ve Çocuklar

Yıllardır savaş haberlerini izlerken yüreğim sızlar. Hangi ülkede, kiminle olduğu önemli değil. Ne zaman medyada savaşın tüm acımasızlığına tanık olmuş çocukların yüzlerine, korku dolu gözlerine baksam hepsini kollarımla sarıp, sarmalamak gelir içimden.

Çocukların gerçek yaşları kimliklerinde mi yazılıdır gerçekten yoksa yaşanmışlıklarında mı gizlidir?

Çocuk parkında salıncakta sallanan 12 yaşındaki çocukla, ayağında parçalanmış ayakkabılarıyla kilometrelerce yürüyerek savaştan kaçmaya çalışan 12 yaşındaki çocuğun yaşı aynı mıdır gerçekten?

Evinde sıcacık yatağında yatan bir çocuk ile bir sığınakta korkuyla yanında kim varsa ona sarılmış çocuk için gece aynı uzunlukta mıdır?

Huzurlu aile ortamında, karnı tok, kendini güvende hissedenden çocuk ile savaşta kolunu, bacağına, ebeveynlerini, dahası umudunu yitirmiş bir çocuğun hayalleri arasında nasıl bir uçurum vardır dersiniz?

Ukrayna'da doğum hastanesinin bombalandığı haberini izlerken göz yaşlarıma engel olmadım.

Enkaz altından kurtarma çalışmaları sürerken, bombaları atanlara, atılmasına neden olanlara Şair İsmail Uyaroğlu'nun dizeleriyle sormak istedim:

Çocuğun var mı ey cellat?

Öpebiliyor musun onu herkes gibi sen de

Yüzün gölgelenmeden, lekesiz bir sevinçle

Akşamları "iş"ten eve döndüğünde?

Akşam evlerine hangi duygularla gittiklerini bilmek isterdim doğrusu.

Örneğin, yatağında yatan çocuğuna sarılıp "Babanla gurur duyabilirsin evlat, verilen bir görevi daha başarıyla yerine getirdim." demiş midir gururla ve iç huzuruyla?

Ah bu duygusal yüreğim, bazı insanların vicdan yoksunu olduklarını kabul etmek istemiyor bir türlü!

Keşke tüm dünya liderleri Mustafa Kemal Atatürk'ün

"Ulusun hayatı tehlikeye girmedikçe, savaş bir cinayettir." sözüne inansa ve çocuklar öldürülmeseyse, şeker de yiyebilseyse.

Sevgili ebeveynler, eğitimciler, lütfen sadece başarı odaklı çocuklar yetiştirmek yerine "Fikri hür, vicdanı hür" çocuklar yetiştirmek için de

çabalayalım.

Saatlerce savaş oyunları oynayan çocukların yüreklerine şiddet tohumları ekildiğini unutmayalım. Onların hayatın içinde yer almalarını sağlayalım, henüz kirlenmemiş yüreklerine sevgi, şefkat tohumları serpeyim.

Paylaşmayı, empatiyi, yardımlaşmayı, sorumluluk almayı, başkalarının yaralarını sarmayı öğretilim.

Ata'mızın armağanı 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramını kutladığımız bu ay, dünya üzerinde hiçbir çocuğun savaşın karanlık yüzüne tanık olmamasını diliyorum. •

nuray bartoschekbd@gmail.com

Siyasalın Görünümleri

Barbaros Eneç

Popülistler ve Pandemi

Covid 19 yeni olabilir ama salgın, pandemi kavramları insanlık tarihi boyunca bizleydi. Bu konu, Homeros'un İlyada'sından başlayarak günümüze kadar felsefe-fikir, resim, edebiyat platformlarında çok canlı bir şekilde işlenmiştir. Pandemi hem ekonomik olarak hem de sosyal anlamda devletleri ve insanları zorluyor. Kapitalist sistemin çöküşü ve bu konuda sosyal medyaya yansıyanlar korkunç boyutta. Küreselleşmenin getirdiği hızlı yayılma ve sonrasında gelen sınır kapatma ve ülkelerin genel anlamda içine kapanması

ile durum ulusal sınırlar içinde çözülmeye çalışılıyor. Örneğin İtalya'nın yardım isteğine sadece Çin ve Küba yanıt verdi. Bütün bunlar neoliberalizmin halk sağlığını önemsememesi ve hastane sistemini özelleştirip, hastaları müşteri haline getirmesi ile her alanı kâr amacı güden bir pazar haline getirmesinin kaçınılmaz sonucu. Bir de bu resme Johnson, Orban, Bolsonaro, Trump, Putin gibi demokratiklikleri tartışılan popülist liderlerin yaptıkları ile kendi ülkelerinde daha çok yayılmasına ve can almasına yol açan söylemleri eklemek gerekli.

Egemen sınıflar doğal afetleri, salgınları ve ekonomik çöküşleri dışsal nedenlere bağlar ve bunlara toplumsal olarak göğüs gerilmesi gerektiği propagandasını yaparak olumsuzlukları kendi rızalarını üretmek için kullanırlar.

Kriz ve popülizm arasındaki bağ çok derindir. Olan ya da varsayılan kriz durumları popülist seferberliğin bir ön koşuludur. Egemen sınıflar ise doğal afetleri, salgınları ve ekonomik çöküşleri dışsal nedenlere bağlar ve bunlara toplumsal olarak göğüs gerilmesi gerektiği propagandasını yaparak olumsuzlukları kendi rızalarını üretmek için kullanırlar.

Bu son pandemi, yaşadığımız

dünyanın 2. Dünya Savaşı'ndan beri gördüğü en büyük sağlık, ekonomik ve sosyal kriz. Bunun bir kriz olmasına rağmen popülistlerin bundan nasıl faydalandıkları pek net değildir. Örneğin, New York Times'in ana sayfasında, pandemiden hayatlarını kaybedenlerin isimlerinin listelenmesi, Trump'a karşı bloğu kenetlemiştir. Toplumlarda nefret ve tahammülsüzlük egemen durumda.

Örneğin ülkemizde, önlem amaçlı çıkan 65 yaş kısıtlamaları, anlamsız bir şekilde yaşlıları hedefe koydu. Tüm bu nefretin en önemli nedeni sosyal medyada ya da nefret

üreten ana akım medyada çıkan haber ve yorumlar. Aşı karşıtları, düz dünyacılar, 5G teknolojisi karşıtları olan gericiler sokaklara çıktılar. Pandeminin gizli güçler tarafından uydurulan bir yalan olduğunu savunanlar, virüsün Çin tarafından özellikle ABD ve Avrupa'yı yıkmak için

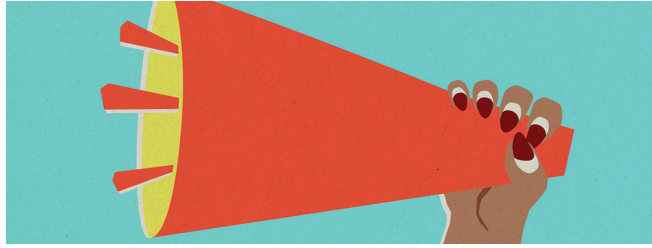
üretildiğini söyleyenler, Covid 19'un gripten daha ölümcül olmadığına inananlar eylemler yaptı. Dünya Sağlık Örgütü'nün açıkladığı üzere, sadece bir virüs salgını ile değil, aynı zamanda bir "infodemik" ile de karşı karşıyayız.

Popülistler kendilerini, neyin ters gittiğini, kimin suçlanması gerektiğini, durumu tersine çevirmek için ne yapılması gerektiğini bilen gerçek demokratlar olarak sunarlar.

Siyaset Bilimi yazınında, kriz, hem devlet yetkesinin altını oyan kritik bir konjonktür hem de değişim için bir fırsat olarak anlaşılır. Kriz sadece nesnel bir olgu değildir, öznel olarak da algılanmalıdır. Kriz kavramı, birbirini dışlayan şartlar ve süreçleri belirler. Covid 19, neoliberal sistemi, ulusal sağlık sistemlerinin öngöründe bulunup, riski denetim altına alamadıkları bir krize sürükledi. Bu krizin doğası, alışılmamış sorun çözme şemasına

uyandı. Bu noktada, popülistlerin repertuarlarında yer alan daha önceki kriz fırsatlarından da farklıydı. Popülistler, bir konuyu alıp onu büyütüp, yanlış ya da yanlış olarak süsleyip, siyasallaştırırlar. Onlar için dışsal etmenleri siyasallaştırmak zordur. Hele bu etmenler, insan yapımı olmayıp, kaza ya da afet kökenli ise oyun kurmak zorlaşır; çünkü bunlar insan denetimi ötesinde oldukları için siyasallaştırılmaları zordur. Siyasallaştırılmaları için çerçevelendirilmeleri gerekir. Bu ise, bu durumdan fayda sağlayacak failer tarafından gerçekleştirilir. Kriz müteşşebüsleri diyebiliriz.

Bu pandemi sürecinde gördüğümüz, demokratik hükümetlerin sorunu kasıtlı olmayan doğal bir olay diye yönlendirmeye çalışırken, popülistler bunu kasıtlı, insan yapımı

Bu pandemi sürecinde gördüğümüz, demokratik hükümetlerin sorunu kasıtlı olmayan doğal bir olay diye yönlendirmeye çalışırken, popülistler bunu kasıtlı, insan yapımı bir şey olarak çerçevelendirmeye çalıştılar.

bir şey olarak çerçevelendirmeye çalıştılar.

Siyasallaşma, bir olayın ya da bir konunun siyasi alana girip, çekişmenin, çatışmanın, farklılıkların ya da zıtlıkların hedefi olması olarak açıklanabilir. Geleneksel yazında, bir konu veya bir olayın kamuoyunun ilgisini çekmesi ve konu etrafında bir seferberliğin oluşması olarak görülür. Bir konunun siyasal olarak algılanması için, imal edilmesi, sahnelenmesi ve çerçevelendirilmesi gerekir. Bu özgün konu, ya yaygın siyasi bölünmesini içinde çerçevelendirilecek ya da yeni bir bölünme yaratacak şekilde ittirilecektir. Bu süreçte ASİ üçlüsü devredir: Adlandır, Suçla, İddia et.

Adlandırma, bir durumu adil olmayan, bireysel ya da kamusal zarar

oluşturan bir durum olarak tanımlamaktır. Bu aşamada, popülist olsun olmasın, tüm siyasi aktörler, gribin hafif bir türünden, Çin hastalığına kadar farklı kategoriler kullandılar. Mart -Haziran 2019'da artık herkes fikir birliğine ulaştı.

Suçlama, sorunun kaynağı ya da sorumlusu olarak bir veya birkaç toplumsal ya da siyasal faili hedef göstermektedir.

İddia etmek, sorunun çözümüne yönelik faaliyetler, yollar önermek ya da onları desteklemektir. Dolayısı ile bir konunun siyasallaşması üç aşamadan geçer: Oluşum aşaması, yüzleşme-çatışma aşaması ve yönetim aşaması.

Covid 19'un hiç beklenmeyen bir durum ortaya çıkarması, popülistlerin iktidar da ya da muhalefette olmalarına göre farklı sonuçlar

doğurdu. Genel olarak, iktidarda olan popülistler, meşruiyet ve merkezdeki konumlarını güçlendirmek için kullandılar. İtalya'da M5S, İspanya'da Podemos, Polonya'da PiS, Macaristan'da Fidesz, Çek Cumhuriyeti'nde, ANO, bu durumu, salgın sürecinde bile halklarına özen gösterdiklerinin işareti olarak kullandılar. Macaristan, Polonya, Çek Cumhuriyeti gibi iktidarda tek başlarına olanlar kendilerini, tehdit ve güvence çağrışımları ile halkına yol gösteren muhteşem liderler olarak sundu. İspanya, İtalya'da koalisyonunda yer alan popülistler, hükümet dayanışması nedeni ile daha yumuşak bir tutumla zorlayıcı kararlara katıldılar.

Covid krizinde, bu popülistleri repertuarlarından farklı bir yolda görüyoruz: krizi siyasallaştırmaktan ziyade tam tersi olarak depolitize

edip bu konu ile ilgili kutuplaşmayı yatıştırmaya çalışıyorlar. Ana stratejileri, sağlık krizini bütün ulus olarak el birliği ile yenelim üzerine kuruldu. Kutuplaştırıcı söylem bu tip partilere imaj ve itibar kaybına yol açabilir kaygısı böyle bir strateji izlemelerine

İspanya, İtalya'da koalisyonda yer alan popülistler, hükümet dayanışması nedeni ile daha yumuşak bir tutumla zorlayıcı kararlara katıldılar.

yol açmıştır.

İngiliz Brexit Partisi dışındaki muhalefetteki tüm popülistler zorlayıcı acil önlem paketlerine destek verdiler. Suçlama ve iddia etme aşamalarında, popülistler, elit karşıtlığı ve dışlama söylemlerine geri döndüler. İngiltere'de Nigel Farage, anlaşmasız bir Brexit için fırsat

görürken, İtalya'da Avrupa istikrar Mekanizması ülkenin özerkliğini sakat bıraktığı için eleştirildi. Fransız hükümet ve devletin bu kadar hazırlıksız olması hem popülistler hem de demokratlar tarafından topa tutuldu. Suçlama aşamasındaki ikinci önemli konu göç oldu. Fransa ve İtalya'da iki sağcı popülist akım, hükümetleri milli yurttaşların yerine göçmenlere ilgi göstermek ile suçladı.

Sağ ve sol popülistler Covid karşısında farklı tutum almışlardır. Sağ popülistler yeni bir çatışma hattı buldular: Milliyetçiliğe vurgunun şiddetlenmesi.

Bu karşı karşıya gelme sadece Batı dışından gelenlere karşı değil, Batılılara karşı da seslendirilmeye başladı. Avrupa Birliği üyeleri bile, üye ülkelere karşı dozu arturdular. Sol popülistler bu söyleme

Sağ ve sol popülistler Covid karşısında farklı tutum almışlardır. Sağ popülistler yeni bir çatışma hattı buldular: **Milliyetçiliğe vurgunun şiddetlenmesi.**

bulaşmadan, odaklarını sağlık sistemlerindeki yetersiz yatırımlara ve AB'nin izlediği neoliberalist politikaların sonuçlarına yönelttiler.

Yaşadığımız bu ölümcül krizden siyasi olarak yararlandılar mı? Pek net olmamakla birlikte Orban, Bolsonaro, Trump gibi otokratik popülist liderler salgının sonuçlarının vahimleşmesine su taşımışlardır. İktidar ya da muhalefette olmalarına bağlı olarak alışıl gelmiş repertuarlarının dışına çıkmak zorunda kalmışlardır. Ama bilime, bilimsel düşünceye duyulan kuşkuyu daha da günlük tartışmaların içine çekip, kafa karışıklıklarını körüklediler. •

barbarosenecbd@gmail.com

1) İngilizceden çevrilmiştir-Infodemic, tipik olarak bir hastalık gibi bir şey hakkında hem doğru hem de yanlış bilgilerin hızlı ve geniş kapsamlı bir şekilde yayılmasını ifade eder. Gerçekler, söylentiler ve korkular karışık dağıldıkça, bir konu hakkında gerçekli bilgileri öğrenmek zorlaşır.

Tarihi ve Talihi Değişen
İki Bebeğin
Öyküsü

Ruth
Handler

Organik Düşünceler

Necef Uğurlu

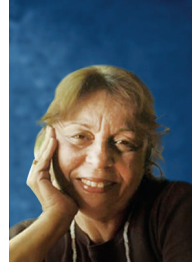

Bild Lilli ve Barbie Oyuncakların çocuklar üzerinde etkileri üzerine tartışmalar malumunuzdur. Riskli olanlarını çok duymuşuzdur; hani savaşa, şiddete teşvik edenler, aptallaştırırlar filan gibi... Son yıllarda gürültülü olanlar insanı delirtiyor, o minnacık kulakları müzikle doldurmak yerine minik beyinleri savaşa, silah, bomba sesleriyle dolduran sesli oyuncaklarla çocuklar kendilerinden geçiyor. Bilgisayar, internet minikler ordusunun sanal çocuk muharipleriyle karşı karşıyayız diyeceğim, büyüklerin de onlardan farkı yok. Koskoca üst düzey yöneticiler arasında iş dönüşü eve girer girmez oyununun başına geçen ya da hafta sonunu oyun oynamak için bekleyen büyüklerin sayısı belki de çocukları çoktan geçti. Silah, ilaç sektöründen sonra bu oyuncak sektörü de az değil. İnsanlığın altın çağı diyebileceğimiz medeniyetimizde rahat durmuyorlar; çocuklara, büyüklere musallatlar. Bütün bu kaosun ortasında

duymadığımız bilmediğimiz kaldı mı dediğime pişman eden bilgiyi sizlerle paylaşmak isterim; bilmeyen varsa tabii.

Bu güne kadar hafifmeşrep olmakla suçlanan oyuncak bebek hiç duymamıştım. Hangi bebek oyuncak mı? Barbie...

Bilhassa Amerika'da genç kızların çocukluklarında Barbie bebeği olmayanı yoktur herhalde. Lakin masum bir bebek değilmiş bu Barbie. Geçmiş hayli karanlık bir oyuncak. Öyle bildiğimiz namuslu aile kızlarından değilmiş Barbie! Barbie ve Avrupa'nın Bild Lilli adlı iki bebeğin kaderleri vamp geçmişlerinde görünüşleri gibi benzeşiyor.

Hikaye 1950'lerin ilk yıllarında başlıyor. Çocuk oyuncakları

Bild Lilli adlı çizgi roman karakteri ve Barbie bebek figürü

sektörünün kuralları alt üst eden girişimcisi Ruth Handler, (1916-2002) Polonyalı Yahudi göçmeni bir Amerikalı aileden gelme ve oyuncak üreticisi Mattel şirketinin başkanı bir işkadını, girişimci. Kendisi bu Barbie bebeklerinin yaratıcısı. Kızının ve arkadaşlarının oyuncak bebeklerine yetişkin muamelesi yaparak oynamaktan hoşlandıklarını gözlemlemesiyle gelen ilham, çocuk görünümünü taşıyan bebeklerin sonunu getiriyor. Ruth Handler, çocukların bebeklerle oynarken büyüklere öykünme arzusunun, kendilerini ge-

Kadınlar için göğüs protezi üretimi Ruth Handler'ın yan işlerinden biri.

lecekte olmak istedikleri modellerle özdeşleştiğini keşfediyor. Başlarda bu fikir Amerikalı firmalar tarafından ciddiye alınmıyor. Fakat daha sonra Ruth Alman yapımı bebeği yetişkin bebek gibi giydirip tasarlayınca firmalar daha fazla direnmiyor ve Barbie çığırını başlıyor. Esasen Barbie ismi de Ruth'un kızının adı olan Barbara isminden alınmış.

Oyuncak endüstrisinin bu büyük devrimini gerçekleştiren Barbie buluşunun sahibi Ruth Handler aynı zamanda Mattel Oyuncak Şirketinin kurucusu ve sahibi. Göğüs protezi, yan işlerinden. 1916 Denver Colorado doğumlu ailesi Polonya göçmeni.

Ruth'un esin kaynağı Avrupalı Bild Lilli oyuncacı ağır makayajlı vücut hatları dolgun ve kıvrımlı bir "kadın bebek". Bu bebeğin çocuklar için yapılmadığı iddiaları yetişkin erkekler için yapıldığı bir gerçek. Erkek çocuklar için değil

yetişkin erkekler için yapılmış. Barbie bebeğin Avrupalı ablası, öncüsü Bild Lilli ile Barbie'nin yaratıcısı Ruth Handler'in tanışması 1950'lerin ortasında kızı ile gittiği İsviçre'de oluyor. Lilli, bebek olmadan önce bir çizgi roman kahramanı ve çizgi dünyasındaki karakterinde escort kız! Ve bu çizgi roman elbette yetişkin erkeklerle hitap ediyor. Ruth'u ilgilendiren yanı elbiselerin çeşitliliği, seksiliği ve ilgi çekici olmalarının kız çocuklarının kendilerine yakıştırdıkları giysilerle bebek üzerinden oyun kurlmaları için hayal güçlerini tetikleme.

"Benim temel felsefem bebekle oynayan kız çocukların olmak istedikleri yetişkin kadını hayal etmele-riydi." diyor Ruth. Nitekim Barbie ailelerin çocuklarını seçmeleri için hiç de teşvik etmediklerini, modellerin ve giysilerinin pek çok mesleğin

Barbie modelleri ve giysileri pek çok mesleğin öncüsü, teşvikçisi durumunda

öncüsü, teşvikçisi olduğunu daha sonraları gördük. Malum, Barbie dansçı, veteriner, artist ve daha pek çok kılığa girer. Bild Lilli'den esinlenen Barbie, kadınların giysiler üzerinden seçimleri, oyuncak tarihinde belki de feminist bir hareket diyebileceğimiz bir akımdır. Doğru bir düşünce midir, yararlı mıdır bilemem ama ticari açıdan başarılıdır. Böylece Kaliforniya merkezli Mattel Inc. adlı oyuncak üretim şirketi 2008'de Fortune 500'de zenginlikte 413 sırada yer alır. Bu şirketin daha sonra diğer ürün ve markaları arasında Slime Hamuru, Fisher Price, Barbie bebekleri, Monster High, Hot Wheels, Matchbox oyuncakları ve saymakla bitmeyen çeşitler yer alırken 80'lerin başında video oyun sistemleri de raflarda yerlerini alırlar. Şirketin adı 1945'te şirketin

Konuşan bebek Chatty Cathy (üstte)
See'n say (bak ve söyle) oyuncak altta

kurucuları Harold Matt Matson ve Elliot Handler'e ithafen veriliyor. Handler'ın karısı Ruth Handler, daha sonraları şirketin başına geçmiş, 1959'da Barbie ürün hattının kurulmasına öncülük eden Ruth, 4 Barbie bebeğin üretiminden sonra Mattel, konuşan oyuncak ve bebek-

leriyle de devrim yaratıyor. Ama asıl büyük başarı ise 1960'ta üretilen konuşan Chatty Cathy bebeği ve 1965'te üretilen See'n Say oyuncağı

ile Amerika'nın bir numaralı oyuncak üreticisi konumuna gelmeleri... Fakat Mattel, Çin'de kurşun kirliliğinin yol açtığı skandal üzerine ABD'deki son fabrikası olan orijinal Fisher-Price bölümünün ilk kısmını 2002'de kapatıyor. 3 Eylül 2010 Cuma günü, küçük ölçekli bir "flash crash" (borsa hisselerinde hızlı düşüş) olduğundan herhangi

Lilli, bebek olmadan önce bir çizgi roman kahramanı

bir neden olmaksızın Mattel'in piyasa öncesi ticareti %22 düşüyor.

Yazının asıl maksadı bu oyuncak tasarımları içinde yer alan Barbie'nin öncüsü çizgi kahramanlıktan vamp bebeğe daha sonra barbie dönüşen bebek olduğundan biraz Bild Lilli'nin geçmişine dönelim.

Lilli hayatını sadece gündüzleri ofiste çalışan bir kız olarak

kazanmıyor zengin adamlarla buluşup müşterilerinden pahalı hediyeler kabul ediyor. Savaş sonrası çekici vücudu ile erkek müşterilerin başını döndüren, baştan çıkararak fetan bir kız. Alman tabloidlerinde çizgi olarak yaşamına başlayan Bild Lilli sayfadaki boşluğu doldurmak için Reinhard Beuthien tarafından çiziliyor. Aslında, zengin erkek avcısı gündüz sırnaşık sekreter, gece canavar vamp bir karakter. Öylesine tutuluyor ki kısa bir süre sonra bebekleri yapıyor. Bu bebeklerin çocuklar için yapılmadığı kesin. Zaten erkeklerin müdavimi olduğu barlar, tütüncü dükkanları, yetişkinler için oyuncak satan yerlerde satılıyor. Erkek dünyasının bekâr partilerinde, arabalarının aynalarında sallanan bir kız Bild Lilli. Karikatürlerinden birinde sokakta bikini ile gezerken polis tarafından yolu kesilip "İki parçalı mayo ile sokakta dolaşamazsınız!" sözlerine "Hangi parçayı çıkarayım?" diye soracak kadar arsız ve komik bir kız!

Lilli ve Barbie arasındaki benzerlikleri sıralayacak olursak; her ikisi de fiziken birbirlerine benziyorlar, vücut şekilleri neredeyse aynı, küçük basenleri, geniş göğüsleri var. Yan bakışlılar. Barbie yıllar sonra bakışını öne doğru değiştiriyor. İkisi de sarışın ve bu benzerlik yüzünden Bild Lilli üreticisi Greiner & Hauser ve Mattel 1961'de mahkemelik oluyorlar. Greiner ve Hauser, Lilli'yi kullanarak Barbie'yi yarattıkları iddiasıyla Mattel'e karşı dava açıyor. 2 yıl sonunda Mattel,

Bild Lilli'nin haklarını satın alarak Lilli'yi geçmişin karanlıklarına gömüyor. Geleceği Barbie olmuş, geçmişini Bild Lilli olan bebeği hatırlayan var mı acaba? Sanmam; sermaye istediği gibi oyuncakları bile değiştirebiliyor. Tarihin durmadan değiştirilme çabalarındaki günümüzde, oyuncak bebeklerin bile tarihinin değiştirildiğini duymak insanları yok farz etme tutkusunun bir başka örneği gibi geldi bana. Acaba değişim ile kastedilen bu mudur?

Değişmeyeceklerin en başında yer alan Cumhuriyetimiz; maşum bez bekleli kızları, topaçları, çemberleri savaş yıllarında onları bile bulamayan oyuncaksız çocuklarıyla dimdik ayakta kalırken, her şeyin en güzeline lâıyk gelecek nesilleriyle ilelebet payidar kalsın; en güzel oyuncaklar geleceğimiz çocuklarımızın olsun. Bizim öykülerimizle benzenmiş oyuncaklarıyla çocuklarımızı mutlu olsunlar.

Saygıyla Efendim.

necefugurlu@gmail.com

Barbie bebek hakkında ilginç gerçekler.

- Barbie piyasaya çıktığı ilk yıl 350 bin adet satılmıştır.
- Barbie şu anda 58 yaşında.
- Barbara Millicent Roberts Barbie bebeğin tam adıdır.
- Boyu ortalama 30 cm'dir.
- Mattel firmasında 50 modacı 12 kuaför Barbie üretimi için çalışmaktadır.
- Givenchy, Armani, Calvin Klein ve Versace Barbie kızlarını giydiren markalar arasında.
- Barbie 100'den fazla mesleğe sahip. İlk mesleği mankenlikti. Fransız, İtalyan, Eskimo gibi pek çok milliyete büründü.
- Barbie gerçek bir insan olsaydı ölçüleri 95-45-86, kilosu 45 boyu ise 2 metre 19 cm olur ve 34 numara ayakkabı giyeceği için yürüme problemi olurdu.
- Suudi Arabistan'da Barbie bebeklerin satışı kıyafetleri yüzünden yasak. İran'da da yasaklanıp toplatılmak istenmiş fakat başarılı olunamamıştır.
- Şu anda dünyanın 150 ülkesinde satışına devam edilmekte ve her 3 saniyede bir bebek satılmaktadır.
- Bebekler ilk olarak Japonya, Tayvan, Endonezya ve Çin'de üretildi; fakat hiç Amerika'da üretilmedi.
- 1974 yılında Times Meydanı'nın ismi bir hafta boyunca Barbie bulvarı olarak değiştirildi.
- Barbie bebeğe benzemek için estetik operasyonlara servet harcayan insanlar bulunuyor.
- Barbie'ye rakip olarak üretilen İngiliz üretimi Sindy bebek, Barbie kadar başarılı olamamıştır.
- Mattel firması hiçbir zaman Barbie'nin anne ve babasını üretmemiştir.
- Barbie bir çok eleştiri de alıyor. Küçük çocukları tüketici bir nesil olmaya itmesi, gelecekte kendi bedenini sevmeyen estetik kaygılara sahip çocuklar ortaya çıkacağı, hayal dünyasının gelişmesini engelleyeceği gibi bir çok eleştirilere hedef olmaktadır.

Hazırlayan:
Ş. GÜLBİN GÜZEY

Bilginizi Denetleyin

1-Kara Ahtapot olarak da bilinen 1991 yılında vefat eden efsanevi Rus kaleci kimdir?
a-Dino Zof
b-Gorci Yavişavili
c-Aleksı Olphkov
d-Lev Yashin

2-Hentbol sporundaki 7 metre atışının futboldaki karşılığı nedir?
a-Serbest vuruş
b-Korner
c-Çift vuruş
d-Penaltı

3-Böğürtlenin diğer adı nedir?
a-Dikenotu
b-Yarönü
c-Kenarotu
d-Çırtıl

4-Fazla suyun araziden uzaklaştırılmasına ne ad verilir?
a-Kanalet
b-Drenaj
c-Sondaj
d-Nikelaj

5-İçine sonsuz hayat verildiği söylenen suya ne denir?
a-Demren
b-Benevşe
c-Bengisu
d-Şahyar

6-Ayakkabının yumuşak deri olan üst kısmına ne ad verilir?
a-Şapur
b-Ayan
c-Saya
d-Zik

7-Sakinmeden,çekinmeden yapılan konuşmalara ne ad verilir?
a-Ciddi
b-Nobran
c-Harbi
d-Dobra

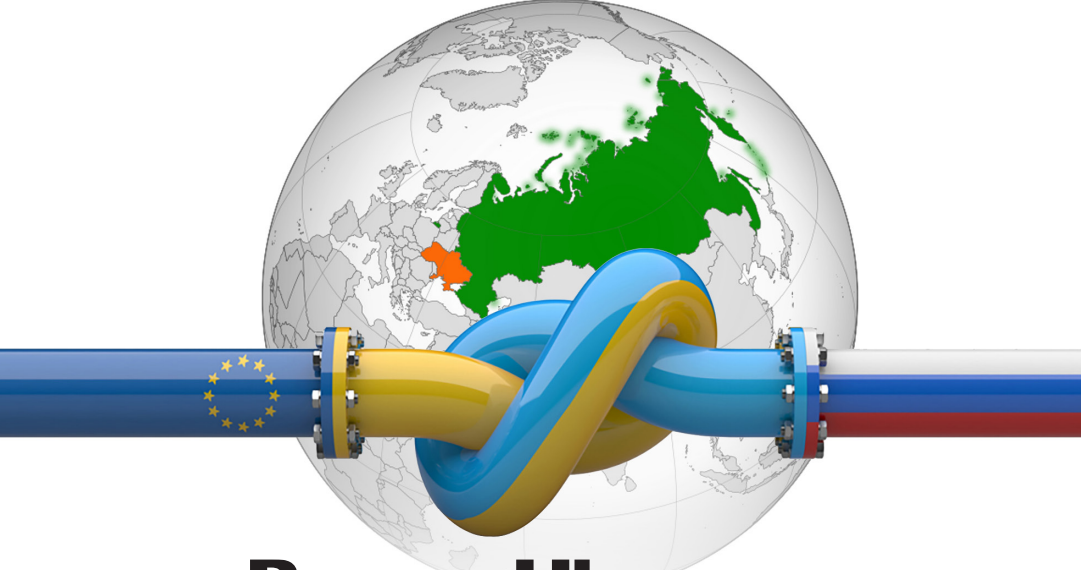
8-Aşağıdakilerden hangisi "kürek kemiği" anlamına gelmektedir?
a-Şipik
b-Tomak
c-Skapula
d-Kabara

9-Azotun diğer adı nedir?
a-Potasyum
b-Nitrojen
c-Kadmıyum
d-İzotop

10-Aşağıdakilerden hangisi başlangıcı olmayan,eski,ezeli anlamına gelir?
a-Hüddam
b-Kadem
c-Hudut
d-Kadim

11-Bir tarlayı sürerek dinlenmeye bırakmaya ne ad verilir?
a-Sera
b-Nadas
c-Yatırma
d-Taşlama

12-Biçimi,kalıbı bozulmuş olana ne ad verilir?
a-Deforme
b-Şekkal
c-Bozlak
d-Yamuk

Rusya, Ukrayna, Enerji ve Jeopolitik Notları (I)

Giriş

Rusya Federasyonu Devlet Başkanı Vladimir Putin; Ukrayna'nın doğu bölgesinde yer alan ve bağımsızlıklarını ilan eden "Donetsk ve Luhansk'ın bağımsızlıklarını tanıyacağını açıklamasının ardından, 22 Şubat 2022'de de Rus ordusuna, 'Ukrayna'ya girin' emri verdi." Bu haberin dünya medyalarında manşetlere oturmasıyla birlikte, özellikle

Batı kaynaklı olanlarında, tek taraflı olarak Rusya'yı ve özellikle de Putin'in kişiliğini hedef alan yayınlar, hızla devreye konulmaya başlandı. Olayların askeri bir müdahaleye evrilmesinin arka planı ve asıl kışkırtıcıları (ABD, NATO, Soros, vb.) özenle gizlenmeye çalışıldı. Rusya Federasyonu'nun askeri müdahalesinin yarattığı maddi ve manevi yıkım, kuşkusuz haklı gösterilemez.

Ancak bu noktaya nasıl geldiği konusunda sağduyulu ve nesnel verilere dayalı bir değerlendirmenin yapılmasına da ciddi gereksinimimiz vardır.

ABD ve “Çevreleme Politikası”

“Çevreleme Politikası (Containment Policy) ABD’nin Soğuk Savaş’ın ilk yıllarından başlayarak izlediği ve SSCB’nin II. Dünya Savaşı sonrasında artan etkisini sınırlamayı hedefleyen doktrinine verilen addır. Düşünsel temelleri ABD’li diplomat George S. Kennan tarafından 1946’da Moskova’dan Washington’a gönderilen ‘Uzun Telgraf’ ile atılan doktrin, yayılcı eğilimleri durdurulduğunda komünist yönetimlerin çökmelerinin kaçınılmaz olacağını ileri sürüyordu. Kennan, Rusların tarihsel olarak kuşatılma kaygısı taşıdıklarını belirterek, Sovyetlerin sergilediği yayılcı eğilimlerin bu kuşatmayı engellemek için geliştirilen bir tepki olduğunu ve Marksist-Leninist ideolojinin de bu yaklaşıma entelektüel içerik kattığını ileri sürmüştür. Kennan’a göre, Rus yayılcı eğilimlerinin önü “uzun erimli, sabırlı, ancak kararlı ve uyanık bir çevreleme” yoluyla alınabilirdi. Bu politikanın ilk somut örneği, 12Mart 1947’de açıklanan Truman Doktrini olmuş, Soğuk Savaş boyunca ABD’nin küresel politikalarına biçim vermeyi sürdürmüştür.”²

Aynı dönemde Batı Avrupa devletleri de 1948’de Batı Birliği’nin

kurulması ve 1954’te Batı Avrupa Birliği’ne dönüşmesi ile devam eden süreci başlattılar ve askeri iş birliğini de bu sürecin amaçları arasında yerleştirdiler. Ancak daha sonra, sadece Avrupa ülkeleriyle sınırlı bir birliğin, Sovyetlerin yayılması “tehdidini” engellemeyeceği ve ancak ABD’yi de içeren bir “transatlantik” birlikteliğinin bu işlevi görebileceği fikri ağır bastı. 1948 yılında Çekoslovakya’da gerçekleşen askeri darbe (Prag Darbesi) ve 1949’da SSCB’nin Berlin’i ablukaya alması ile³ bu fikir güçlendi; 4 Nisan 1949’da NATO’nun kurulmasına giden yolu açtı. 1991’de Sovyetlerin dağılmasına kadar geçen süreçte, “İki kutuplu dünya” tanımlaması, dünyadaki siyasi gelişmeleri açıklamada sıklıkla kullanılan bir terim oldu.

Aralık 1991’de Sovyetler Birliği’nin dağılmasında, Kennan ile özdeşleşen “Çevreleme Stratejisi”nin “başarılı” ve etkili olduğu düşüncesi, yaygın kabul görmektedir. Rusların “tarihsel olarak kuşatılma kaygısı taşıdıkları” ve Sovyetlerin dağılması travmasını belleklerinde taşımayı sürdürdükleri hususları da yapılacak değerlendirmelerde ihmal edilmemelidir.

Sovyetlerin dağılması ve eski Sovyet Cumhuriyetlerinin bağımsızlıklarını kazanmasıyla, ABD’nin hegemonyasında, “tek kutuplu” bir yeni düzen oluştu. Bu düzenin jandarmalığını NATO üstlendi. “Sovyet tehdidi” ortadan kalkmış olsa da ABD ve NATO, Sovyetler Birliği

“Sovyet tehdidi” ortadan kalkmış olsa da **ABD ve NATO, Sovyetler Birliği ve daha sonra Rusya yöneticilerine, NATO’nun doğuya doğru genişletilmeyeceğine dair verdikleri sözü tutmadılar.**

olduğunu söylemiş-tik’ diyecekler.’’ Nitekim öyle de oldu. Bu tarihten sonra NATO sürekli genişleyerek, Rusya Federasyonu topraklarına dayandı ve kuşatmanın tamamlanmasındaki son halkalar

ve daha sonra Rusya yöneticilerine, NATO’nun doğuya doğru genişletilmeyeceğine dair söz vermelerine karşın, bu sözü tutmadılar.

Amerikan Senatosu, 2 Mayıs 1998’de, NATO’nun genişlemesini onayladı. NY Times yazarı Thomas Friedman, “Çevreleme Politikası”nın mimarı olan Kennan’a, o tarihlerde bu karar hakkında görüşünü sorduğunu, 21 Şubat 2022’de NY Times’ta yayımlanan yazısında⁴ aktarıyor. Kennan’ın o tarihte Friedman’a ifade ettiği görüşlerinin özeti şöyle çevrilebilir: “Bu onay, trajik bir hata ve yeni bir soğuk savaş başlatacak. Ruslar buna zaman sürecinde mutlaka tepki verecekler. Senato’daki tartışmalar çok yüzeysel ve hatalı bilgilendirmelere dayanıyordu. Rusya, Batı Avrupa’ya saldırmak için ortam kollayan bir ülke olarak tanımlanıyordu. Bizim “Soğuk Savaş”taki karşıtlıklarımız, komünist rejimle idi. Şimdi ise o rejimi kansız bir devrimle değiştiren insanlar hedef alınıyor. Ruslar kuşkusuz buna tepki verecekler. NATO’yu genişletmek isteyenler ise, bu tepkileri kullanarak, ‘Biz size Rusların böyle

“renkli devrimlerle” NATO’ya katılmayı sürdürdüler.

Deutsche Welle’nin bir haberine göre,⁵ “George Washington Üniversitesi’nin arşivleri, Rusya’ya başta ABD olmak üzere Batılı ülkeler tarafından defalarca sözlü güvence verildiğini, ancak bu güvencelerin sözde kaldığını ortaya koyuyor. ... Ancak Batılı yetkililer görüşmelerde bu güvenceleri verirken kamuoyunda genişlemeyi tamamen ihtimal dışı bırakan demeçlerden kaçındılar. Rusya ile bu konuda yazılı herhangi bir belge de imzalanmadı.” NATO, doğuya doğru ve Rusya’nın çevrelenmesi stratejisini adım adım ve sabırla uygulamaya geçirdi. 2004 yılında ise yedi ülkeyi içeren en büyük genişleme dalgasını gerçekleştirildi. Bu dalgada Bulgaristan ve Romanya ile Baltık ülkeleri Estonya, Letonya, Litvanya, Slovakya ve Slovenya NATO’ya dahil oldu. Bu adım, Rusya’nın tehdit algılamasında büyük bir sıçramaya neden oldu. 2009’da Arnavutluk ve Hırvatistan, 2017’de Karadağ NATO’ya üye olurken en son 2020’de Kuzey Makedonya 30’uncu üye olarak İttifak’a kabul

edildi. Ukrayna'da 2004'te Soros destekli "STK"lar ve Batı destekli muhalefetin protestolarıyla gerçekleşen "Turuncu Devrim"e rağmen, daha sonra iktidara gelen Rusya yanlısı Devlet Başkanı Viktor Yanukoviç'in 2014'te devrilmesiyle sonuçlanan meydan protestoları, Rusya'nın kaygılarını iyice arttırdı. Ukrayna ve Gürcistan'ın da NATO'ya alınması çabaları ve onların yönetimindeki-lerin de talepte bulunmaları, Rusya açısından "bardağı taşıran" son damla oldu. Ocak 2022 başında Kazakistan'da baş gösteren ayaklanmaları da aynı kapsamda gören Rusya, tepkisini Putin'in yalın açıklamasıyla dile getirdi: "Bölgede 'renkli devrimlere' izin vermeyeceğiz."

Bu süreci unutarak, yadsıyarak ya da çarpıtarak yapılmakta olan Rusya karşıtı yorumların, eksik olmaktan öte, asıl fail ya da failleri gizlemeye yarayan yorumlar olacağı da unutulmamalıdır.

Çoğu yayında "Rusya Ukrayna" savaşı olarak adlandırılan olayın, aslında ABD, AB ve NATO ile Rusya arasındaki rekabetin ve dayatmaların yansımaları olduğu gözden kaçırılmamalıdır. Küresel ölçekte Rusya'nın da ötesinde, Çin'i en büyük rakip ve tehdit olarak gören ABD'nin, Rusya ile çatışma üzerinden Avrupa'yı kendi yanında konsolide etme ve Rusya'yı yıpratma stratejisi; Ukrayna'nın tepesine yerleştirilmiş sorumsuz yöneticilerin de katkısıyla, masum insanların yaşamlarını yitirmelerine, sakat kalmalarına ya da

milyonlarca insanın yurtlarından göç etmelerine neden olmaktadır.

Gelişmelerin enerji boyutunda Avrupa ve Türkiye

Bu gelişmelerin Rusya'yı, Avrupa'yı ve ülkemizi enerji arz güvenliği, ödemeler dengesi ve siyasi ilişkileri açısından nasıl etkileyeceği konuları da son günlerde sıklıkla sorulan soruların başında yer almaktadır. Sorulan diğer bazı sorular ise "Avrupa Rusya'ya enerjideki bağımlılığını sona erdirebilir mi?", "Rusya, Avrupa'ya ve Türkiye'ye gaz ihracatını keser mi?", "Savaş uzadıkça, petrol ve doğal gaz fiyatları nasıl etkilenir?", "Türkiye'nin enerji ithalat faturası ve bizim faturalar daha da artar mı?" diye sıralanabilir. Bu sorulara yanıt vermeye çalışalım.

Rusya'nın petrol ve gaz ihracatı/Avrupa'nın bağımlılığı

Rusya, dünya gaz rezervlerinin yaklaşık %20'sine (37,4 trilyon metreküp), petrol rezervlerinin ise %6,2'sine (14,8 milyar ton) sahip . 2020'de 260 milyon ton ham petrol,⁷ 107 milyon ton petrol ürünü ihraç etti. Rusya 2021'de 761 milyar metreküp gaz üretirken (dünya üretiminin %18'i), 250 milyar metreküp (210 milyar metreküpü boru hatları, 40 milyar metreküpü LNG) doğal gaz ihraç etti.

ABD Enerji Bakanlığı verilerine göre ise Rusya; 2021'de dünyada en çok gaz ihraç eden, ikinci en fazla petrol ve kondensat ihraç eden (S. Arabistan'ın ardından) ve

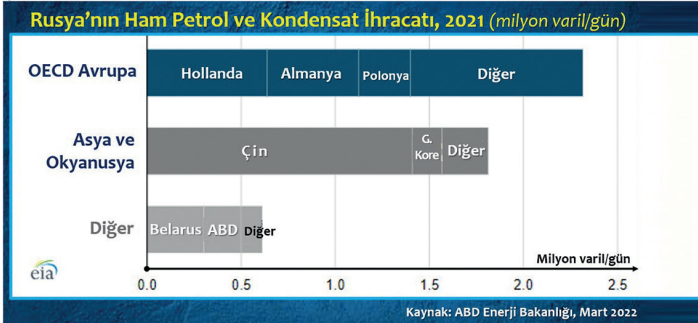
üçüncü en çok kömür ihrac eden (Endonezya ve Avustralya'dan sonra) ülke oldu. Rusya'dan petrol ve doğal gaz ihracatında, OECD Avrupa ülkeleri en çok ithalat yapan ülkelere olurken, Rusya'nın kömür ihracatında en büyük pazar payını Asya ve Okyanusya bölgesi ülkeleri oluşturdu.

Rusya'nın bütçe dengesi açısından bakıldığında ise Rusya'nın petrol ve gaz gelirleri, Rusya Federal hükümeti toplam gelirlerinin yaklaşık %43'ünü oluşturmaktadır. Ocak 2022'de sadece Avrupa'ya ihrac edilen gazdan günde 400 milyon dolara yakın gelir sağlıyordu. Toplam ham petrol ve petrol ürünleri ihracatından sağladığı gelir ise Uluslararası Enerji Ajansı tarafından, günlük 700 milyon dolar olarak rapor ediliyor. Rusya'nın gerek petrol ve gerekse doğal gaz ihracatında en önemli pazarı, Avrupa Birliği ülkeleridir. 2021'de AB ve İngiltere'nin toplam gaz talebinin %32'sini Rusya karşıladı; 2009'da bu oran %25'ti.⁸

Uluslararası Enerji Ajansı verilerine göre Rusya, ham petrol ve petrol ürünleri toplamında, en büyük ihracatçı ülke konumunda. Günlük ham petrol ihracatı yaklaşık 5 milyon varil (küresel ham petrol ticaretinin %12'si), petrol ürünleri ihracatı ise yaklaşık 2,85 milyon varil (küresel ticaretin

%15'i). 2021 yılında Rusya'nın petrol ihracatının üçte biri Avrupa'ya yapıldı. Tükettiği petrol ve ürünlerinin tamamına yakını (%96) ithal eden Avrupa tarafından bakılacak olursa da Avrupa'nın petrol ithalatının yaklaşık üçte birini Rusya karşıladı. Petrol ithalatının yapıldığı diğer ülkeler ise Irak (%9), Nijerya (%8), S. Arabistan (%7,7), Kazakistan (%7,3) ve diğerleri olarak sıralanıyor. En fazla ithalat yapan Avrupa ülkeleri, sırasıyla Almanya, Hollanda ve Polonya oldu.⁹

Ülke bazında Rus petrolünün en büyük ithalatçısı ise günlük ortalama 1,6 milyon varille Çin'dir. Bu miktar, Rusya petrol ihracatının yaklaşık %20'sidir. Japonya ve Kore'nin toplam ithalatları ise, 420 000 varil/gün olmuştur. Bu miktar iki ülkenin toplam petrol ve ürün ithalatının

yarısı kadardır. Uluslararası Enerji Ajansı'na göre ABD'nin ithal ettiği petrolün %8'i, petrol tüketiminin ise yaklaşık %2'si Rusya'dan ithal edilmiştir (2021'de 209 000 v/gün ham petrol, 500 000 v/g ürün). Bu miktar, Rusya'nın petrol ve kondensat

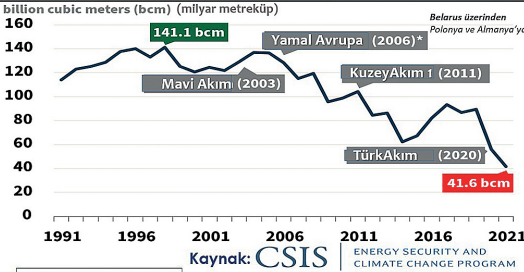
ihracatının yaklaşık %1'i kadardır (ABD Enerji Bakanlığı). Rusya'nın Ukrayna'ya müdahalesinin ardından ABD, Kanada ve Avustralya yönetimleri, Rusya'dan petrol ithalatını yasaklamıştır.

Ancak AB ülkelerinin bu tür bir "yasaklamaya" gitmeleri, kendi çıkarları açısından söz konusu değildir. Zira Rusya'ya gerek petrol ve gerekse doğal gazdaki aşırı bağımlılıkları, kısa ve orta erimde yeterli miktarda alternatif olmaması, onları Rusya ile ticaretlerini sürdürmek

Rusya'nın ise AB ülkelerine enerji kaynakları ihracatını kesmesi; yıllardır yaratmaya çalıştığı "güvenilir tedarikçi" görüntüsünü boz-maması ve en önemli ihrac pazarını ve gelirlerini riske sokmaması için, kendi çıkarları açısından son derece anlamsız ve olasılığı çok düşük bir adım olacaktır. Ancak savaş koşullarının ve ABD'nin diğer ülkeler üzerindeki yaptığı ve yapacağı kısırtmaların varabileceği aşırılıkların, gelişmeleri mantık dışı noktalara taşıma potansiyeli de olasılıklar arasındadır.

Görüleceği gibi, AB ve Rusya Federasyonu arasındaki petrol ve doğal gaz ticareti, karşılıklı bağımlılığın tipik örnekleri arasındadır. Bu arada belirtmek gerekir ki AB'nin gerek doğal gazda ve gerekse ham petrol ve petrol ürünleri ithalatında, kısa hatta orta erimde, Rusya'ya ikame etmesi hiç de kolay olmayacaktır. •

Avrupa'ya Ukrayna Üzerinden Ulaşan Rus Gazı Miktarı

141 milyar metreküpten
42 milyar metreküpe

Kaynak: Can European Energy Cope with « Conflict in Ukraine? Nikos Tsifos, CSIS, 21 Ocak 2022

zorunda bırakmaktadır. Nitekim Biden'ın Rus petrol ve gaz ithalatını durdurma çağrısına AB liderleri ve ülkeleri olumsuz yanıt vermişlerdir. AB'nin 2020 yılında petrol tüketimi günde yaklaşık 10 milyon varil, üretimi ise sadece 400,000 varil civarındadır. AB'nin en önemli aktörlerinden Almanya'nın Rus doğal gazına bağımlılığı ise 2021 yılında %55, petroldeki bağımlılığı ise %34'tür. Almanya, taş kömürü ithalatında da Rusya'ya yüksek oranda (%53) bağımlı durumdadır.

(sürecek)

nedetpamirbd@gmail.com

- 1- <https://www.haberturk.com/son-dakika-putin-orduya-ukrayna-ya-girin-emri-verdi-3352434>
- 2- "Çevreleme Politikası", Prof. Dr. Gencer Özcan Bilgi Üniversitesi
- 3- Düniü, Bugünü ve Yarını ile NATO: Kuruluş Hikayesi; Mahmut Çelik, 15 Kasım 2020, <https://www.defenceturk.net/dunu-bugunu-ve-yarini-ile-nato-kurulus-hikayesi>
- 4- "This Is Putin's War. But America and NATO Aren't Innocent Bystanders.", T. Friedman, NY Times, Feb. 21, 2022
- 5- <https://www.dw.com/tr/nato-geni-%C5%9F-lemede-hesap-hatas%C4%B1-m%C4%B1-yapt%C4%B1-a-60902495>
- 6- BP Statistical Review of World Energy, July 2021
- 7- ABD Enerji Bakanlığı verilerine göre ise 2021'de 10.1 milyon varil/gün petrol ve kondensat üreten Rusya, bunun % 45'inden fazlasını (4,7 milyon varil/gün) ihraç etti.
- 8- <https://www.iea.org/articles/frequently-asked-questions-on-energy-security> (Uluslararası Enerji Ajansı)

Neden hikayelere ihtiyaç duyuyoruz?

A teş çevresine toplanılarak anlatılan halk hikayelerinden Netflix dizilerine kadar, hikayeler tüm toplumlar için vazgeçilmez olmuştur. Evrim teorisyenleri, hikayelere neden bu denli bağlı olduğumuzu anlamaya çalışıyorlar.

Yakışıklı kral, insanüstü bir güçle kutsanmıştır fakat katlanılmaz kibri ise krallığına zarar

vermektedir. Ona meydan okuyan Enkidu'ya karşı galip geldiği gibi, bir de üstelik onunla dost olur ve birlikte maceralara atılırlar.

4000 yıl önce Babil tabletlerine yazılmış olan Gılgamış Destanı, günümüze ulaşabilen en eski edebi eserdir. Bu destanın bugün halen okunuyor olması son derece dikkat çekicidir. Yazılmasından bin yıl

Gilgamesh Destanı, dayanışmanın ve dostluğun önemini vurgulayan anlatım unsurlarıyla 4 bin yıldır varlığını sürdürüyor.

sonra bile destandan alıntılar yapılmış olduğunu göz önüne aldığımızda, hikayenin yazıldığı dönemde de son derece popüler olduğunu varsayabiliriz. Daha da şaşırtıcı olan, bugün de halen beğeniliyor ve okunuyor olması ile hikayedeki “sıkı dostluk” gibi temel öğelere, destandan sonra yazılan pek çok popüler hikayede yer verilmesidir.

Hikayelerdeki bu tür ortak özellikler, Homeros’un Odysseia’sından Harry Potter’a kadar, bir hikayeyi tam olarak neyin “iyi hikaye” yaptığını ve evrimsel kökenlerini inceleyen “edebi Darvincilik” alanındaki uzmanların da ilgisini çekiyor.

Yazının ortaya çıkmasından önce hikaye anlatımına dair güvenilir bir kanıtımız olmasa da, anlatıların binlerce yıldır insan yaşamının merkezinde olduğunu varsayabiliriz. 30 bin yıl önce insanların yaşadıkları Fransa’daki Chauvet ve Lascaux gibi yerlerdeki mağara resimleri, muhtemelen sözlü hikaye anlatımının eşlik ettiği dramatik sahneleri betimliyor gibi görünüyor.

Michigan Üniversitesi’nden Daniel Kruger, “Mağaraya baktığımızda, farklı resimlerin bir bant gibi çizildiğini ve bir av seferiyle ilgili bir anlatım oluşturduğunu görebilirsiniz.” diyor. Çizimlerden oluşan bu şeritler, grup için önemli dersler içerebilecek anlatılar

Chauvet’teki 30 bin yıllık mağara resimleri hikaye anlatıcılığının en erken örneğini oluşturuyor.

olabilir. Bugün her ne kadar kamp ateşi etrafında toplanmasak da, ortalama bir yetişkinin uyanık geçirdiği sürenin en az yüzde 6'sı, baktığımız çeşitli ekranlardaki kurgusal hikayelerle geçiyor.

Evrimsel açıdan baktığımızda bu, gerçeklerden kaçmak için fazla bir zaman ve enerji anlamına geliyor fakat psikologlar ve edebiyat

teorisyenleri şimdi bu kurgu bağımlılığının birçok potansiyel faydasını belirlediler. Ortak kanı; hikaye anlatıcılığının zihnimizi bileyen, çevremizdeki dünyayı simüle etmemizi ve özellikle sosyal durum-

larda farklı stratejiler düşünmemizi sağlayan bir bilişsel oyun biçimi olduğudur. Missouri-St Louis Üniversitesi'nden Joseph Carroll, hikaye anlatımının "Bize diğer insanlar hakkında bilgi veren, empati ve zihin kuramı konusundaki bir pratik" olduğunu söylüyor. Yapılan beyin taramaları, insanlar hikaye okurken ya da dinlerken korteksin sosyal ve duygusal algılamaya ilişkin olduğu bilinen çeşitli alanlarının harekete geçtiğini ve ne denli hikaye okurlarsa o ölçüde diğer insanlarla daha kolay empati kurduklarını ortaya koyarak bu teoriyi doğrulamıştır.

En önemlisi, evrimsel

psikologlar, insanlığın tarih öncesi uğraşlarının halen bugün beğendiğimiz hikayeleri biçimlendirdiğine inanıyorlar. Örneğin, insanlar daha büyük topluluklar halinde yaşamak üzere evrimleştiğçe, topluluktan çok fazla alan ve hiçbir şey vermeyen ya da grubun refahına zarar verecek şekilde egemenliklerini kötüye kullanan bireylere baskı yapmadan

Missouri-St Louis Üniversitesi'nden Joseph Carroll, hikaye anlatımının "Bize diğer insanlar hakkında bilgi veren, empati ve zihin kuramı konusundaki bir pratik" olduğunu söylüyor.

onlarla nasıl iş birliği yapacağımızı öğrenmemiz gerekiyordu. Hikaye anlatıcılığımız ve anlattığımız hikayeler, bu nedenle doğru sosyal normları yaygınlaştırmanın bir yolu haline gelmiş olabilir. Kruger bu konuda, "Bundan çıkarılacak ders, tiranlığa direnmek ve tiran olmamaktır." diyor.

Yapılan çeşitli araştırmalar, dayanışmanın dünya çapındaki popüler anlatıların ana teması olduğunu ortaya koyuyor. Londra Üniversitesi Akademisi'nden (UCL) Antropolog Daniel Smith, Filipinler'deki 18 avcı-toplayıcı grubunu ziyaret etti. Buradaki araştırmalarında Smith,

grupların anlattıkları hikayelerin yaklaşık yüzde 80'inin ahlâki karar verme ve sosyal ikilemlerle ilgili olduğunu ortaya çıkardı. En önemlisi, bu daha sonra onların gerçek yaşam davranışlarına dönüşmüştü; yani hikaye anlatıcılığına en çok yatırım yapan grupların aynı zamanda çeşitli deneysel görevler sırasında daha dayanışmacı oldukları ortaya çıktı.

Gılgamış Destanı'nda Kral Gılgamış, fiziksel gücü ve cesareti ile bir kahraman gibi görünse de, aslında gücünü kötüye kullanan bir zorbadır. Ve ancak Enkidu adındaki bir yabancının ona meydan okumasının ardından dostluğun ve dayanışmanın değerini kavrar. Hikayeden alınacak ders nettir: Kahraman kral dahi diğerlerine saygı duymak zorundaysa, siz de duymalısınız.

Sanayi Devrimi'nin ardından artan bireycilik nedeniyle dayanışmaya olan ilginin azaldığı

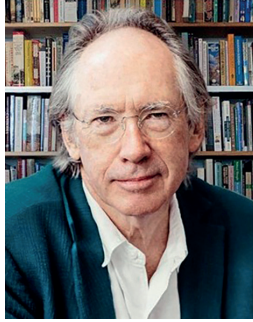
düşünülebilir, ancak Kruger ve Carroll, bu temaların 19. ve 20. yüzyılların en sevilen İngiliz romanlarından bazılarında hâlâ yaygın olduğunu bulmuşlardır.

Evrimsel teori ayrıca, hikayelerdeki kadınların “baba figürü” ya da “kadın avcısı” erkekler arasında nasıl tercih yaptıkları konusundaki romantik kurgunun temel öğelerini de aydınlatılabilir. Çocuklarınızın uzun vadeli güvenliği ve korunması için “baba figürü” daha iyi bir tercih olabilir fakat “seksi oğul hipotezi” olarak bilinen bir evrimsel teoriye göre, ötekilerin tercih edilmesinin nedeni, onların güzel görünümünün, kurnazlıklarının ve çekiciliklerinin çocuklarına da aktarılacak olması ve bu nedenle de çocukların, eş bulma ve genlerin devamını sağlamada daha avantajlı konuma gelecek olmaları olabilir. Sonuç olarak genlerinizin daha fazla sayıda toruna aktarılması şansı artar. Her ne kadar eşinizin çapkınlığı, size yol

boyunca kalp kırıklıkları getirebilecek olsa bile... Bu nedendir ki, edebiyatın kötü çocukları, onların kötü özelliklerini bilsek de kalp atışımızı hızlandırıyorlar.

Kruger, Jane Austen'ın bu cinsel dinamikleri "şaşırtıcı derecede doğru" tespit ettiğini ve evrimsel psikolojiye uygun romanlar yazdığını belirtiyor ve ekliyor: "Bence bu hikayelerin bu denli uzun ömürlü olmasının kilit noktası budur. Jane Austen bu romanları 200 yıl önce yazdı ve bugün hâlâ okunuyor, filmleri yapılıyor."

Hikayelerdeki kötü karakterlerin ortak özellikleri arasında, kötü etki ya da hastalık bulaşması korkumuzu tetiklemek için tasarlanmış gibi görünen grotesk bir görünüm vardır. Ayrıca kabilecilik doğamız göz önüne alındığında da, bu kötü adamlar genellikle "bir dış grubun" üyesi olduklarına dair işaretler taşırlar. Hollywood filmlerindeki kötü karakterler, bu nedenle yabancı ak-sanlıydılar. Bunlarla karşılaşmamız, özgecilik duygumuzu ve grubumuza

olan bağlılığımızı pekiştirir.

Romancı Ian McEwan, edebiyatın bu evrimsel okumalarını benimsemiş en ünlü edebi seslerden biridir ve olay örgüsünün birçok ortak unsurunun primat kuzenlerimizin entrikalarında bile bulunabileceğini öne sürer. McEwan, bu evrimleşmiş eğilimlerin, kurgunun

kıtaları ve yüzyılları aşabilme gücünün kaynağı olduğunu savunuyor ve şöyle diyor: "Yazarlar ortak bir duygusal zemini, derin bir varsayım birikimini paylaşmadıkça, bizimkinden uzak bir zamandan ya da bizimkinden çok farklı bir kültürden gelen edebiyatın tadını çıkarmak mümkün olmazdı."

Bu derin birikim dolayısıyla Gılgamış Destanı gibi bir hikaye dün yazılmış gibi hâlâ tazedir ve sadık bir dostun önemini anlatan mesajı da 4 bin yıl sonra dahi geçerliliğini korumaktadır. •

sabriyeasirbd@gmail.com

Çeviri kaynağı: "Our fiction addiction: Why humans need stories", David Robson, bbc.com

Volkanik patlamaların bilinen en eski çizimi

Chauvet Mağarası'ndaki duvar resimlerinde avlanma gibi ritüellerin betimlenmelerinin yanında, bilinen en eski volkanik patlamanın görsel anlatımı da yer alıyor. 36 bin yıl önce beyaz ve kırmızı boylarla yapılan duvar resmi, püskürme şekilli betimlemeleri içeriyor. Daha önce bilinen en eski volkan resmi Türkiye'de Çatalhöyük'te tespit edilmişti ve günümüzden 8 bin yıl öncesine tarihlendirilmişti.

Siyaset Sanatı (!)

Eski Yunancadaki politika sözcüğü bire bir çevrildiğinde iki yüz anlamına gelmekte. Farklı, var olandan, görünenden farklı bir bakış / görüş olarak yorumlanıp kabullenilmiş günümüze değin.

Kültür ve Sanat Dünyasından

Dr. Tekin Özertem

Siyaset, adı böyle konmamış olsa da insanın var oluşundan başlayarak var olan bir olgu. Arapça, seyis / at bakıcısı sözcüğünden türemiş yönetmek / yönetim anlamına gelen bir sözcük siyaset. Dilimizde Fransızca politique sözcüğünden geçen politika ile aynı anlamda kullanılmakta. Politika sözcüğü de Eski Yunancadaki poli (çok) ve tika (yüz) sözcüklerinin birleşimi ile oluşmuş. Günümüzde genel kabul görmüş anlamı da devlet yönetimi.

Var oluşundan başlayarak küçük toplumlar, kabileler, boylar halinde göçebe bir yaşam sürmüş olan insanlar, yerleşik yaşama geçtikten sonra ancak milattan 4.000 yıl önce ortaya çıkmış ilk devletler ve devlet yönetimleri. Önceleri büyücüler, daha sonra da bir şekilde yönetimi ele geçiren tiranlar, derebeyleri, krallar, padişahlar, imparatorlardan oluşan tek adamlar ve ayrıcalıklı sınıflar tarafından vergilendirilip genellikle sömürülerek yönetilmiş toplumlar.

Egemenlik ve meşruiyeti / yasalılığı içeren modern devlet anlayışı da 15 ve 16. yüzyıllarda ortaya çıkmış. Laik yönetim anlayışı da yine bu dönemde oluşmaya başlamış. 18.

yüzyıldan başlayarak egemenliğin kaynağını halkların oluşturduğu modern devlet anlayışı benimsenir olmuş. Devlet kurumları da halkların yararını, devletlerin sürekliliğini gözeten kuruluşlara dönüşmeye başlamış.

Uzak geçmişte toplumlar içindeki gruplaşmalarla ortaya çıkan çıkar çatışmaları bir tarafa bırakılacak olunursa ilk kez Avrupa’da ve Amerika Birleşik Devletleri’nde demokrasinin benimsenip yaygınlaşması ile ortaya çıkmış devletleri yönetmek amacıyla kurulmuş siyasi partiler. Devlet yönetiminde söz sahibi olmak isteyen kişilerin bir araya gelmesiyle siyasetin vazgeçilmez aracı; farklı inanış, görüş ve isteklerin temsilcileri oluşmuşlar. Siyaset / politika da devlet yönetme “sanatı” diye tanımlanmış...

Tanımlanmış, ama buna itirazım var!

Neden mi?

Siyasetin sanat olarak tanımlanması, siyasetçilerin de sanatçı duyarlılığına sahip, insan merkezli / hümanist insanlar oldukları anlamına gelir de ondan.

Hem geriye dönüp baktığımızda hem de günümüzde siyasetin de »

Siyaset / politika devlet yönetme “sanatı” diye tanımlanmış... Buna itirazım var!

siyasetçilerin de -istisnalar hariç- ne olduğu ortada...Eski Yunancadaki politika sözcüğü bire bir çevrildiğinde iki yüz anlamına gelmekte. Farklı, var olandan, görünenden farklı bir bakış / görüş olarak yorumlanıp kabullenilmiş günümüze değin. Düşünce tarihinin en önemli filozoflarından biri olan Aristoteles'in Antik Yunanistan'daki kent devletlerinin

146 anayasasını karşılaştırarak açıkladığı en önemli eserine "Politika" adını vermiş olmasının nedeni de bu olsa gerek.

Aristoteles, sadece çağının değil; eserleri ile mantık, fizik, biyoloji, zooloji / hayvanbilim, astronomi, metafizik / doğaötesi, etik / ah-lâk, estetik / güzellik, ruh, psikoloji, dilbilim, ekonomi, siyaset ve retorik / söz söyleme sanatı gibi disiplinlerin

/ bilimde, öğretim konusu olan ya da olabilecek bilgilerin tümünün kurucu önderi.

Geçmişte ve günümüzde siyaset / politika; insanların daha mutlu, daha huzurlu ve daha eşit yaşayacakları bir düzeni sağlayacak bir işlevi üstlenmemiş. Bunun bir nedeni devletlerin yönetimini üstlenen siyasetçilerin / politikacıların kifayetsizliği, bir nedeni ikiyüzlülükleri, bir diğer ve en önemli nedeni de halkların / toplumların iyi ile kötüyü, doğru ile yanlış, yararlı ile yararsız olanın

ayrıldına varamamış ve varamayan benci, adam sendeci çoğunlukları.

Bu yüzden geçmişte de gelecekte de siyaseti yönetim sanatı olarak tanımlamak doğru değil. Bunun olabilmesi için toplumları, devletleri yöneten ya da yönetmeye aday siyasetçilerin var olandan iyisini, doğrusunu, daha güzelini hayal eden / edebilen insanlar olması gerekir.

Günümüzde siyaset / politika sanat değil, zanaat; kimi insanların kazanç ve mevki elde ettikleri bir meslek.

Bu da ne gerçeklerle, ne de geçmişte yaşanmışlıklar ve yaşanmakta olanlarla bağdaşır.

Günümüzde siyaset / politika sanat değil, zanaat; kimi insanların kazanç ve mevki elde ettikleri bir meslek. Böyle olunca da önlenemez bir biçimde kimi kişisel ve kimi oligark çıkarlar insanların, toplumların ve ülkelerin ortak yarar ve çıkarlarının önündeki en büyük engeli oluşturuyor. Devletler sanatçı duyarlılığına sahip siyasetçiler tarafından yönetiliyor olsaydı hiç böyle

olur muydu? Günümüzde bunun en önemli kanıtı Rusya'nın Ukrayna'yı işgal etmesi üzerine kimi çağdaş kültürün öncüsü olarak yüceltilen ülkelerde ortaya çıktı.

Müniç Filarmoni Orkestrası'nın daimi şefi ve sanat direktörü olan dünyaca ünlü Rus Orkestra Şefi, Valery Gergiev'in işine son verilmesi; Avrupa'daki bütün konserlerinin peşi sıra iptal edilmesi; Viyana Filarmoni Orkestrası'nın Rus piyanist Denis Matsuev'i, Manhattan'daki Carnegie Hall konserlerinin programından çıkarılması; Baviera Devlet Operası'nın dünyaca ünlü opera sanatçısı Anna Nebretko'yla yollarını ayırdığını ilan etmesi, Milano Belediye ve La Scala Operası Vakfı Başkanı Giuseppe Sala'nın Valeri Gergiev'in 5 Mart'taki Rus besteci Çaykovski'nin "Maça Kızı" operasını yönetemeyeceğini açıklaması; Paris Filarmoni Salonu, İsviçre'deki Verbier Festivali, İskoçya'daki Edinburgh Uluslararası Festivali gibi birçok kurumun Şef Valery Gergiev ile ilişkilerini kesmeleri; Rus Devlet Balesi'nin İngiltere'deki temsillerinin de iptal edilmesi, Yunanistan'ın Atina Konser Salonu'nda Moskova'dan canlı yayınlanacak Bolşoy Balesi'nin "Kuğu Gölü" gösterimini iptal etmesi; İtalya'daki Milano-Bicocca Üniversitesi'nin, Rus edebiyat devi Fyodor Dostoyevski ve eserlerinin incelendiği dersi ertelemesi; ABD Kongresi'ndeki Demokrat

temsilciler Eric Swalwell ve Ruben Gallego'nun ABD'deki tüm Rus öğrencilerin okullardan atılması çağrısı; Rus sanatçıların, müzisyenler ve film yapımcılarının ve

Eğer siyaset denildiği gibi sanatla özdeş olsaydı en azından bu sanat karşısı ırkçı tavır karşısında siyasetin / siyasetçilerin seslerini yükseltmeleri gerekmez miydi?

yapıtlarının Avrupa'daki etkinliklerden ve yarışmalardan dışlanıyor olmalarına siyasetin; özellikle de Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü UNESCO'nun sessiz kalması, başka nasıl açıklanabilir ki?

Eğer siyaset denildiği gibi sanatla özdeş olsaydı en azından bu sanat karşısı ırkçı tavır karşısında siyasetin / siyasetçilerin seslerini yükseltmeleri gerekmez miydi?

Tüm bu olup bitenlerin 1933 yılında Almanya'da Nazilerin muhalif yazarlara ait olan on binlerce istenmeyen kitabı sokak ortasında yakmalarından; Yahudilere karşı oluşan ırkçılıktan ne farkı var ki!

Siyasetin sanat, sanatsal bir uğraşmış gibi tanımlanmasına itirazım, sanatın soylu bir uğraş olmasından...

İnsani insan yapan sanattır!•

tekinozertembd@gmail.com

Satır Arasında
Ömer Dedeoğlu

Tanrısai Teknoloji

(2)

reklam sektörüne her bir kullanıcının kattığı ortalama değer yıllık 1200 Amerikan doları ama sektör

Bir önceki yazımızda trilyon dolarlık tanrısal algoritmaların ilginizi, dikkatimizi çekmek, beynimizi ve sinir sistemimizi etkilemek ve bizi çevrimiçi tutmak için yarış halinde olduklarından bahsetmiştik.

İnsanların sitelerde geçirdiği zamanı optimize etme yarışının yan etkisi ise kutuplaşmış bir toplum. Çünkü insanları daha iyi beslenmeye, düzenli spor yapmaya, iyi olmaya, birleşmeye teşvik etmek yerine ayrıştırıcı içerikler gösterip, çevrimiçi yapay tartışmalar tetikleyip (yeni geliştirilen GPT3 türü derin öğrenme kapasiteli yapay zekâ, insanların yazdığı metinleri taklit edebiliyor hatta belli bir yazarın stilini kopyalayabiliyor, akademik makaleler yazabiliyor)

sürekli sayfalarında tutmak reklam gelirleri açısından çok daha verimli. 2015 rakamlarına göre, internet

GPT3 türü derin öğrenme kapasiteli yapay zekâ, insanların yazdığı metinleri taklit edebiliyor hatta belli bir yazarın stilini kopyalayabiliyor, akademik makaleler yazabiliyor.

bunu kullanıcılarla paylaşmıyor. Bu ileri teknolojiler, öncelikli olarak demokrasi, özgürlük, eşitlik, etik gibi kavramları sağlamlaştırmak ve insanları yaşamın her alanını korumaya ve geliştirmeye ikna etmeye çalışmak yerine, beynimizin en ilkel katmanını daha çok alışveriş yapmamız için uyandırıyor. Gelişmelerin hızına ayak uyduramayan insan da kendini bilinçsizce internette vakit geçirirken buluyor.

2015 rakamlarına göre, internet reklam sektörüne her bir kullanıcının kattığı ortalama değer yıllık 1200 Amerikan doları

ABD’de yapılan araştırmalara göre bu durumdan psikolojik olarak en kötü etkilenen grup ergenlik çağındaki kız çocuklar. Instagram yüzünden genç kızların üçte biri fiziksel görünüşlerinden memnun değil. Kendilerini sürekli başkalarıyla kıyasladıkları ve dayatılan yapay bir güzellik

standardına erişmek için estetik operasyonlara başlama yaş ortalaması 14-15'lere kadar düşmüş durumda. Bu beraberinde kaygı, depresyon ve nihayetinde kendine zarar vermeyi tetikliyor. (Ne olduğunu bir türlü öğrenemediğim) TikTok uygulamasının filtersiz seçenekleri bile herkes daha iyi görünün diye fotoğraf ve videolara kendiliğinden %2 iyileştirme filtresi uyguluyor. "No filter" yalan olmuş anlayacağınız. Kesintisiz dikkatimiz için rekabet içinde olan sosyal medya şirketleri, en iyi filtre için de yarışıyorlar.

Instagram'da dayatılan yapay bir güzellik standardına erişmek için estetik operasyonlara başlama yaş ortalaması 14-15'lere kadar düşmüş durumda.

insanları sansür ya da özgür ifade arasında, orta yolu bulunmayan siyah-beyaz bir tercih yapmak zorunda olduklarına inandırmaya çalışıyor. Facebook şu açıdan önemli çünkü 3 milyar (ABD nüfusu 300 milyon) kullanıcının hayatlarını etkileyecek kararlar, şirketin yapısı gereği, daha 40 yaşında bile olmayan Mark Zuckerberg'in keyfine göre alınıyor. Yani sevgili okurlar, bize "Facebook demek, ifade özgürlüğü demek"

diye dayatan şirket diktatörlükle yönetiliyor. Şirketin adını Meta olarak değiştirmesinin ve Metaverse denen sanal dünya için yatırım yapmasının en önemli sebeplerinden birisi Apple donanımlarından, dolayısıyla bu markanın kullanıcı, gizlilik ve reklam ayarlarındaki kısıtlamalarından kurtulmak istemesi. Facebook'un yoğun ilgi gösterdiği Metaverse hiç görülmemiş bir şekilde, AR (Artırılmış Gerçeklik) gözlükler gibi yeni donanımlar aracılığıyla, tüm insan deneyiminin tepeden tırnağa ölçülmesine, veriye dönüştürülmesine, pazarlanmasına yani kontrolüne imkân sağlıyor.

Yapay zekâ uzmanlarına göre, çok yakın bir gelecekte (kimilerine göre 5-10 yıla kalmadan) insan beyni işlevselliğinde bir yapay genel

Eski çalışanı Frances Haugen'a göre, Instagram ve WhatsApp'ı bir "dikkat ve algı tekeli" oluşturabilmek için satın alan Facebook,

zekânın da geliştirilmesiyle birlikte Metaverse, tanrı robotların insan kullarını güttüğü alternatif ekosistemlere dönüşecek. Tüm insan deneyimini kontrol eden gerçek bir tanrıyı sonunda yaratmak üzereyiz. Bu tanrı elbette sadece sanal evren ile sınırlı kalmayacak. Hali hazırda hisse senedi piyasalarında büyük şirketler, yüksek frekanslı işlemler yapabilen yapay zekâlar kullanıyor.

Yakın bir gelecekte bizler, Metaverse sanal mağazalarında avatarımıza uygun ayakkabı bakarken, tek bir tanrısal yapay genel zekâ tüm piyasayı yönetecek.

Çin Halk Cumhuriyeti ve Çin Komünist Partisi, mutlak iktidarına karşı en büyük tehdit olarak ABD'yi değil kendi teknoloji şirketlerini görüyor. Bu yüzden hızlı

bir şekilde yaptığı reformlar ve düzenlemelerle ülkedeki tüm interneti, merkezi bir program ve planlama çerçevesinde kontrol ediyor. Zaten kurduğu kamera, yüz tanıma ve

kimlik belirleme ağıyla tüm ülkeyi gözetleyen Çin, böylece vatandaşlarının çevrimiçi etkinliğini de kontrol edip sansürlüyor ve kısıtlıyor. Haber alma özgürlüğü ve bilgiye ulaşma açısından gerici bir uygulama ama işin bir de gelecek nesiller, ulusal çıkarlar ve güvenlik endişeleri boyutu var. Mesela TikTok'un Çin versiyonu olan Douyin isimli platform, 14 yaşın altındaki kullanıcıla-

Yakın bir gelecekte bizler, Metaverse sanal mağazalarında avatarımıza uygun ayakkabı bakarken, tek bir tanrısal yapay genel zekâ tüm piyasayı yönetecek.

ra videolar arasında geçiş yaparken reklam veya "influencer" videoları yerine bilim deneyleri, müze sergileri gibi eğitici, öğretici içerikler seyrettiriyor. Çünkü Çin hükümeti,

toplumun ruj reklamı yapan influencer yerine, daha çok bilim insanına ihtiyaç duyduğunun farkında. Platform, akşam 22:00-sabah 06:00 saatleri arası, yine 14 yaşın altındaki kullanıcılara kapalı. Böylece çocukların üzerinde geride kalma veya bir şeyler kaçıрма korkusu yüzünden sürekli çevrimiçi olma baskısı da yok. Günlük kullanımları 40 dakikaya kısıtlı ve uygulama çocukları arada “yerinden kalk, daha iyi bir şeyler yap” diye de uyarıyor.

Cin ordusunun mensupları sadece özel üretilmiş, kısıtlamalı akıllı telefonlar kullanabiliyorlar. Çünkü devlet, sosyal medya yüzünden ayrışıp, kutuplaşmış ve radikalleşmiş askerler istemiyor. Dijital ortamda dünya düz ve coğrafyaya dayalı asimetrik güç dengeleri yok. Otokratik rejimler bu sorunlardan, demokratik rejimlere göre daha az etkileniyor ama Tayvan örneğinde olduğu gibi, dünyanın gelmiş

geçmiş en hızlı üstel büyümesini yakalayıp milyarlarca kullanıcıya çok kısa sürede ulaşan blokzincir teknolojilerini, yerel ve merkezi yönetimlerde şeffaflık ve katılım sağlamak için kullanmaya başlayabilen ülkeleri daha uyumlu bir gelecek bekliyor. Merkezi denetim, düzenleme ve planlama ile yaşamın her alanını geliştirme potansiyeline sahip ve daha emekleme aşamasında olan bu teknoloji, kanun yapımcıların anlamaya yetişemeyeceği bir hızda

Çin ordusunun mensupları sadece özel üretilmiş, kısıtlamalı akıllı telefonlar kullanabiliyorlar. Çünkü devlet, sosyal medya yüzünden ayrışıp, kutuplaşmış ve radikalleşmiş askerler istemiyor.

büyüyor. Bu yüzden daha önce davranıp, düzenlemelere giderek, teknolojiyle ilgili pürüzleri daha önce düzeltmeye başlayan, çalışan uluslar daha avantajlı olacaklar.

Tartışmanın bir diğer tarafında ise,

bu gelişen teknolojiler sayesinde finans, ticaret, para ve genel hayat tarzı olarak, adem-i merkeziyetçiliği, yani merkezi bir otoriteye bağlı olmamayı destekleyen bir topluluk bulunuyor. Evet, teknolojinin geleceği belki belli alanlarda merkezi otoriteyi, devletin noter işlevini artık vasıfsız kılıyor ama bu rüyanın bir de kâbus tarafı var. Mesela çok yakın bir gelecekte, CRISPR denen genetik düzenleme teknolojisi, hızla büyüdüğü gibi ucuzlayacak ve

herkesin kolay erişebileceği hale gelecek. Bu sayede isteyen masaüstünde, excel dosyasında tablo yaparmış gibi, kendi biyolojik silahını üretme imkânına sahip olacak. Drone ve İHA teknolojisinin şu an bulunduğu yerden yakın bir gelecekte nerelere gidebileceğini kestirmek pek de zor değil.

Yani sevgili okurlar, merkezi düzenleme veya denetlemenin olmadığı bir toplumda, isteyen oturduğu

yerde biyolojik veya kimyasal silah üretilip, istediği yere havadan yayabilecek. Diğer taraftan siber silahlar ile altyapılara saldırmak kolaylaşacak. Bu tanrısal güç sayesinde bireyler eskiden sadece devletlerin elinde olan felaket silahlarına sahip olacak. Türemüzün gaddarlıklarla dolu tarihine bakarsak oturup bu adem-i merkeziyet konusunu etrafıca bir düşünmek lazım... Sağlıkla kalın.

omerdedeoglubd@gmail.com

Tıbbi Sanal Gerçeklik Sağlık Hizmetlerini Değiştiriyor

Tıbbi Sanal Gerçeklik, sağlık dünyasını değiştirmeye aday. İşte tıbbi sanal gerçekliğin hasta yaşamını ve doktorların çalışma şeklini değiştiren beş örneği.

1) Katılımcı operasyonları neşter kullanıyormuş gibi izliyor.

Sanal gerçeklik, tıpta öğretme ve öğrenme deneyimini yepyeni bir düzeye çıkarabilir. Bir araştırma, sanal gerçeklik ile eğitilmiş cerrahların, operasyonlarda geleneksel olarak eğitilmiş meslektaşlarına kıyasla genel performanslarında %230'luk bir artış olduğunu gösteriyor.

2) Medikal VR ile hastalar daha az acı çekiyor

Sanal gerçeklik, hastanede duyulan endişeli süreçte veya operasyon sırasında hastaların rahatlamasına ve daha az acı çekmesine yardımcı oluyor. Bir pilot çalışmada katılımcıların %94'ü kendilerini daha rahat hissettiklerini, %80'i kulaklığı taktıktan sonra daha az ağrı hissettiğini ve %73'ü endişe düzeylerinin çok azaldığını ifade etti.

3) Sanal gerçeklikle tıbbi konferanslar daha başarılı geliyor

Tıp ve sağlık konferanslarında sunum ve görseller daha ilginç ve eğlenceli hale geliyor. Üç boyutlu sanal

etkileşimli olanaklarla, izleyici katılımı ve konferansın genel kalitesi artırılabilir.

4) Hekimlerin empati duygusu artırılıyor

New England Üniversitesi, tıp fakültesi müfredatına sanal gerçeklik aracılığıyla yaşa bağlı koşullar simülasyonlarını dahil ederek bu teoriyi test etti. Katılan tıp öğrencileri hayatı yaşlılar gibi deneyimlediler. Katılımcılar yaşlılara ait koşulları daha iyi hissettiklerini ve anladıklarını söylediler. Sonuçta öğrencilerin yaşlılara olan empatilerinde artış olduğu görüldü.

5) Fizik tedavide iyileşme hızlandırılabilir

İnme veya travmatik beyin hasarından kurtulan hastaların makine ile yapılan tedavileri için sanal gerçeklikle egzersiz programları geliştiriliyor. Oyunlaştırılmış bir yaklaşımla eğlenceli hale getirilen fizik tedaviler daha keyifli hale geliyor ve hastanın tedaviye ilgisi artıyor.

kaynak: <https://medicalfuturist.com/5-ways-medical-vr-is-changing-healthcare/>

Evrensel
Bakış Açısı
Gürbüz Evren

Bolivya ile Paraguay Olmayan Petrol Yatağı İçin Savaştı

Geçtiğimiz ay Güney Amerika ülkeleri arasındaki Üçlü İttifak Savaşı (1864-1870) olarak da bilinen Paraguay Savaşı'nı yazmıştım.

Uruguay, Arjantin ve Brezilya ittifakı tarafından Paraguay'a karşı yürütülen bu savaş bittiğinde, Paraguay Güney Amerika'daki en yoksul, mutsuz ve özellikle erkek nüfusunun çok önemli bölümünü kaybetmiş bir ülkeye dönüşmüştü.

Paraguay daha toparlanamadan komşusu Bolivya ile yıllar sonra yeni bir savaş başlatacak rekabetin içine girecekti.

İki ülke arasındaki Chaco adlı çekişmeli bölgede, o dönemde dünya genelinde yeni yeni tanınmaya başlayan petrol olduğu haberleri yayılmaya başladı.

Paraguay ve Bolivya'nın petrolün getireceği zenginliğe ihtiyaçları vardı. İşte bu yüzden taraflar arasında 1880'li yıllarda başlayan gerilim nedeniyle zaman zaman küçük çaplı çatışmalar yaşandı. Sürekli yükselen tansiyon nihayet 1928-1929 yılları arasında savaşa dönüştü. Bu savaşın arkasında ise petrol kaynaklarını ele geçirme mücadelesine başlamış İngiliz Shell ve Amerika Birleşik Devletleri'nin Standart Oil şirketleri vardı.

Shell yani İngilizler Paraguay'ın, Standart Oil yani Amerikalılar ise Bolivya'nın yanında yer almaya başladı. Yabancı şirketlerin saflarını belli etmesinin ardından Chaco bölgesi için Bolivya ve Paraguay arasında binlerce kişinin hayatını kaybettiği bu savaş, asker ve silah eksikliği nedeniyle daha fazla sürmeden sona ermek zorunda kaldı.

Yaklaşık 3 yıl boyunca devam eden çatışmasız ortam, İngiliz ve Amerikan petrol şirketlerinin çabalarıyla yeniden bozulacaktı. Shell ve Standart Oil, Chaco bölgesinde çok önemli petrol rezervi bulduklarını ilan edince,

Paraguay ve Bolivya'nın petrolün getireceği zenginliğe ihtiyaçları vardı.

Taraflar arasında 1880'li yıllarda başlayan küçük çaplı çatışmalar sonunda 1928-1929 yılları arasında savaşa dönüştü.

ekonomileri çökmüş Paraguay ve Bolivya durumlarını düzeltebilecek bu zenginlikten yararlanmak için yeniden harekete geçtiler. Tarafların tartışmalı Chaco bölgesinde yeniden hak iddia etmeleri gerginliği bir anda yükseltti. İngiltere ve Amerika Birleşik Devletleri'nden silah alan, büyük askeri harcamalar yapan iki ülke Chaco bölgesine çok sayıda asker gönderdi.

Paraguay-Bolivya arasında 14 Eylül 1932 tarihinde başlayan savaş, 16 Haziran 1935'te sona erdi. Üç yıl boyunca tarafların birbirine net üstünlük sağlayamamasında İngiliz ve Amerikan petrol şirketlerinin de büyük payı vardı. Bu şirketler, savaşın sürmesinin iki ülkeyi de zayıflatacağını, bunun da kendilerine daha çok yarar sağlayacağı politikasını güdüyorlardı.

Bolivya, Amerika Birleşik Devletleri'nin desteğiyle daha büyük

Bolivya'daki Paraguaylı savaş esirleri

ve daha organize bir orduya sahip olmasına rağmen umduğu başarıya ulaşamadı. Paraguay ise Chaco bölgesinin önemli bölümünü ele geçirek zaferini ilan etti.

İngiliz petrol şirketi Shell'in Paraguay'da bulunan yetkililerinin, dönemin İngiltere Dışişleri Bakanı Austen Chamberlain'a gönderdikleri bir rapor, emperyalist çıkarlar için ülkelerin nasıl savaştırıldığını göstermesi bakımından önemlidir.

George Wizard ve Charles Thought imzasını taşıyan 11 Ocak 1927 tarihli raporda, "Amerika Birleşik Devletleri'nin Bolivya yönetimine etkisi gerçekten üst düzeydedir. Chaco bölgesindeki zengin petrol kaynaklarını tek başına Bolivya'nın kontrol etmesi ülkemizin çıkarlarına zarar verecektir. Paraguay devlet başkanı Eligio Ayala ile görüştük. Kendisine Chaco bölgesinin Paraguay tarafından alınması için başlatılacak bir savaşta

İngiltere'nin her türlü desteği vermeye hazır olduğunu söyledik. Bölgedeki petrol kaynaklarının işletilmesinde Shell'in sağlayacağı olanakları, Paraguay'a kazandıracağı zenginliği anlattık. Başkan

Ayala, İngiltere'nin dostluğu ve desteğine güvendiğini, Chaco bölgesini Bolivya'ya bırakmayacaklarını söyledi. Paraguay'a desteğimiz, Güney Amerika'daki çıkarlarımız açısından ve Amerika Birleşik Devletleri'nin kıtada giderek büyüyen etkisini kırmamız bakımından önemlidir" denilmektedir.

Tekrar 1932-1935 arasındaki savaşa dönersek, 3 yıllık çatışmalarda yaklaşık 100 bin kişi hayatını

kaybetti. Başka bir deyişle Bolivya ve Paraguay nüfuslarının yaklaşık yüzde 3'ü yok oldu. Ayrıca iki ülke ekonomisi büyük darbe aldı.

Savaşın hemen ardından ortaya çıkan gerçek, her iki ülke açısından da büyük bir hayal kırıklığına yol açtı. Shell ve Standart Oil şirketleri, öngörülen aksine Chaco bölgesinde petrol rezervi olmadığını açıkladılar.

Barış anlaşması ise Arjantin'in başkenti Buenos Aires'te imzalandı. Paraguay'a, Chaco bölgesinin kuzeyindeki alanın dörtte üçü verildi. Bolivya gemilerine de Barna ve Paraguay nehirlerinde seyrüsefer hakkı tanındı.

Olmayan petrol yatakları için iki komşu ülkenin yıllarca savaştırılması, Amerikan Senatosu ve İngiliz Parlamentosu'nda da gündeme getirildi. Asker kökenli Sir William James Allen, İngiliz Parlamentosu'nda Mayıs 1936'da Paraguay-Bolivya savaşına ilişkin bir konuşma yaptı. Shell şirketinin Chaco bölgesinde petrol bulunduğuyla ilişkin yaptığı açıklamayı eleştiren Sir William James Allen, "Shell gibi önemli bir şirketin hatalı sondaj çalışmalarından çıkarıldığı sonuç, Paraguay ve Bolivya arasında yıllarca sürececek bir savaşa yol açtı. Bu şirketin çıkarları gereği İngiltere'nin Paraguay'ın yanında yer alması normaldi. Savaşın ülkemize verdiği en önemli zarar

ise Paraguay ordusuna gönderdiğimiz silah ve askeri araç ve gereçlerin ortaya çıkardığı faturadır" demektedir.

Shell ve Standart Oil şirketleri, öngörülenin aksine Chaco bölgesinde petrol rezervi olmadığını açıkladılar.

Görüldüğü üzere İngilizler, Bolivya-Paraguay savaşında yaşamını yitiren on binlerce insana, iki ülkenin zarar gören ekonomisine, artan yoksulluğa değil Paraguay'a yaptıkları askeri yardımın bir işe yaramamasına üzülmektedir.

Amerikan senatör Robert Ferdinand Wagner ise her iki petrol şirketini eleştirerek, "Giderek önem kazanan petrol konusunda iki büyük şirketin daha ciddi davranması gerekirdi. Olmayan petrol kaynakları için Amerika Birleşik Devletleri ve İngiltere'nin perde arkasında karşı karşıya gelmesi, ilgili ülkelere gereksiz silah yardımı yapması zarardan başka nedir ki? İfadelerini kullanmaktadır. Bu açıklama, Amerikalıların da Bolivya-Paraguay savaşında İngilizlerden farklı düşüncelerini ortaya koymaktadır.

Sonuçta Güney Amerika'nın 2 yoksul ülkesi, olmayan petrol kaynakları için birbirlerini bitirmiş, İngiltere ve Amerika Birleşik Devletleri de boşa gittiğini düşündükleri silah yardımlarına üzülmüştür. •

gurbuzevrenbd@gmail.com

Orta Çağ'ı
canlandıran
kent:

Landshut

Gezdikçe Gördükçe

İzlen Şen Toker

Biri 1475 yılında Landshut'ta evlenen Bavyera Dükü George ile Polonya Prensesi Hedwig'e "Yüzlerce yıl sonra burada yaşayanlar düzenli olarak biraraya gelip sizin düğününüzü canlandıracaklar." deseydi, acaba ona inanırlar mıydı?

Almanya'nın Bavyera bölgesindeki Landshut kentinde yaşayan binlerce kişi, 1903 yılından beri düzenlenen kapsamlı bir Orta Çağ festivalinde bu görkemli düğünü canlandırıyor. Landshut Belediye Binası'ndaki bir resimden esinlenerek bu fikri geliştiren bir grup, 1902 yılında

"Die Förderer" e.V. adlı bir dernek kurmuş. O zamandan beri dernek "Landshuter Hochzeit 1475" (Landshut Düğünü 1475) adı verilen festivalde düğünü mümkün olduğunca aslına uygun şekilde canlandırmaya kendini adanmış. Üyelerinin sayısı günümüzde 7000'i bulan dernek, her dört yılda bir yapılan ve üç hafta süren festivali, Orta Çağ kostümleri içindeki 2500 kişinin aktif katılımıyla düzenliyor. Derneğe üye olmak ve etkinlikte rol almak isteyen herkesin Landshut yakınlarında yaşaması gerekiyor. Aristokrat, piskopos, gelin ve damat rolündeki kişiler festival süresince 15. yüzyıla ait görünümle re bürünüyor. »

“Landshut Düğünü” adı verilen festival, aslına uygun şekilde canlandırılıyor.

Kentteki binalar ve insanlardan modern yaşamın izleri siliniyor, tarihi merkez trafiğe tamamen kapatılıyor. Sadece oyuncular değil; kentte yaşayan herkes festival günlerinde Orta Çağ kıyafetleri giyiyor, erkekler festivalden önceki dönemde saçlarını uzatmaya başlıyor. Yetmiş bin nüfuslu kentte genellikle Haziran sonu ve Temmuz başındaki haftalarda düzenlenen festivali izlemeye yaklaşık yedi yüz bin kişi geliyor. 1475'te on bin kişinin katıldığı düğünün eksiksiz tutulan tarihi kayıtları canlandırmanın gerçekçi olmasını sağlıyor.

Tarihi meydanlar, kilise ve binalarda düğün alayı, Orta Çağ oyunları, mızrak dövüşleri, turnuvalar, dans, müzik ve komedi gösterileri, konserler gibi çeşitli etkinlikler düzenleniyor.

Festival zamanı olmasa da Landshut, kente tepeden bakan kalesi, Gotik, Rönesans ve Barok tarzlarıdaki pek çok yapının olduğu tarihi merkezi ile beni etkiliyor. Münih'in 72 kilometre kuzeydoğusunda, İsar Nehri'nin kıyısındaki bu kent

Landshut, Münih'in 72 kilometre doğusunda, İsar Nehri kıyısında

St. Martin Kilisesi,

2. Dünya Savaşı'nda fazla hasar almadığı için Orta Çağ dokusunu koruyabilmiş. Tarihi merkezdeki pembe, sarı, gri, yeşil, mavi ve bej gibi çeşitli renklere boyanmış evler, kiliseler, arnavut kaldırımli meydanlar beni geçmişe götürüyor. Landshut Dügünü'nde gelin ve damadın evlendiği St. Martin Kilisesi'nin kırmızı tuğlalardan yapılmış kulesi başımı döndürüyor. Yapımına 14. yüzyılda başlanan ve 130 metre yüksekliği ile dünyanın en yüksek tuğla kilise kulesine sahip olan kilise, güney Almanya'daki en önemli anıtsal Gotik yapılardan biri olarak kabul ediliyor. Kilisenin önündeki yoldan yürümeye devam ederek, kırmızı taşlardan yapılmış bir patikadan

Trausnitz Kalesi

tepedeki konumuyla kentin pek çok yerinden görülen Trausnitz Kalesi'ne çıkıyorum. 1204 yılında Dük 1. Ludwig tarafından yaptırılan, 1255'ten 1503'e kadar Wittelsbach hanedanına ev sahipliği yapmış olan kale, müze olarak gezilebiliyor. Deniz seviyesinden 500 metre yükseklikte bulunan kale, ziyaretçilere güzel manzaralar sunuyor. Ayrıca kalenin arkasındaki Landshuter Hofgarten'da dolaşarak, buradaki bitki örtüsünü ve hayvanları görebiliyorsunuz. Aynı bölgede bulunan, küçük bir gölet, patikalar ve park alanlarına sahip güzel bir bahçe olan Herzoggarten da insanı dinlendiriyor.

Kalenin bulunduğu tepeden aşağı yürüyerek tarihi sokak ve meydanlarda dolaşmaya devam ediyorum. 16. yüzyılda Dük 10. Ludwig tarafından yaptırılmış olan Landshut Stadtresidenz adlı saray Alpler'in kuzeyindeki Rönesans mimarisinin en eski eseri olarak kabul

ediliyor. Gezilebilmesine ek olarak farklı salonlarında sergi, resepsiyon ve etkinlikler, saray avlusunda tiyatro gösterileri, fuar ve konserler düzenleniyor. Neo-Gotik bir cepheye sahip birbirine bitişik üç

yapıdan oluşan Belediye Binası da çok güzel görünüyor. Cephesi çeşitli

Ländtor Landshut

resimlerle süslenmiş, bir zamanlar postane olarak kullanılmış bir başka binanın fotoğrafını çekerek kentin simgesi olan Ländtor Landshut'a geliyorum. Adını Yukarı Bavyera'dan gelen sallar için İsar Nehri üzerinde bir iniş noktası olan "Lände"den alan bu tarihi giriş kapısı 13. yüzyılda yapılmış. Eski Orta Çağ surlarından geriye kalan bu tek kapının altından geçip nehre doğru yürüyor, Landshut'a gelmenin keşfedilmemiş bir cevher bulmak gibi olduğunu hissediyorum. •

izlensentokerbd@gmail.com

Anadolu'da En Eski *Söylencelerin Şiirlerin* İzinde

Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı "Tercüme Bürosu", 1940'lardan 1960'lara uzanan dönemde, "Dünya Klasikleri" çevirileriyle yeni Türkiye'nin bilim, düşünce, sanat gelişmelerini derinden etkiledi.

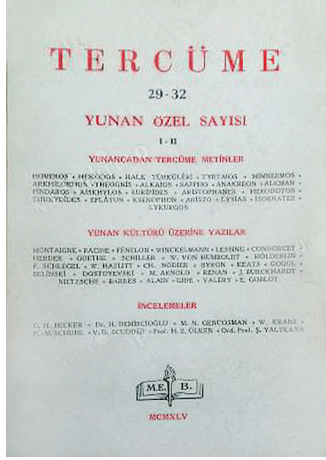
Babil, Çin, Doğu-İslam başyapıtlarından Fransız, İngiliz edebiyatlarına, Alman, Rus edebiyatlarından Klasikler için "Yardımcı Eserler" dizisine, tiyatro öğretimi ve sahne edebiyatı için »

düzenlenen “Modern Tiyatro Serisi”ne uzanan çeviriler, Türk aydınlarına yeni ufuklar açtı.

Türkiye’yi bir “çeviri cenneti”ne dönüştürdüğü dile getirilen bu verimli ortamda “Tercüme Bürosu” bir de “Tercüme Dergisi” yayımlıyordu. Çeviri tarihi incelemelerine, çeviri eleştirilerine, örnek çevirilere yer verilen derginin “Şiir Özel Sayısı”, “Goethe”, “Schiller”, “Mektup” özel sayıları, “Yunan Özel Sayısı”, kültürümüzün, sonraki yıllarda da pek aşilamamış ürünleri arasındadır.

Yunan Özel Sayısı’nın önsözünde, bütün bu çalışmalara önemli katkısı olan Milli Eğitim Bakanı Hasan Âli Yücel, Tanzimat dönemindeki Batılılaşma hareketini gerçekleştirenlerin, yeni karşılaştıkları uygarlık çevresinin ana kaynağına yönelemeyişlerini önemli bir eksiklik sayıyordu:

“Garbı bir medeniyet bütünü olarak anlamamışlar; onun, uzun asırların emeği neticesi olduğunu kavramamışlardır. Dahası, girmek istedikleri bu yeni

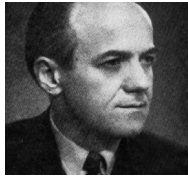

Milli Eğitim Bakanlığı'nın yayımladığı Tercüme dergisi Yunan Özel Sayısı

hareketinin kaynaklarından birini oluşturmuştu. Ancak söz konusu Arapça çeviriler arasında Homeros destanlarından şiirlere, tragedya ve komedyaya türlerine uzanan zengin edebiyata hiç yer verilmemişti.

Bakan Yücel, derginin “Yunan Özel Sayısı”nı tanıtırken bu önemli eksikliğe değinerek, “İslam medeniyetinin bugün bir mazi oluşu, en çok bu sebeptedir,” diyordu.

“Yunan Özel Sayısı”nda Prof.

Prof. Dr. Hilmi Ziya Ülken: “Grek kültürününün felsefe ve ilim alanındaki

eserlerine karşı gösterilen alaka, edebiyat alanında hemen hiç gösterilmedi.”

medeniyetin nereden geldiği ve nereye gittiği hakkında hiçbirinin -politikacılar kadar fikir adamlarının da- aydın bir anlayışları yoktur.”

Abbasi Hali-feliği döneminde İslam bilginleri eski Yunan yapıtlarını Arapçaya çevirmeye başlamış, sonradan yapıtların Arapçadan Latinceye çevrilmesi Avrupa’da Hümanizma

Hilmi Ziya Ülken de “Şark-İslam Medeniyetinde Yunan Eserleri” incelemesinde, “*Grek kültürünün felsefe ve ilim alanındaki eserlerine karşı gösterilen alaka, edebiyat alanında hemen hiç gösterilmedi. Homeros, Aiskhylos, Aristophanes, Pindaros gibi büyük Yunan dramcıları ve şairleri İslam dünyasına yabancı kaldı,*” demektedir.

Prof. Halil Demircioğlu’nun yine o dergideki “Anadolu’da Helen Kültürü İzleri” başlıklı incelemesinde konuya yaklaşıma da şöyleydi:

“Eski Yunanları dilleri, yapıları, sosyal hayatları, insanlığa yadigar kalmış bütün eserleriyle tanımakta, kendimizi duyup anlama bakımından da büyük bir zaruret olduğunu takdir ediyoruz. (...) Anadolu’da Helen kültürünün -ve asıl mühimi bütün devirlerinin- sayısız izleri bulunuyor. Dünyada hem eski şark kültürü hem de Helen kültüründen bu kadar zengin eserler saklayan başka bir memleket zor bulunur. Hele böyle Helen kültürünün bütün devirlerine ait her türlü eserlerle dolu bir memleket yalnız Anadolu’da dur denilebilir. Bunların bilinmesi ve kıymetlendirilmesi yalnız insanlık tarihini iyice öğrenip anlamak bakımından da bize bir vazife olmaktadır.”

Bütün bu birikim, yeni Türk edebiyatında Anadolu kökenli zengin bir şiir gelişimini besleyecekti.

Prof. Halil Demircioğlu:

“*Dünyada hem eski şark kültürü hem de Helen kültüründen bu kadar zengin eserler saklayan başka bir memleket zor bulunur.*”

Edebiyatımızın İslam öncesi Anadolu kültür ve inançlarıyla ilgilenmesi 20. Yüzyılın ilk çeyreğine uzanıyordu. Sabahattin Eyüboğlu’nun bir yazısında böyle bir yaklaşımın erken bir örneği hatırlatılır:

“*Kaz Dağı’na İlyada’yı okuyup giderseniz, bu dağın güzellikleri bir başka türlü ürpertir sizi. (...) Mustafa Seyit Sutüven Kazdağı’nda bu ürpertiye duymakla kalmamış, yeni Türk şiirine bu dağın büyüklü çözümünü sokmuştu*” :

“*Akhalılar da bir zaman- Şa-ir, ilahe kahraman- Şi’rini burda içtiler:*

Hepsi tapardı rengine, Rastlamamıştı dengine, - Hiçbiri, mor Tesalya’da.

Öyle füsunludur bu yer- Şi’rine borçludur Homer- Çünkü senindir İlyada.

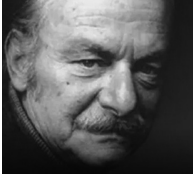
(...) Göğşe nasıl batarsa diş- Öyle derinden işlemiş- Taşlara Hektor’ un izi...”

S. Eyüboğlu’nun sözünü ettiği şiir, Türk ozanlarının Yunan mitolojisinden esinlenen ürünlerinin ne ilki ne de sonuncusu oldu. Sutüven’den yıllar sonra, bir “Mitoloji

Sözlüğü”nün de yazarı Behçet Necatigil’den İslamcı Sezai Karakoç’a, toplumsal taşlama şiirlerinin sahibi sosyalist Can Yücel’e değin pek çok ozan, aynı zengin kaynaktan beslenen ürünler verdi.

Edip Cansever’den İlhan Berk’e, Turgut Uyar’dan Ülkü Tamer’e yenilikçi İkinci Yeni ozanları da Yunan Mitolojisine uzak durmadı.

Aralarında Kavafis, Seferis gibi Anadolu’da doğup büyümüş olanların da bulunduğu, sanatlarını eski Yunan kaynağı beslemiş Çağdaş Yunan ozanlarının yapıtları -Cevat Çapan, Özdemir İnce, Herkül Millas gibi ustaların kalemiyle- Türkçeye aktarıldıkça, bizim edebiyatımıza da Yunan/Anadolu mitolojisinden türlü izlekler uzandı.

Anday’ın söylencelere dayanan şiirlerinde ilkçağ Anadoluyla günümüz bir araya gelir. Örneğin Hitit kralı Hattusilis, Doğu-İslam dünyasının söylence kahramanları Sinbat, Ferhat ile Şirin, Şehrazat yan yanadır.

Melih Cevdet Anday ile Oktay Rifat, çağdaş dünyayı anlatırken geçmişin bu verimli izleklerinden beslenen ozanların önde gelenleridir.

“Odyssea” ya da “Gılgamış” destanlarından, “Herodot

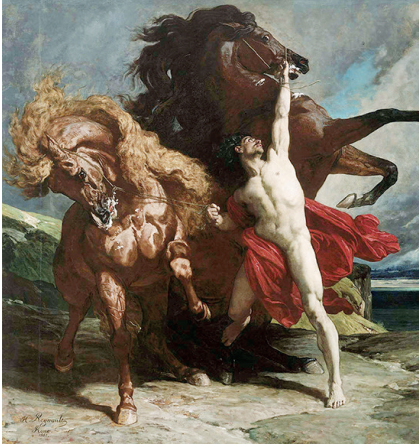
Tarihi”nden, Hitit tabletlerinden de kaynaklanmış ürünler ortaya koyan Melih Cevdet, bu tür yapıtlarıyla ilgili olarak, “*Geçmiş sanatçıların kalıtçılarınız. Biliyorsunuz Karacaoğlan’ın bir şiirinden yola çıkarak uzun bir şiir yazdım. Demek o büyük ozan bana yaratma olanağı verdi. Kaynağımız ne olursa olsun, korkmayın, gene de kendi şiirimizi yazarız,*” demişti.

Anday’ın söylencelere dayanan şiirlerinde ilkçağ Anadoluyla günümüz bir araya gelir. Örneğin Hitit kralı Hattusilis, Doğu-İslam dünyasının söylence kahramanları Sinbat, Ferhat ile Şirin, Şehrazat yan yanadır. “Troya Önünde Atlar” şiirinde Akhilleus’un atlarıyla Köroğlu’nun Kıratı, Hz. Ali’nin

Düldül’ü, İskender’in, El Cid’in, Donkişot’un atları, hatta Bursalı oto tamircisi Mehmet aynı görüntüde yansılar. İnsanlığın tarihindeki farklı zamanlar bu büyük şiirde birbirine bağlanır.

Tarih kitaplarının anlattığı “Kadeş Savaşı”, Anday’ın şiirindeki yerini işte bu anlayışla almıştır:

“Kadeş Savaşı: Asi Irmağı’nın bir yakasında Muvattali- Ayakta, askerleri arasında,- Durmuş bakıyordu kıpırdamadan.- Irmağın öbür

Melih Cevdet'in, söylencelerinde Troya Savaşı'nda Akhileus'un, Menelaus'un atlarıyla Hz. Ali'nin Düldül'ünü, Koroğlu'nun Kırat'ını bir araya getirdiği gözlenir.

kıyısında Firavun,- Ramses, savaş arabasına çıkmış,- Gözlerini dikmiş karşıya.- İşte bütün bildiğimiz bu.- Gerçi tarih uzun uzun anlatır: -Ama bu bakışma kalır, kalsa kalsa."

Bilicilerin gelecekteki olaylarla ilgili, örtük anlamlı yorumları çoğu kez yanlış anlaşılmıştır. Söylenceler zaman zaman böyle yanlışların pek şaşırtıcı örneklerini aktarır. Nitekim Anday'ın şiirinde Pers kralı Kurus karşısında yenileceğini haber veren kehaneti, son Lidya kralı Krezüs de yanlış algılamaktadır:

"Çocuk Aklımız: Ne bilsin Krezüs, zengin Krezüs,- Çocuk aklımızın huyunu ne bilsin!- Kim olsa sorardı onun yerinde,- Kızılırmak'ı geçmeden önce.- Savaşmadan önce Kurus'la, -Pteria'ya varmadan önce.

Kehanet gerçekleşecek, büyük- Bir devlet yıkılacaktır, geçince- Krezüs Kızılırmak'ı o gün.

Ne bilsin Krezüs, tutkun Krezüs, -Başına geleceği ne bilsin.-Yıkılır Kurus'un devleti sandı."

Anday, söylencelerle günümüz arasında koşutluklar kurar:

"Gılgamış'ta "dostluk- yengi-yenilgi" süreciyle "yabani- uygar" karşıtlıklarını işler. "Odysseus"ta kahramanın teknede direğe bağlanarak tehlikeli Sirenler adasını aşması ise insanoğlunun kendi iç savaşını kazanmasıdır:

"Kirke, bilge tanrıça, selam sana!- Sağ salim geçtim kendimi."

Troya'nın yakılması da Nazilerin kitapları yakmasının bir benzeridir.

"Yunan Antologyası", "Latin Ozanlarından Çeviriler" kitaplarının sahibi Oktay Rifat bu zengin kaynağın esiniyle özgün şiirler de yazmıştır:

"Bağladı geceler yeniden yolumuzu- Hasret koma, aydınlığa çıkar bizi- Şarap rengi denizleri anlat bize- Deniz gibi ovaları anlat

bize- Boşansın gürül gürül kentin üstüne- Gözlere söylediğin ı ışık destanı- Güneş baba, gökyüzünün Homeros' u."

"Agamemnon" adlı uzun şiirinin konusu, Troya'ya Akha saldırısıdır. Anadolu toprağını saldırgana karşı savunanlar anlatılırken geçmişle günümüz birleştirilir. Bugün aynı yerlerde yaşayanların sorunları, insanca yaşam yolundaki savaşlarını gündeme getirilir:

"Kesici, delici ve yakıcı silahlarını çevirmişler üstümüze, uzun gölgeli kargularıyla korkak, topları, havanları, obüsleri bazukaları gibi öldürücü.

(...) 'Suçumuz ne ki! diye sorduk. Ne ki suçumuz, deyin de bilelim!' Biliriz suçlu olmanın yükünü. Belimiz bu taşla iki büklüm, dişlerimiz bu suyla karardı.- Hasta koğuşlarına düşmekse düşelim, hapis damlarında yatmaksa yatalım, ırgat pazarlarında satılmaksa satılalım, sudan ucuz!

(...) Kütükleri budadık, tütünlere tekledik, pamukları çapaladık bakmadan. Bakmamak da olmaz temelli!- Yavrulu geyik gibi karılarımız, burunsuz ve terli; kimi çapada, kimi orakta, ve bir gelincik kanaması ovada içten içe.

(...) Onlar kalabalıkta ve Diomedede varsa başlarında, işte bizden de Hellenos ve Sarpedon, her türlü savaşta usta. Bizden yana. Kalabalıkta onlar, puhu gözlü Athena arkaysa onlara, elden ne gelir!"

(...) Yamalı poturlara, kara çarşaflara itiyorlardı bizi, istasyonlara, meydanlara döküyorlar.

(...) Oysa biz kurduk zamanı! Zeus tanrı bizi görür, susar bizim için tahtında kaygısız, şimşekten daha çevik, bereketli yağmurdan daha ince.

(...) Büyük acıları sürüyorduk, koca öküzler gibi; batan gemilere benziyor güneşimiz, denizlerin ardında.

(...) N' etmeli? Nasıl etmeli? Nasıl bir kükreyişle çıkmalı demir kozadan? Nasıl, nasıl? Dağlar var yüzde yüz dışımızda, ışıklar, kitaplar ama unuttum!"

Ozanlarımız Anadolu'da en eski söylencelerin, şiirlerin izini sürerek -çağımıza yaraşır- ürünler vermişlerdir... Şiir dilinde ve anlatımda geçmişten günümüze uzanan sanat deneylerini geliştirerek, insanın ve toplunun -geçmişten günümüze uzanan- gerçeklerini sergilemişlerdir. •

konurertopbd@gmail.com

*"Yaşamaktan soğumamak için tek çare,
daha güzel bir dünya düşünmektir."*

Melih Cevdet Anday

*“Değişik görüşlerde de
olsak birbirimizi anlamaya
ihtiyacımız var.”*

Ayşe Kulin

Migros Perakende Akademi-
si'nin Turuncu Mola adlı
programının Mart ayı konuğu ünlü
yazarımız Sayın Ayşe Kulin'di.
Yıllarca yöneticiliğini yaptığım
akademinin ricası üzerine,
söyleşinin moderatörlüğünü ben
üstlendim. Kulin'in anlattıkları o
kadar çok beğenildi ve paylaşıldı ki
bu güzel programın sadece kayıtlar-
da kalmasına gönlüm razı olmadı ve
Nisan ayının Bende Kalanlar say-
falarını bu sohbeti ayırmaya karar
verdim.

Üzülerek ifade etmek isterim
ki bu sayfalarda okuyacağınız Ku-
lin'in görüşleri gerçek anlamını
onun ses tonunda, yüz ifadelerinde,
heyecanında ve güzel Türkçe kul-
lanımında bulmuştur. Yazıda bu
coşkuyu aktaramamak ne büyük
şanssızlık...

Sohbetimize otuz dört ülkede
basılmış, Avrupa dillerinin hepsine
tercüme edilmiş, unutamadığımız
güzel romanı Nefes Nefese'nin;
2016'da İtalya'nın en prestijli ro-
man ödülleri Premio Roma'da

Turuncu Mola Özel Oturumu

AYŞE KULİN

İLE SÖYLEŞİ

3 MART

16.00

Turuncu Mola Özel Oturumu'nda usta yazar Ayşe Kulin'i ağırlıyoruz.

Demir Aytaç moderatörlüğünde gerçekleşecek olan bu ayrıcalıklı programı kaçırmamak için şimdiden takvimlerinizde yer ayırın!

TURUNCU MOLA

MAR 2022

ERKUL DOSYAYI TAKVİMİNE İSLE

KATIL

en iyi yabancı roman dalında ödül aldığı gecesini anımsatarak başladım ve sizi hiç tanımayan bir topluluk önünde, Ayşe Kulin'i nasıl anlatırsınız diye sordum.

Ayşe Hanım önce güldü, sonra şunları söyledi: “Benim orada konuşma sürem, adım çağrılıp da sahneye çıktığımda iki-üç dakika ile sınırlıydı. Onun için ancak teşekkür edebildim. Ama duygularım çok yoğun. Çünkü arkamda kocaman bir Türk bayrağı dalgalanıyordu, arada sırada İstanbul manzaralarına dönüşüyordu: camileriyle, martılarıyla, deniziyle... İstiklal Marşımızı dinlerken çok heyecanlandım. Ne söyledim? Şöyle söyledim herhalde: Ben cumhuriyet döneminin yarattığı, ideali olan Türk kadınlarından birisiyim. Burada o zihniyeti temsil ediyorum. Dünyayla uyumlu, çağdaş, kendiyile barışık, bütün halklarla barışık bir insan olarak buradayım.”

Ayşe Kulin sohbetimiz boyunca,

sorularıma çok samimi ve büyük bir alçakgönüllülükle yanıt verdi. Sohbetimiz bittiğinde hepimizde bıraktığı izlenim şuydu: Usta yazar bizleri kavga etmeden, gürültüsüz, patırtısız bir değerler bütünü üzerinde tatlı bir anlaşma içine çekmişti. Çok yalın hissettik. Bunu yaparken de dünyamızı sarsmıyor, en karakteristik acılarımızı zarif bir dille belirtirken bizi en duygulu anımızda bile gülmeye zorunlu kılan mizaç güçlü cümlelerini

kullanıyordu.

Bu güzel söyleşiyi soru-cevap şeklinde bütünüyle aktarabilmek, kısıtlı sayfa düzeninde mümkün değil. Onun için sohbetimizden “bende kalanları”, Kulin'in görüşlerini notlar halinde sizlerle paylaşmak isterim.

Ayşe Kulin diyor ki:

- Her romanın içerisinde hayatlar vardır ve sizi bilmediğiniz kapılara götürür, bilmediğiniz pencerelerden geçirir. Kitap okursanız, roman okursanız daha iyi bir mühendis, daha iyi bir doktor, daha iyi bir avukat olursunuz. Çünkü insanı tanıyorsunuz kitabın içinde. Hatta daha iyi bir eş de olursunuz, o da vardır. Kadın erkek ilişkileri de vardır romanlarda. Çok şeyi romandan okumak mümkün. Onun için kitap okumanızı şiddetle tavsiye ediyorum. Tek yazara takılmayın, değişik yazarları okuyun, genç edebiyatı takip edin. Öncekileri de okuyun, hepsinden çıkaracağınız

dersler, öğreneceğiniz şeyler var. Empati yapabilmeyi teknik olarak öğrenebileceğimiz en elverişli alan romanlardır.

- Babaannemin evinde öğrendiğim bir yaşam dersi var. Babaannemin Sultanahmet'te bahçe içinde bir evi vardı. O evde beş yaşlarında bahçede oynuyordum. Komşu eviyle aramızda bir duvar ve erik ağacı vardı. Babaannem komşu hanıma, Ayşe çok imrendi sizden birkaç erik alabilir miyiz, dedi. Ben de o yaşlarda ekşi eriği hiç sevmezdim ve babaanneme beni öne sürerek bir ricada bulunduğu için kızdım. Birazdan bize içi erik dolu çukur bir tabak uzandı. O sırada bizde mutfakta et pişiyordu, babaannem adettir diye gelen tabağa et koydu ve sen şimdi bunu komşumuza götür, dedi. Ben yine kızdım: Babaanne yalan söylemeye ne gerek vardı, eti doğrudan yollasaydın, diye serzenişte bulundum. O zaman bana şunları söyledi: "Bak, bizim evde daha sık et pişiyor. Onlar bizim kadar şanslı bir aile değil. Bu et koktu, koku oralara gitti. Ben onlar da et yesin istiyorum, ama bunu bir usulüne göre yapman lazım. Ben erik istedim ki bu tabağa et koyabileyim. Sen de götür ve teşekkür et. Sen Müslümansın. Müslüman yardım ederken bile kibirli olmamak zorundadır. Yardımını gönül kırmadan ve incitmeden yapmak

zorundasın. Nasıl komşun açken tok yatamazsın, nasıl kibir günahsa, gönül kırmak da günahtır." Bu beni çok etkiledi ve hayatım boyunca adeta rehberim oldu.

- Beni çok etkileyen, yazarken de öğrendiğim ve etkisi üzerimde devam eden şu var: Hayatımın birkaç kitabı vardır. İnsanlar okurken öğrendiği gibi yazarken de öğrenebiliyor.

"Benim dünya görüşümü değiştiren kitap Sevdalinka..."

Bosna'daki savaşı anlattım o kitapta. O manzarayı gördükten sonra Batı'ya bakışım değişti."

- Benim dünya görüşümü değiştiren kitap Sevdalinka... Bosna'daki savaşı anlattım o kitapta. O manzarayı gördükten sonra Batı'ya bakışım değişti. İnsanların ne kadar ikiye bölünebileceklerini o kitabı yazarken öğrendim. Çünkü dört yıl, sadece başka bir din mensubu oldukları için, hiçbir günahı olmayan insanlara soykırımı uyguladılar. Ben Batı'dan çok soğudum. Doğu'ya seyahatlerim başladı. Çin'i Hindistan'ı, Vietnam'ı vs o yıllardan sonra gördüm, Batı'ya gitmek içimden gelmediği için. Doğu'ya baktığınız

zaman daha insani bir şey görüyorsunuz Ama Doğu'da da kurumlar eksik. Yine bizim dönüp bakaçağımız, ilham alıp memleketimize taşıyacağımız kurumlar, en net biçimde Atatürk çizgisidir.

• Osmanlı'nın son nazırlarından birisi olan benim anneannemin babası ben doğduğumda hayattaydı. Ben onlara dede ve nine derdim ve onları kucagında büyüdüm. Bu benim bir özelliğim oldu. Neden? Çünkü benim kuşağım Osmanlı'yı fotoğraflardan yazılardan tanır. Ben onları canlı canlı gördüm ve onlarla beraber büyüdüm. Dedemi kaybettiğimde on yaşındaydım. Ninem öldüğünde ortaokulu bitirmek üzereydim. Çok canlı anıları

vardır bende. Veda'da o aileyi anlatmak istedim. Özellikleri şuydu: Dedem padişah yanlısıydı. Öyle görmüş öyle büyümüş bir Çerkez ailenin evladıydı, başka türlüünü düşünemiyordu. Biz nasıl bugün cumhuriyetsiz bir Türkiye düşünemiyoruz, o da aynı şekilde hissediyordu. Babam da çok genç vatan sevgisiyle dolu bir Cumhuriyetçi bir mühendisti. O da bütün o kuşağın tüm insanları -erkekleri ve kadınları gibi- memleketini uçurmaya adanmıştı. O devrin mühendislerinin,

“Bir padişahçı büyükdede ile bir genç cumhuriyetçi damat, sevgi ve saygı içinde aynı evde barınabiliyorlardı.”

doktorlarının, avukatlarının, öğretmenlerinin tek gayesi vardı: Memleketlerini en yüksek seviyeye yükseltmek. Bu kendi önceliklerinin önünde geliyordu. Memleket onların evladı gibiydi. Bu iki değişik görüş aynı evin içinde barınabiliyordu. Bu beni sonraki yıllarda kavgaları görünce çok etkiledi. Bir padişahçı dedeyle, bir genç cumhuriyetçi damat, sevgi ve saygı içinde aynı evde barınabiliyorlardı. Veda'da bunu anlatmaya çalıştım.

• Hayatımı değiştiren ve bana misyon veren bir başka kitabım Kardelenler ve Türkan Saylan'ın hayatını yazdığım kitaptır. Türkan Saylan vasıtasıyla TED bursu almış 26 kız öğrenciyle görüştüm Doğu'da. Doğu'ya

daha evvel defalarca gitmiştim. Turist olarak gittim, Köprü'yü yazarken, Bir Gün için de gittim. Ama, ben Doğu'nun gerçek yüzünü Kardelenler'i yazarken gördüm. Kardelen çiçekleri vardır, Doğu'da açar, kışın açar. Kara toprağı ve karı deler. İncecik narin boynunu böyle güneşe doğru uzatır. Aynı onun gibi, bu öğrenciler karları dele dele ışığa yürüyordu.

• Bu kızların ışığa kavuşması Türkan Saylan ve arkadaşlarının kurduğu dernek sayesinde oldu.

O bana bir misyon verdi. O gün bugündür ben bir hak edişim oluyorsa herhangi bir konuşmamdan, çalışmamdan ve gelirimden de bir kısmını, elimden geleni Çağdaş Yaşamı Destekleme Derneği'ne aktarıyorum. Çok şükür kız çocuklarına erişip onları okutmaya çalışan başka kurumlarımız da var tabii. Kız – erkek okumamış hiçbir çocuk kalmamalı.

- Çağdaş eğitimi aldığınız takdirde - çağdaşa doğru eğitim diyeyim - zamanın doğru eğitimini aldığınız takdirde, dünya insanı olabiliyorsunuz. Önünüze bütün dünya açılıyor. Lütfen doğru eğitimi alın ve mümkünse memleketinizde kalın. Çünkü eğitilmiş genç insanlara çok ihtiyacımız var.

Bir okuyucu sizi ilk defa tanıyacaksa hangi eserinizi okumasını isterdiniz soruma, Kulin “Zor bir soru, çok kitabım var ama bugünün şartları içerisinde Veda’yı tercih etmelerini tavsiye ediyorum,” dedi.

- Veda’da değişik fikirlerin, değişik siyasi görüşlerin değişik yaş ve hatta dini algıların bile bir arada barınabildiği bir atmosfer var. Biz bunu maalesef kaybettik. Değişik futbol takımlarını bile tutsak, birbirimize düşman haline geliyoruz. Televizyonda hangi programa bakarsam bakayım herkes birbiriyle kavgaya ediyor.

Kaynanalar gelinler, her şey; yemek programlarına kadar her şey kavgaya etmek üzerine kuruldu. Hayır,

Türkiye’nin barış içinde yaşayan iyi ve terbiyeli insanlara ihtiyacı var artık. Bunu kaybettik. Lütfen Veda’yı okusunlar, ihtiyacımız var. Değişik insanlar da olsak birbirimizi anlamaya ihtiyacımız var.

- Onu severlerse arkadan Umud gelir. Umud, cumhuriyetin kuruluş yıllarıdır. Onu da okumalarını tavsiye ederim. Çünkü Kurtuluş Savaşı kadar önemli, bir de cehaletle savaşıyoruz var. O beş parasız devlet nasıl büyük bir fedakârlıkla hiçbir fark gözetmeden çocuklarını okuttu. Ben okula giderken, Koç’un çocuğu da kapıcımızın çocuğu da aynı okulda okuyordu. Bu bir fırsat eşitliğidir. Çoğu ülkede böyle bir şey yok.

- Gizli Anların Yolcusu, Bora’nın Kitabı, Handan gibi farkındalık yaratmak üzere yazdığım kitaplar var. Edebiyat hayatın her alanını kapsar.

- Yayıncı bulamadığım yıllarda, çok renkli dünyası olan, kamera arkasında çalışmışım. Benim romanlarımda vizörden bakar gibi anlatabilmemin nedeni, her şey yolunda mı diye, hep vizörden bakma tecrübemden gelir. Hatta, bir yönetmen benim için şöyle

“Yaşamın kıyılarında kalmış çok insanı dinledim.”

demişti: “Al kitaplarını aç, kitabı koy önüne, senaryoya gerek yok, oradan oku çek.” O yıllarda reklam

filmleri çekiyorduk. Figüran olarak Beyoğlu'ndaki kahvelerden toplanan, yaşamın kenarında kalmış bu insanlarla çekim aralarında çok sohbet ederdim. Hayat hikâyelerini dinler, jargonlarını öğrenirdim. Yaşanmışlıkları var, gerçek hayat hikâyeleri dinliyorum. Onlardan çok şey öğrendim ve o bilgileri yazarken kitaplarımın içerisine serpiştirebildim.

- Çok sevdiğim nedenlerle yazdığım kitaplar oldu ama en sevdiğim kitap, roman olarak kurgusu bakımından Füreyya'dır. Füreyya'yı çok severim. Aylin de ilginçtir ama teknik açıdan baktığımda Füreyya çok daha beğendiğim bir kitabımdır. Adı Aylin ve Füreyya geç kaldığını zanneden genç kadınlara çok ümit veren iki kadın oldu. Aylin tıp okumaya yirmi altı yaşında başlıyor. Çok geç bir yaş tıp okumak için.

Mesela o kitap üniversiteyi yarıda bırakmış pek çok insanı üniversiteye geri döndürdü. Bana yazılan mektuplardan biliyorum. Füreyya, kırk yaşında verem oluyor, aylar boyunca hastane odasında oyalansın diye kucağına kil koyuyorlar, o killerle uğraşırken, ondan bir seramikçi doğuyor.

- Son kitaplarımdan biri Her Yerde Kan var. Abdülaziz öldürüldü mü, intihar mı etti? Yakın tarih sayılacak bir dönem. İnanın bana o kadar araştırmadan sonra hâlâ emin değilim. Yedi günde geçiyor o olay. Yedi günde her gün bir başkasının görüşüyle anlatılıyor.

Arasında çok talihsiz olan 5. Murat da var, üç ay padişahlık yapıyor. Çıldırıyor. Sonra akıllı başına geliyor ama artık olan olmuş. Kalabilseydi eminim çok değişik, belki de Osmanlı İmparatorluğu yıkılmayabilirdi. Çünkü bambaşka reformlar getirmeye çalışıyordu. O da en sevdiğim kitaplarım arasındadır. Bir ibret kitabıdır. O günkü yaşamışlıklar kendini tekrar edebiliyor.

* * *

Toplum tarafından bu denli sevilen, bütün dünyada bu kadar çok okunan Ayşe Kulin'in bir Türk yazarı olması hepimizin şansıdır. İnsana dair her karakterin, her kültürün buluşması ve birbirini anıyor olması ülkemizin güçlü yapısının en güzel örneklerinden birisidir ve Kulin'in tüm romanlarında yaşam bulmaktadır.

Onun vizörden baktığı açığı yaşamın her kesitini değerli kılmaktadır.

Romanları bize çok şey öğretti, ama söyleşisi kendisinden daha çok şey öğreneceğimiz daha nice konuların ipucunu verdi. Buna canlı şahit olmak hepimiz için çok heyecan vericiydi.

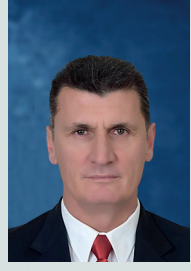
Kanımca Ayşe Kulin bir değerler bütünüdür ve bu alemde insan ne için yaşıyorsa onun kadar değerlidir.

Satırlarımın değerli yazarımızı sağlıklı ve mutlu günlerde bulmasını çok içten diliyor, yeni edebiyat yolculuklarını sabırsızlıkla bekliyorum.

demiraytacbd@gmail.com

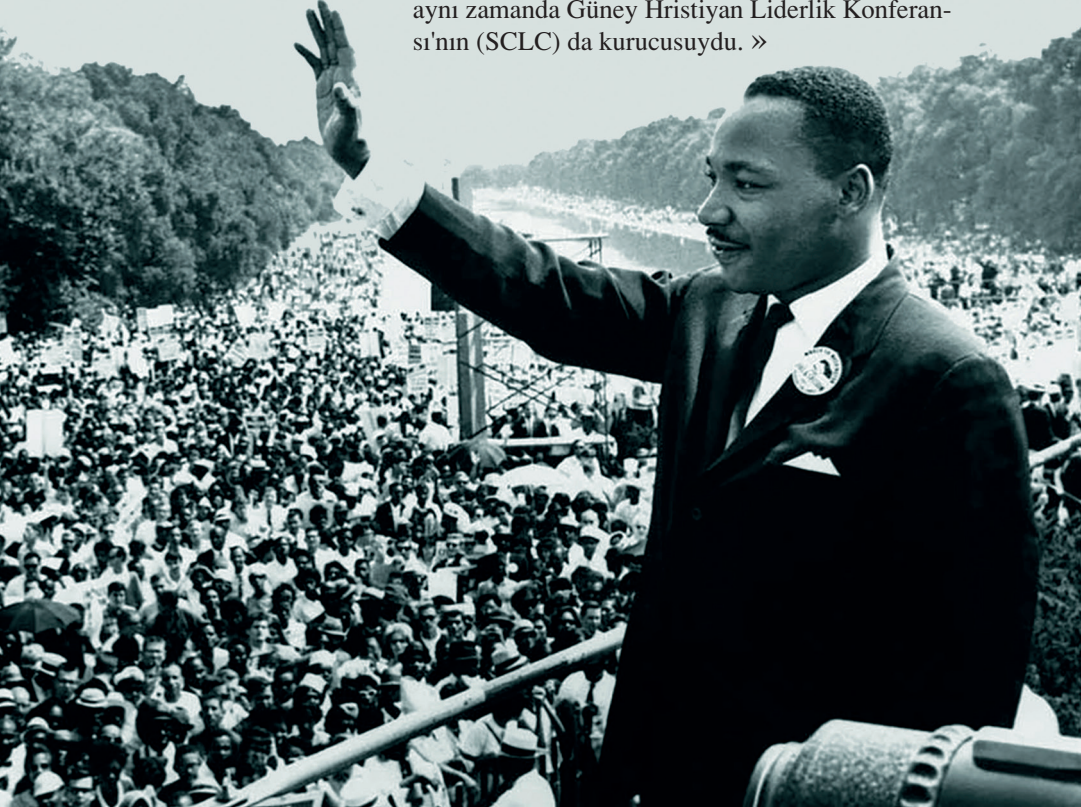
Tarihten Sayfalar

Erhan Kanyılmaz

Martin Luther King Jr. Suikasti

Martin Luther King Jr., 4 Nisan 1968 tarihinde Memphis, Tennessee'de gerçekleştirilen bir suikaste kurban gitti. Bu olay, dünya çapında etkiler meydana getirecek olan çok dalgalarının ortaya çıkmasına yol açtı. Vaftiz yapan bir vaiz olan King, aynı zamanda Güney Hristiyan Liderlik Konferansı'nın (SCLC) da kurucusuydu. »

Kendisi 1950'li yılların ortalarından itibaren Medenî Haklar Hareketi'ne öncülük etmişti. King, ayrımcılığa karşı mücadele kapsamında Afrika kökenli Amerikalıların bazı önemli medenî hakları elde edebilmeleri için etkili konuşmalar ve şiddet içermeyen protesto yöntemlerini bir arada kullanıyordu.

Suikast, Afrika kökenli Amerikalılar arasında büyük bir öfke patlamasına yol açtı. ABD genelinde yas tutma etkinlikleri gerçekleştirildi. Bunlar, ülke vatandaşlarının renklerinden dolayı konut edinirken farklı uygulamalara tabi olmalarını ortadan kaldıran "Adil Konut Edinme Yasası"nın kabul edilme sürecini hızlandırdı. Bu kazanım, ülkedeki Medenî Haklar Hareketi'nin yasama alanında elde ettiği son önemli başarı oldu.

SCLC'ye ait bir logo

Suikastın Evveliyatı

King, Boston Üniversitesi'nde tamamladığı eğitimin ardından ilahiyat doktoru unvanını aldı. Kendisi, hayatının son yıllarında ABD'deki ırk ayrımcılığı uygulamalarını değiştirmek için daha sert yöntemleri tercih

eden Afrika kökenli Amerikalı genç aktivistlerin artan eleştirileriyle karşılaştı. Bu kişilerin ABD'de maruz kaldığı süregelen baskı karşısında King'in ısrarla şiddet karşıtlığını savunması nedeniyle Malcolm X onu "suçlu" olarak niteledi ve kınadı. Bilindiği gibi Malcolm X, 1965 yılında suikaste kurban giden Siyah milliyetçi bir liderdi. Bütün bu yaşananlar, radikal düşüncelere sahip olan bu gençlerin Malcolm X'in ideallerini daha fazla benimsemelerine yol açtı. King, karşılaştığı muhalafetin bir sonucu olarak Vietnam Savaşı hakkında açıkça aleyhte konuşmalar yapmak, ayrıca yoksulluk

ve işsizlik gibi sadece Siyahlara mahsus olmayan sorunları ele almak suretiyle

Martin Luther King'in tabuttaki cansız bedeni

güttüğü davayı ırk ayrımı meselesinden daha geniş bir boyuta taşımaya çalıştı. Kendisi sadece Afrika kökenli Amerikalılardan değil, ırk ayrımı yapmaksızın bütün yoksul Amerikalılardan oluşan bir koalisyon oluşturmaya gayret ediyordu.

King ve diğer SCLC üyeleri, 1968 yılının baharında yoksullar adına ABD Kongresi'nde lobi faaliyetleri yapmak için Washington'a planlı bir yürüyüş gerçekleştirmeye hazırlanıyorlardı. King, tam bu sırada temizlik işçilerinin yaptıkları bir grevi desteklemek için Memphis, Tennessee'ye davet edildi. Kendisi 3 Nisan gecesi Memphis'teki Mason Temple Kilisesi'nde bir vaaz verdi.

Bu vaazda başına gelecek zamansız ölümün habercisi gibi bir görünüm çizen King, artık tarihe geçmiş olan şu çarpıcı sözleri sarf etti: “Bize vaat edilmiş ülkeyi gördüm. Belki de sizinle oraya gelemeyebilirim. Ama bu gece bilmenizi isterim ki halk olarak vaat edilmiş ülkeye gidip oraya sahip olacağız. Bu gece mutluyum. Hiçbir şey için endişelenmiyorum. Hiç kimseden de korkmuyorum. Çünkü gözlerim gelmekte olan Tanrı'nın görkemini gördü.” Aslında King daha önce, 20 Eylül 1958 tarihinde, Harlem'deki

Martin Luther King'in son vaazı

bir mağazanın ayakkabı satılan bölümünde kendisine yapılan suikast girişiminden sağ kurtulmuş ve bu olay onun şiddet karşıtlığına olan inancını pekiştirmişti.

Suikast

Ertesi gün, yani 4 Nisan Perşembe günü saat 18:05'te King, Memphis'teki Lorraine Motel'in ikinci katındaki bir odanın balkonunda birkaç arkadaşıyla birlikte ayakta duruyordu. Tam bu sırada keskin bir nişancı silahından ateşlenen kurşun boynuna isabet etti. Hemen bir hastaneye kaldırılrsa da yaklaşık bir saat sonra 39 yaşındaki King'in öldüğü açıklandı. Ölüm haberinin meydana getirdiği şok ve üzüntü dalgası, ülke çapında 100'den fazla şehirde, ateşe verme ve yağmalamayı da kapsayan geniş çaplı ayaklanmaların ortaya çıkmasına neden oldu. Ulusal yas

Suikastten hemen sonra çekilen fotoğraf

devam ederken bir açıklama yapan ABD Başkanı Lyndon B. Johnson, Amerikalıları “şiddetsizliğin havarisi” olarak adlandırdığı King’i öldüren “kör şiddeti defetmeye” davet etti.

Başkan Johnson ayrıca Amerikan Kongresi’nden Medenî Haklar Yasası’nı hızlı bir şekilde geçirilmesini ve ardından görüşülmek üzere Temsilciler Meclisi’ne gönderilmesini de istedi. Başkan bu isteğini dile getirirken, yasanın yürürlüğe girmesiyle King’in hayatı boyunca yaptığı çalışmalara uygun bir mirasın bırakılmış olacağını altını çizdi. Nitekim hızlandırılan sürecin ardından 11 Nisan günü Başkan Johnson, konut satışı, kiralınması ve

finansmanı ile ilgili konularda ırk, din, ulusal köken veya cinsiyete dayalı ayrımcılığı yasaklayan önemli bir düzenleme olan Adil Konut Edinme Yasası’nı

Suikaste Dair Ortaya Atılan Komplo

Yetkililer, King’in suikast şüphelisi olan ve daha önce adı bazı küçük çaplı suçlara karışmış bulunan James Earl Ray adlı kişiyi 8 Haziran 1968 tarihinde Londra Heathrow Havalimanı’nda yakaladılar. Tanıklar onu Lorraine Motel yakınlarının-

James Earl Ray

daki bir pansiyondan elinde bir bohçayla koşarak ayrılırken gördüklerini söylemişlerdi. Savcılar King’i öldüren kurşunun söz konusu pansiyondaki bir odanın banyosundan ateşlendiğini iddia ediyorlardı. Çünkü King’i öldürmek için kullanılan tüfek ve buna monte edilmiş keskin nişancı dürbünü ile

bir el dürbününün üzerinde Ray'ın parmak izleri tespit edilmişti.

Ray, 10 Mart 1969 tarihinde King'i öldürdüğünü itiraf etti ve 99 yıl hapis cezasına çarptırıldı. İşin garip tarafı yapılan duruşmalarda başka herhangi bir kişinin ifadesi dinlenmedi. Ancak kısa bir süre sonra Ray, bir komponun kurbanı olduğunu iddia ederek itirafını geri aldı. Buna rağmen John F. Kennedy suikastını da inceleyen Temsilciler Meclisi Araştırma Komitesi, Ray'in King'i öldüren silahı ateşlediğine dair kararda bir değişiklik yapmadı.

Aradan uzunca bir süre geçtikten sonra, Ray'e hiç beklenmedik kişilerden destek geldi. Bunlar, aralarında 1977 yılında Ray'le alenen bir araya gelerek davanın yeniden açılması için tartışma başlatan oğul Dexter'in de bulunduğu King'in ailesine mensup insanlardı. ABD Hükümeti, her seferinde davayla ilgili birkaç soruşturma yürütmesinin ardından Ray'in suikastın tek suçlusunu ısrarla teyit etse de suikaste ilişkin tartışmalar hâlâ devam

Suikastın ardından düzenlenen protestoların birinde çekilen fotoğraf

etmektedir.

Ray'in 1998 yılında ölümünün ardından King'in dul karısı Coretta Scott King şunları söyledi: "Amerika, Ray'in yeniden yargılanması için açılacak ve suikastla ilgili yeni ifşaatı ortaya çıkarmak suretiyle onun masum olduğunu kanıtlayacak davadan asla istifade edemeyecektir." Bu arada belirtmek gerekir ki Coretta Scott King, kocasının öldürülmesini takip eden haftalarda grevdeki Memphis temizlik işçilerini destekleme kampanyasını cesaretle sürdürmüş ve şiddet içermeyen yollarla toplumsal değişim misyonunu devam ettirmişti.

Suikastın Etkileri

Her ne kadar Siyah ve Beyaz Amerikalılar King'in öldürülmesinin yasını birlikte tutmuş olsalar da suikast bir şekilde ABD'deki Siyahlar ve Beyazlar arasındaki uçurumun genişlemesine yol açtı. Çünkü birçok Siyah, gerçekleşen suikastı King'in başında olduğu ve

kendilerinin sıkı sıkıya takip ettiği şiddet içermeyen direniş yoluyla eşitlik arayış yönteminin reddedilmesi olarak algıladı.

King suikasti aynen 1965 yılında Malcolm X'in öldürülmesinden sonra yaşandığı gibi, birçok ılımlı Afrika kökenli Amerikalının radikalleşmesine neden oldu. Bunun bir sonucu olarak, 1960'lı yılların sonlarında ve 1970'lerin başında Kara Güç Hareketi ve Kara Panter Partisi adlı oluşumlar önemli sayıda taraftar kazanarak büyüdü. Çok etkili sesi sayesinde hafızalara kazınan King, döneminin en popüler Afrika kökenli Amerikan lideri ve Medenî Haklar Hareketi'nin en tanınan

siması olarak akıllarda kaldı. Ölümünün hemen ardından ABD'de onun onuruna resmi olarak bir Martin Luther King Günü ilan edilmesi için kampanya başlatıldı. Ancak buna karşı çıkanların FBI'nin elinde King'in zina yaptığına ve komünistler tarafından etkilendiğine dair dosyalar olduğunu ileri sürmesi üzerine kampanya ilk etapta başarılı olamadı. Ancak Başkan Ronald Reagan'ın bu konuda yapılan yasal düzenlemeyi 1983 yılında imzalamasının ardından, King'in doğum günü, her Ocak ayının üçüncü Pazartesi günü olacak şekilde, ABD'de resmen Martin Luther King Günü olarak kutlanmaya başlandı. •

erhankanyilmazbd@gmail.com

M. Luther King Günü

İrk ayrımcılığı, ABD'nin güneyinde uzun yıllardır uygulanıyor ve teşvik ediliyordu. Siyah ve beyazlar ayrı tutuluyor; farklı bölgelerde yaşıyor; farklı restoranlarda yemek yiyor; farklı çeşmelere su içiyor ve otobüslerin farklı kısımlarında oturuyorlardı. Bu dönemde, siyahların yaşamlarının birçok boyutunu dikte eden yasalar; daha az ücret almalarını, daha kötü koşullarda yaşamalarını ve daha kötü eğitim almalarını beraberinde getiriyordu. Dr. King'in konuşmaları insanları ırk ayrımcılığıyla mücadeleyle teşvik etti. Ancak beyazların üstünlüğünü savunanların tepkisi korkunç oldu. King'in ailesi tehdit telefonları aldı ve evlerine bomba konuldu. Ancak King, konuşmanın ve seferberliğin gücüyle inandığı mücadelesini sürdürdü. O, şiddet içermeyen direnişe inanıyordu ve nefretle hareket etmeyi reddetti. "Dr. King'in stratejisinin özünde "Bir hayalim var." sözleriyle ünlü olan konuşmasında da ifade ettiği şiddetin olmadığı bir yaşam anlayışı vardı: "İrkçılığın olmadığı, eşit, özgür bir toplum."

ABD'de her yıl ocak ayının 3. pazartesi günü (doğumu 15 ocak) şiddet karşıtı ve ırksal eşitlik alanındaki mücadelesiyle öne çıkan bu liderin anısına kutlanan "M. Luther King Jr. Günü"dür.

Bu günün ABD'nin güneyinde anılması için çok daha uzun yıllar geçmesi gerektiği belirtiliyor.

Orpheus

“Alev alev yanmakta ve ışıl ışıl ışıldamakta olan yüce âlemin derinliklerine yükselebilmek için önce kendi iç âleminizin derinliklerine gömülmeniz gerekir. Ey özel yol mensubu... Bedenini, düşüncenin ateşiyle eritip yok et. Alev nasıl için için kemirdiği odundan ayrılıp serbestleşiyorsa, sen de maddeden, aynı şekilde kopup serbestleş. Ve sen de bir ateş ol... Ruhun ancak o zaman Dionisos sırlarına erebilir ve ancak o zaman ezeli-ebedi sebeplere özgü o arı geçekliğe ulaşabilirsin. Kendi

benliğinden vazgeçmeyen ilahi benlikle kontak kuramaz. Ey Delf'in evladı, sırlar kapısından geçebilmek için önce kendinden vazgeçebilmelisin. Tanrılar diyarına açılan kapı buradadır. Ancak unutma, buradan Tanrılara doğru uzanan yol diktir, çetindir. Önce çiçekli bir patıkaymış gibi görünür. Ardından ise dik ve zorlu bir yamaç... Kendi sırrını bilmeyen bu yolu bulamaz. Kendi sırrını bil ki Tanruları da bilesin, çünkü bu sırrı içinde taşıyaktasın.”

Orpheus »

Orpheus mitolojideki ünlü Trakyalı ozandır. Orpheus, kimilerince gerçekten yaşamamış efsanevi bir isim veya mitolojik bir şair olarak görülmesine karşın, ezoterizmde, Antik Yunan'a bilgeliği Pisagor ve Platon'dan önce getirmiş, en büyük inisiyelerden biri olarak da kabul edilir. Orpheus birçok mitolojik öyküde şairliği ve müzik yeteneği ile geçmektedir. Efsaneye göre li-

rini çalmaya başlayınca azgın akan sular durur, ormandaki en yabani yaratıklar bile evcilleşir. Doğduğu söylenen yer bugün Yunanistan, Bulgaristan ve Türkiye sınırlarının keşişimine yakın bir yerdedir.”

Orpheus müzisyen olmasının yanı sıra kâhin ve büyücüdür. Esin perilerinden biri olan Kalliope ya da bazılarına göre Apollon'un oğludur.

İnanca göre Orpheus, Apollon'a

adlanmış Delf mabedinin bakire rahibelerinden birisinin oğludur. Orpheus, Apollon dininin reformcu lideri ve Dionisos kültürünün kurucusudur. Orpheus, kendi dinini öğretirken, Mısırlı rahiplerin yöntemini kullanmış ve öğretisini var olan inançlar üzerine, Baküs dini üzerine kurmuştur. Bunun sonucu olarak, ortaya çok tanrılı Zeus dini ve ayrıca, Dionisos kültü çıkmıştır. Orp-

Orpheus, kimilerince gerçekten yaşamamış efsanevi bir isim veya mitolojik bir şair olarak görülmesine karşın, ezoterizmde, Antik Yunan'a bilgeliği Pisagor ve Platon'dan önce getirmiş, en büyük inisiyelerden biri olarak da kabul edilir.

heusçuluk dinsel hareketi Trakya'da doğmuş, oradan MÖ 5. yüzyılda Yunanistan ve İtalya'ya geçmiştir. Ancak bu öğretinin kökeninin daha da eskilere dayandığı düşünülmektedir. Azra Erhat, “Mitoloji Sözlüğü”nde Orpheus'u şöyle anlatır :

“Orpheus dillere destan olmuş bir ozandır. İlkçağda ünü orfizm denilen mistik bir akım yaratacak kadar çok yayılmış, kişiliği üzerine anlatılan masallar her türlü sanatçıyı etkilemişti.”

Bu inanç sistemi daha çok Yunanistan'da tutunmuş, sonraları Dionysos mistisizmi ile birleşerek derin bir kök salmıştır.

“Yunan mitolojisinde kahramanların ölümlerine gidışı rastlanılan bir motiftir. Bu motif inisiyasyon-daki ölüm deneyimi ile ilgilidir. Orpheus da erginleşmiş bir kahraman olabilmek için ölüm deneyimini yaşamıştır ancak bir hata yaparak ardına bakmış ve geçmişle bağlarını koparamadığı için efsaneye göre en çok tutkunu olduğu şeyi yani sevdiğini kaybetmiştir. Orpheus'un da inisiye

diğer tanrı/kahramanlar gibi bedeni yok edilmiştir. Parçalanmış, sonra parçaları birleştirilmiş ve yeniden dirilmiştir. Bu inisiyasyonu, yaşarken yeniden hayat buluşu temsil etmektedir.” Orpheus miti, birtakım gizemli güçler ve ölüm sonrası ile ilintilidir. Orpheusçuluk ruhun varlığını ve ölümsüzlüğünü kabul eden bir öğretilerdir.

Inanışlarına göre yedi telli lirin müziği eşliğinde, göğün yedi küresinden geçilerek ve Yüce Tanrı katına ulaşırlar. “Orfeik öğretiyeye göre, tüm tanrıların en büyüğü olan Zeus, tüm evrenin kendisinden var olduğu Tanrıdır. Dionysos ise, onun oğlu,

yani tezahür etmiş İlahi Kelamdır. İnsanlar, Dionysos'dan birer parçadır. İnisiyeler ise, insanoğlunun Hermes'leri, yani ikincil tanrılarıdır.” Orpheus, “Tanrılar bizde ölür, bizde dirilir” der.

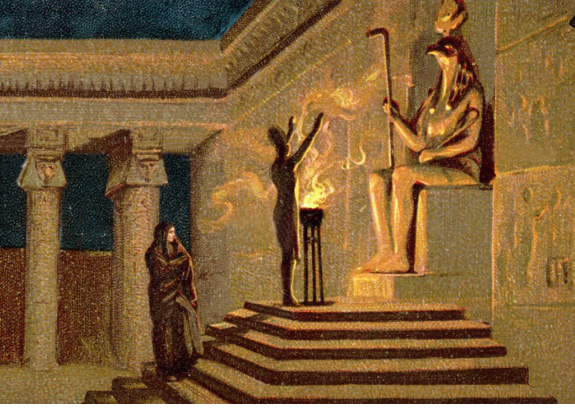

Orpheus da erginleşmiş bir kahraman olabilmek için ölüm deneyimini yaşamıştır ancak bir hata yaparak ardına bakmış ve geçmişle bağlarını koparamadığı için efsaneye göre en çok tutkunu olduğu şeyi yani sevdiğini kaybetmiştir.

“Orfeuşçu öğretilerde ruhun ölümsüzlüğü düşüncesi, ruhun zaman içinde farklı bedenlerde de var olabilmesi fikrini getirmiştir.” Öğretilere göre insan tanrısal atalarından gelen günahlarının bedelini ağır ödemektedir ve ruh bedende bir mezarda gibidir. “Orpheuşçuluğa göre insan tanrılar tarafından yaratılmamıştır, fakat ölümsüzlükten var olmuştur.” Orfeik inanca göre insan iyilikle kötülüğün karışımı olan bir varlıktır. Ruh öldükten sonra başka bedene geçer.

“Bu yolu seçenler hiçbir canlılığın hayatına kıymamak zorundadır. Bu yüzden müritler vejetaryen bir rejim uyguladılar. Yunan toplumunda sık

uygulanan kanlı kurban ayinleri de reddedilir. Orfeuşçu yolu seçen, kesinlikle intihar edemez. İntihar, taşınan tanrısal öz yüzünden, kesinlikle yasaktır. Orfeuşçu yolu seçenin özel gizem törenlerine de katılması gerekmektedir. Bu törenlerin bir bölümü de ölüm ve ölüm sonrası ile ilgilidir. Ruhun ölmezliğine inanan

Orpheus Mısır'da

Orfeuşçu düşünce ölüm sonrası ile de ilgilenmiştir. Orfeuşçu düşünceye göre asıl olan ruhtur ve bu dünya geçicidir. Ancak burada erginlenmeyen kişi Hades'e gittiğinde sıkıntılar çeker ve yeniden bu süreci yaşamak zorundadır. Oysa bu dünyada inisiyasyon tanrısal kimliği bulmaktadır." İnançlarına göre erginlenmemiş olanlar da tanrısal özünü unutarak Hades'de ya da yeniden bedenlenecek yeryüzünde dolaşırlar.

Orpheus'un elinde kozalak başlı bir asa taşıdığı rivayet edilmiştir. Adı "ışığıyla şifa veren" anlamına gelmektedir. Töreye, örfeye ya da kendi koyduğu dogmatik kurallara

meydan okuyup, onları yıkmak istemiştir. Orpheus, "vicdani hesaplaşma", "kendi kendini yargılama", "kendini tanımak", "cehenneme iniş", "ejderini öldürebilme" "arınma, saflaşma" yani yaşarken yeniden doğmaya ve sonucunda erdemli davranarak yaşamaya inanmıştır.

Heredot: "Orpheuşçular Mısırlılar gibi dinsel törenlerde yün giymezler ve yünü kefen olarak kullanmazlar." der. Mısır inanç sistemi ile Orpheus arasında ortak birçok nokta olduğu kesindir. Orpheuşçular da birçok düşünce sistemini ve Hıristiyanlığı etkilemiştir. Orpheus, misterler eğitiminden geçtikten sonra Mısır'a gidip İsis Misterleri inisiyasyonundan geçmiştir. İnanışa göre Mısır'da ünlü Osiris Mabedinde inisiyasyon olup 20 yıl Mısır'da kalan ve Hermetik inancı

Yunanistan'a gelten kişidir. Pisagor ve Platon okullarının temellerini Orpheus'tan almıştır. Daha sonra Yunanistan'a geçip Mısırdaki gibi Hermetik esaslı Delf kentinde kendi inisiyatif organizasyonunu kurmuştur. "Orpheus, eski inanışları tümüyle reddederek tepki çekmek yerine, eski inanışlardaki ilahlara ezoterik anlamlar yükleyerek, bu batıl duruma gelmiş inanışları ezoterik öğretisi içinde eritme yöntemine başvurmuştur."

"Her insanın en iyi gurusu (üstadı) kendi içindedir."

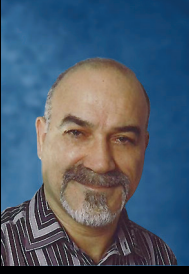
Hint atasözü

berkyukselbd@gmail.com

Ara Güler

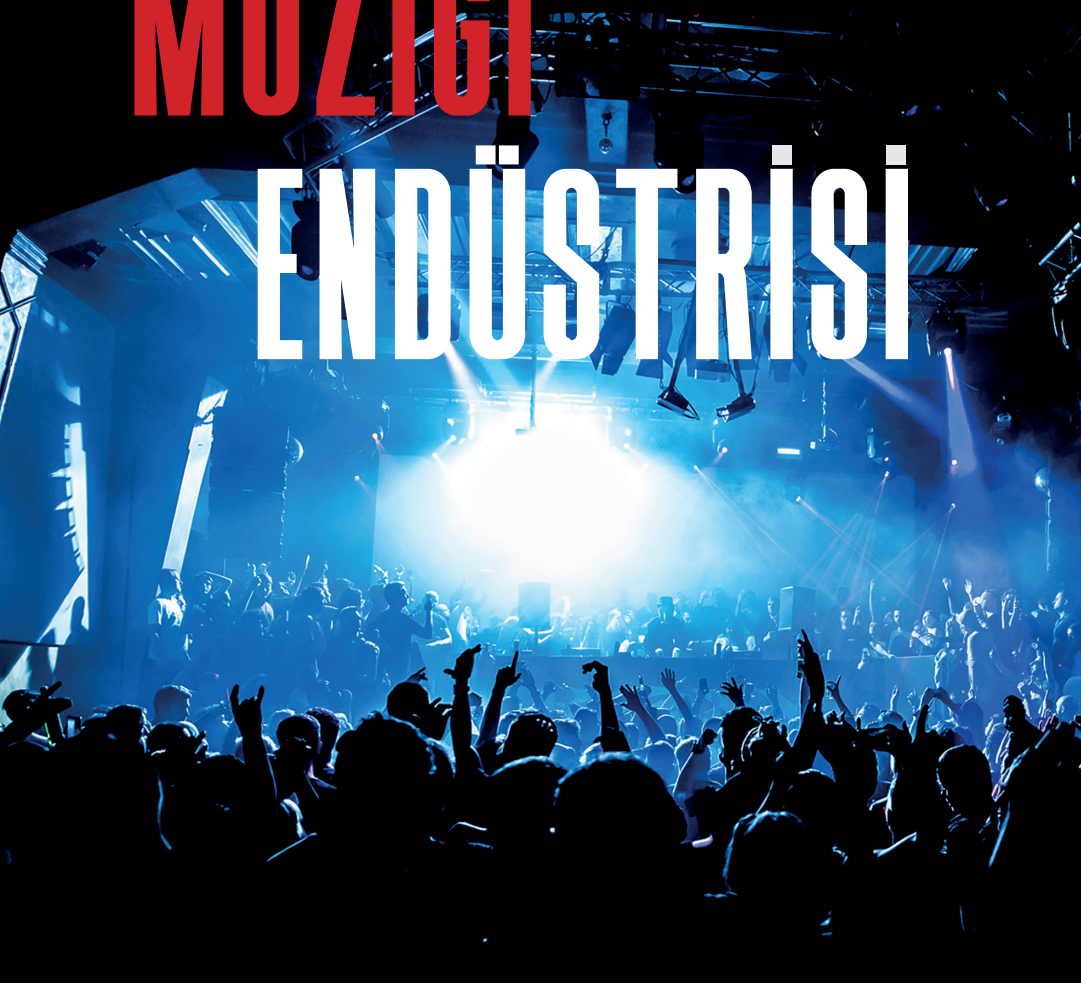
İngiltere’de yayımlanan "Photography Annual Antalojisi" tarafından 1953 yılında dünyanın en iyi 7 fotoğrafçısından biri olarak tanımlanan Ara Güler, 1928 yılında İstanbul’da doğdu. Getronagan Ermeni Lisesi’nden mezun oldu. Lise öğrencisiyken film stüdyolarında çalıştı ve Muhsin Ertuğrul’un tiyatro kurslarına katıldı. 1950 yılında Yeni İstanbul Gazetesi’nde çalışmaya başladı. 1953 yılında Amerikan Dergi Fotoğrafçıları Derneği’ne kabul edildi. Time-Life, Paris-Match ve Der Stern dergilerinin yakın doğu foto-muhabirliği görevlerini üstlendi. Almanya’da "Master of Leica" unvanını kazandı. İsviçre’de Camera dergisi kendisi için özel bir sayı çıkardı. Fotoğrafları ABD, Japonya, Almanya, İsviçre’de basılan kitaplarda ve Time-Life, Horizon ve Newsweek dergilerinde kullanıldı.

Kanada’da "İnsanların Dünyasına Bakışlar", New York Modern Sanatlar Galerisi’nde "Renkli Fotoğrafın On Ustası", Almanya’da, Köln’de Fotokina Fuarı’nda sergilendi. Picasso’nun 90. yaş günü için yayımlanan kitap için Picasso’nun foto-röportajını yaptı. Yayımladığı pek çok kitabın yanı sıra Sinan, Architect of Soliman the Magnificent" adlı eseri İngiltere, Fransa, ABD ve Singapur’da yayımlandı. İsmet İnönü, Winston Churchill, Indira Gandhi, John Berger, Bertrand Russell, Bill Brandt, Alfred Hitchcock, Ansel Adams, Imogen Cunningham, Salvador Dali, Picasso gibi birçok ünlü kişi ile röportajlar yaptı ve fotoğraflarını çekti. Fotoğrafları Fransa, ABD, Almanya gibi bir çok ülkenin müzelerinde sergilenen, ülkemizde fotoğraf sanatının kurucusu Ara Güler, 2018 yılında aramızdan ayrıldı. •

İnsanlar Yaşadıkça
Mehmet Ünver

ROCK MÜZİĞİ ENDÜSTRİSİ

İnsanoğlu binlerce yıl önceki ilkel halindeyken bile sesler ve ritimlerle iç içe olmuştur. Çok eski çağlara gidip taş devrinin hüküm sürdüğü bir dönemi gözümüzde canlandırmaya çalışalım:

Baharın gelip havaların ısınmasıyla sığındığı mağarasından çıkan ilkel bir insan çevresindeki değişimleri kuşukulu bir tavırla süzmektedir. Sonra hemen yakındaki bir ağaca tünemiş olan bir kuşun dünyasını aydınlatan güneşe karşı şakımakta olduğunu duyar ve o ötüşe hayran kalır. O gün o taş devri insanının kulağına gelenin benzeri sesler çıkartmayı denemiş olduğuna inanıyorum, hatta eminim diyebilirim. Kişisel görüşüm; insanlardaki müzik sevgisinin doğadaki sesleri duymasıyla başlamış olduğudur. O sesleri taklit ederek ilkel şarkılar bestelemişler, balta yapmak için taşları yontarken vurgulu tınıları keşfederek basit ritimlere geçiş yapmışlardır. Atalarımızın tarih öncesi çağlarda yaşamlarını ilkel davullarla renklendirip, diğer insan gruplarıyla iletişimlerini yine onların sesleriyle sağladıkları bilinen bir gerçektir. Yerleşik yaşama geçtikten sonra sayıları epeyce artan atalarımızın ilkel de olsa çok sesli müziğe geçiş yapmış oldukları bilim insanlarınca kanıtlanmıştır. Çağlar boyunca büyük bir gelişme gösteren insanlar geçen binlerce yıl boyunca müziklerini de geliştirdi ve bu sayede ölümsüz eserler verdiler. İnsanlık klasik dönemde bestelenen muhteşem operalar ve senfonilerden sonra çok daha geniş kitleleri avucunun içine alan caz müziğiyle yirminci yüzyıla adımını atmıştır. »

Kişisel görüşüm;
insanlardaki müzik
sevgisinin doğadaki
sesleri duymasıyla
başlamış olduğudur.

Altmışların başında Beatles ve Elvis Presley'le gelen kıpır kıpır müzikler kitlelerce sevilse de genç kuşağı bir yere kadar oyalayabildi. Savaş sonrasında çocukları çok daha güçlü ses teknolojilerine sahip, hızlı ritimlerle yüklü müziklerin beklentisine girdiler. Neyse ki, bu beklentileri çok sürmedi. Her anda sanayileşmiş olan İngiltere ve Amerika bu işe el attı ve onlara kendileri gibi genç

Altmışların başında Beatles ve Elvis Presley'le gelen kıpır kıpır müzikler kitlelerce sevilse de genç kuşağı bir yere kadar oyalayabildi.

seslerin modern teknolojilerle bezenmiş rock müziğini armağan ediverdi. Altmışlı yılların sonuna denk gelen bu olay bir tür devrimdi. 'Rock Müziği Devrimi'. Başlangıçta bunun bir endüstriye dönüşeceği pek düşünülüyordu. Buna karşın ilk rock müziği kıvılcımını yakan İngiltere'den çıkan Led Zepelin, DeepPurple, Uriah Heep, Black Sabbath, Pink Floyd, The Who, Rolling Stones,

Queen, AC/DC, Jethro Tull, Nazareth gibi gruplar bir anda altın yumurtlayan tavuk haline dönüşerek bu endüstri için ilk adımlarının atılmasını sağladılar. O sıralar düzenlenen ve tarihe geçen unutulmaz Woodstock Rock Festivali hâlâ

belleklerde yaşayan muhteşem anıları ve sunulan müzikleriyle bu kıvılcımın üzerine adeta bir tenek benzini dökünce ortaklık karıştı. Yeni Dünya'da peş peşe gündeme gelen The Doors, Kiss, Eagles, Aerosmith, Jimi Hendrix, Janis Joplin gibi grup ve şarkıcılar ortaklığı yıkmak için tetikteydiler.

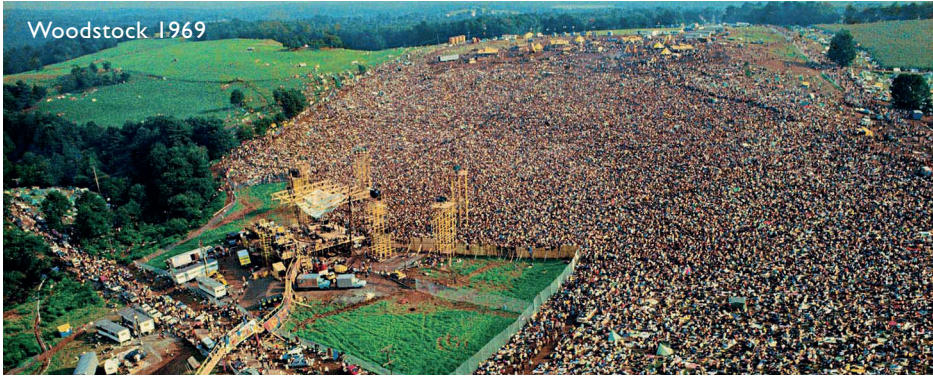
O günlerin gençleri bu büyük coşkuya dünden hazır. Onlar, sahip oldukları olağanüstü enerjiden nasıl güç alabileceklerini bildikleri için kendilerine

verilenle yetinmeyeceklerdi. Yeni ve güçlü sesler, kanlarını kaynatacak gürültülü müzikler istiyorlardı. Alışılanın dışında şarkı sözleri beklentileri de önemliydi elbette. Sanayi devrimi çoktan tamamlanıp uzay çağına adım atıldığına göre bu

konuda da yeni bir şeyler yapılmıyordu. Onlar ebeveynleri gibi romantizmin doruklarına çıkmak değil, başlarını döndürecek, kendilerinden geçmelerini sağlayıp bu yalan dünyanın sıkıntılarını unutturacak çılgın gitar atakları, güçlü bateri ritimleri ve yeri yerinden oynatacak vokaller istiyorlardı. Caz, folk, pop ve klasik müzik enerjilerini dağıtmaya yetmiyordu çünkü. Onları meşgul edecek yeni bir şeyler gerekiyordu.

Parayı yöneten çevreler o sıralar uzun menzilli füzeler ve nükleer silahlar geliştirmekle meşguldü. Yine de o büyük gençlik kitlesini ve o kitleyi sarsacak rock müziği endüstrisinin çok büyük bir pazar olduğunu fark etmekte gecikmediler. Onlara göre, rock müziği üreten topluluk ve şarkıcılar giderek altın

bunu gerçekleştirmek için çalışmaya başladılar. Beş yüz bine yakın gencin, üç gün boyunca yağmura, çamura aldırmandan rock topluluklarının sahne aldığı Woodstock Festivalini izlemiş olmaları bu konuda yeni projeler üretmeye yönlendirdi. İlk akıllarına gelen, gençlerin sevdiği müziklerin ana vatanı olan İngiltere'den çıkmış olan rock topluluklarına Amerika, Japonya, Avustralya ve diğer Avrupa ülkelerinde stadyum konserleri verdirtmekti. O konserlerin yaratacağı coşku çok büyük bir genç nüfusuna sahip olan Amerika Birleşik Devletleri'nin kendi rock sanatçıları ve plak endüstrisini yaratmasını sağlayacaktı. Dünyanın en kalabalık kentlerinde düzenlenecek olan bu stadyum konserlerinin ardından devreye girecek olan plak şirketleri,

yumurtlayan tavuk haline gelmişler, bu müziği sevenlerse çok büyük bir alıcı kitlesi oluşturmuştu. Bundan faydalanarak büyük kârlar getirecek bir Rock Müziği Endüstrisi yaratılabilirdi ve hiç vakit geçirmeden

basın, radyo ve televizyonlar sayesinde milyonlarca plak satacaktı. O dev konser turnelerinde sahne kurucu elemanlardan nakliyecilere kadar çok sayıda insanın çalışıp ekmek parası kazanacak olması da bu için

bir diğer olumlu yanıydı.

Yetmişli yıllar rock endüstrisinin meyvelerini verdiği dönem olarak tarihe geçti. Son derece yetenekli gençlerden oluşan rock toplulukları sahip oldukları özgürlük sayesinde olağanüstü eserler üreterek dünya gençliğinin istediğini vermeye başladılar. Bu konuda arkalarında

müzisyenler ve firma sahipleri büyük paralar kazanıyorlardı. Rock müziği devrimi yeni sesler ve üst düzey teknolojik çalgılarla gerçek bir endüstriye dönüşmüştü.

Deep Purple

Led Zeppelin

durup hemen her hareketlerini yöneten plak şirketleri, organizatörler ve usta

menajerleri de unutmamak gerekir. Artık dünyanın en büyük kentlerinde dev stadyum konserleri veriliyor, Led Zeppelin, Deep Purple, Black Sabbath, Pink Floyd, The Who, Rolling Stones, Kiss, Eagles, Aerosmith, Jimi Hendrix, Janis Joplin gibi topluluk ve sanatçılar yenilik bekleyen gençlerin enerjilerini boşaltmalarını sağlıyorlardı. Amerika, İngiltere ve Almanya başta olmak üzere tüm sanayileşmiş ülkelerin radyo ve televizyonlarında birbiri ardına rock müzikleri çalınırken piyasaya çıkan plaklar kapışılıyor,

Pink Floyd

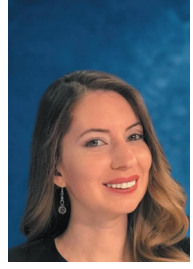
Kendimi bildim bileli bir rock müzik sever olarak bu müziğin ne denli önemli bir gelir kaynağı olduğunu anlatacak bir örnek vermek istiyorum:

Led Zeppelin başta olmak üzere yetmişli yılları sarsan topluluk üyeleri özel uçak sahibiydiler ve dünyanın çeşitli ülkelerindeki konserlerine o uçaklarla gidiyorlardı. Sahip oldukları serveti ise anlatmama gerek yoktur sanırım. Sonuç olarak rock müzik gençlerin ve kendisini genç kabul edenlerin vazgeçilmezidir ve öyle olarak kalacaktır. Altmış beş yaşına gelmiş bir rocker olarak rock müziğinin enerjisinden ve onu üstün kılan ses teknolojisinden hâlâ ilham aldığımı vurgulamak isterim. Yaşasın Rock Müziği...•

mehmetunverbd@gmail.com

Neler Olmuyor ki Dünyada

Sezin San Sungunay

Lüks Araçları Taşıyan Gemi Battı

Almanya'nın Emden Limanı'ndan hareket ederek, Amerika Birleşik Devletleri'ne doğru yol alan dev kuru yük gemisi, 16 Şubat'ta Portekiz'in Azor Adaları yakınlarında alev almış, 22 kişilik

mürettebat cankurtaran botlarıyla tahliye edilmişti. 4 bin lüks araç taşıyan "Felicity Ace" isimli büyük yük gemisi, 13 gün sürükledikten sonra Atlas Okyanusu'nda battı. 200 metre uzunluğundaki gemi, taşıdığı 4 bin lüks otomobille birlikte okyanusa gömüldü. Batan araçların toplam değerinin 401 milyon dolar olduğu tahmin ediliyor.

200 Fincan Kahveye Eşdeğer Kafein Tozu İçince Hayatını Kaybetti

Gallerli bir kişisel antrenör, 200 fincan kahveye eşdeğer kafein tozunu yanlışlıkla içtikten sonra

hayatını kaybetti. İki çocuk babası Tom Mansfield'in, kullanması gereken toz miktarını mutfak terazisinde yanlış hesapladığı açıklandı. Mansfield'in ölümüyle ilgili açılan davanın duruşmasında 29 yaşındaki antrenörün 5 Ocak 2021'de hazırladığı karışımı içtikten hemen sonra rahatsızlandığı belirtildi. Adli Tıp Uzmanı John Gittins, ölüm nedeninin kafein zehirlenmesi olduğunu söyledi ve bir şanssızlık yaşandığı sonucuna ulaştığını aktardı. Kafein, bazı sporcular tarafından performans artırıcı olarak kullanılıyor.

3 Buzulların Erimesi Endişeleri Artırıyor

Küresel ısınmanın olumsuz etkileri hissedilmeye devam ediyor.

Uluslararası bir ekip tarafından yapılan yeni araştırma, Grönland'ı kaplayan buz tabakasının hızla eridiğini ortaya koydu. Buz tabakasının dibinde, yüzeyden düşen büyük miktardaki erimiş suyun neden olduğu erime oranları gözlemlendi. Araştırmacılar bunu "benzeri görülmemiş" olarak

nitelendirdi. Çalışmaya göre; eriyen su ile yerçekimi potansiyel enerjisi kinetik enerjiye dönüşüyor ve bu da suyu buz tabakasının tabanında birikirken ısıtıyor. Çalışma ekibi, Grönland buz tabakasının dünyanın en büyük 10 hidroelektrik barajının toplamından daha fazla enerji ürettiğini vurguladı. Grönland buz tabakasının dünyanın en büyük ikinci buz tabakası olarak, küresel deniz seviyesinin yükselmesine en büyük katkıyı yaptığı da belirtildi.

4 Afganistan'ın Dondurulan Varlığı Bağışlanacak

Afganistan'ın Amerika Birleşik Devletleri'nde dondurulan 7 milyar dolarının ne olacağı uzun zamandır merak konusuydu. Amerika Birleşik Devletleri Başkanı Joe Biden, 7 milyar doların yarısının Afgan halkına insani yardım temelinde aktarılacağını, diğer yarısının ise 11 Eylül kurbanlarının hukuki süreçleri ve tazminatları için kullanılacağını duyurdu. 11 Eylül kurbanlarının Afganistan ve Taliban'a karşı açtıkları

davalara atf yapan Biden, ABD’de kalacak 3,5 milyar doların ise bu kişiler için ayrılmasına karar verdiğini ilan etti. Amerikan Kongresi’nde Biden’a, söz konusu paranın Afgan halkı ve 11 Eylül kurbanları için kullanılması yönünde son dönemde artan baskılar kamuoyuna yansımıştı. Washington, daha önceki açıklamalarında insani yardımların Taliban üzerinden değil Afgan halkına doğrudan ulaştırılacağını açıklamıştı.

5 Amazonlar’da Ormansızlaştırılan Alanlar Artıyor

Brezilya hükümetinin

uydu verileri ormanlarla ilgili vahim tabloyu ortaya çıkardı. Verilere göre; Amazonlar’da geçen ay ormansızlaştırılan alan önceki yılın aynı döneminden 5 kat daha fazla. Bu veriler, kayıtların tutulmaya başlandığı 2015’ten bu yana en yüksek ağaç kesim oranı olarak açıklandı. Ocak ayında ormansızlaştırmanın toplam 430 kilometrekare olduğu

belirtilirken ormansızlaştırılan bölgenin Manhattan’dan 7 kat daha büyük bir alan olduğuna dikkat çekildi.

Çevreciler, Brezilya Devlet Başkanı Jair Bolsonaro’yu, ormansızlaşmanın artmasına izin vermekle suçluyor. Greenpeace’ten Cristiane Mazzetti, "Yeni veriler, hükümetin eylemlerinin 'yeşil aklama' kampanyalarıyla nasıl çeliştiğini bir kez daha ortaya koyuyor" dedi. Amazonlar’da yaşayan yerli topluluklar da yağmur ormanlarını ve yaşam tarzlarını korumak için mücadele ediyor. Bolsonaro, bölge için çevre korumasını zayıflatmış, hükümetin yoksulluğu azaltmak için bölgeyi kullanması gerektiğini savunmuştu.

6 İspanya'nın Kuraklık Sorunu

İspanya'nın

Galiçya bölgesinde yaklaşık 30 yıl önce

sular altında kalan Aceredo Köyü, kuraklık nedeniyle gün yüzüne çıktı.

Turistlerin "zamanın donduğu hayalet köy" olarak nitelendirdiği kasabada, hâlâ çalışan çeşme ve bina kalıntıları dikkat çekti. Bölge sakinleri durumu üzüntüyle izlediklerini belirterek "Kuraklık ve küresel ısınma nedeniyle hepimizin başına gelecek bir durum" dedi.

6 Amerika Birleşik Devletleri'nde Bir İlk

ABD'li şair ve insan hakları aktivisti Maya Angelou, ülkede 25 Sentlik madeni paralara resmi basılan ilk siyahi kadın oldu. 2014'te 86 yaşında ölen Angelou, bir başkanlık yemin töreninde ilk kez şiir okuyan kadın unvanını almıştı. ABD Hazine Bakanlığı 'American Women Quarters' (Çeyrek Dolarlarda Amerikalı Kadınlar) programı kapsamında bir astronot, bir kabile lideri ve bir oyuncuya da 25 Sentlerde yer verecek. Ülkenin ilk kadın Hazine Bakanı Janet Yellen, konuyla ilgili olarak "Paralarımızı yeniden her tasarladığımızda ülkemiz hakkında bir şeyler söyleme; değer verdiklerimizi ve toplum olarak nasıl ilerlediğimizi anlatma şansımız var." dedi.

6 Kuzey Denizindeki Canlıların Yaşam Sırrı

Bilim insanları Kuzey Buz Denizi'nin buzlu ve derin sularında

bulunan dev süngerlerin sırrını çözdüklerini açıkladı. Kuzey Buz Denizi'nin dibinde geniş bir alana

yayılmış şekilde çok sayıda deniz süngeri yaşıyor. Süngerler, okyanusların derinliklerinden sığ tropik sulara kadar dünyanın tüm denizlerinde bulunan basit hayvanlar. Araştırmacılara göre; deniz süngerleri, binlerce yıl önce ölen solucanlar ve nesli

tükenen diğer hayvanların kalıntılarıyla beslenerek hayatta kalmayı başarıyor.

Almanya'nın Bremen kentindeki Max Planck Deniz Mikrobiyolojisi Enstitüsü'nden Dr. Teresa Morganti, bu dev "sünger bahçeleri"nin üzeri buzla kaplı Kuzey Buz Denizi'nde eşsiz bir ekosistemin parçası olduğunu söylüyor. Morganti, çapı bir metreyi bulan dev süngerler bulduklarını belirterek bunun, süngerlerin fosillerle beslendiğini gösteren ilk kanıt olduğuna dikkat çekiyor. •

sezinsansungunaybd@gmail.com

NİSAN AYI ÇÖZÜMLER SAYFASI

1-(c) Oyun kurucu	6-(c) Uzunluk	11-(a) Tanıtma filmi
2-(d) Kurtarımcılık	7-(c) Takıntı	12-(d) Kopya
3-(a) Nitel	8-(d) Çardak	13-(c) Pekiştirilmiş
4-(a) Karşı akın	9-(b) Çarpıcı	14-(b) Donanım
5-(b) Tutam	10-(b) Destekleme	15-(b) Resimleme

“Bilginizi Denetleyin”

- 1-(d) Lev Yashin
 2-(d) Penaltı
 3-(a) Dikenotu
 4-(b) Drenaj
 5-(c) Bengisu
 6-(c) Saya
 7-(d) Dobra
 8-(c) Skapula
 9-(b) Nitrojen
 10-(d) Kadim
 11-(b) Nadas
 12-(a) Deforme

Kare Bulmaca

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
1	S	A	B	A	H	A	T	T	İ	N	A	L	İ	■	C
2	A	N	A	S	O	N	■	A	L	A	C	A	■	T	E
3	L	A	T	A	■	U	M	R	E	■	E	F	K	A	M
4	İ	L	E	L	E	B	E	T	■	S	M	■	A	P	İ
5	H	İ	R	■	R	İ	S	A	L	E	■	A	Y	İ	L
6	A	T	İ	K	■	S	A	R	A	N	D	O	N	■	E
7	C	İ	■	A	F	■	F	■	P	E	R	R	A	N	■
8	A	K	A	R	■	K	E	S	■	T	E	T	R	İ	S
9	R	■	K	E	T	E	■	A	D	■	N	C	R	■	■
10	■	Z	■	S	E	N	A	T	Ö	R	■	K	A	A	T
11	L	E	M	İ	■	E	S	■	A	S	İ	■	N	İ	■
12	A	M	A	■	İ	Z	K	U	M	U	■	T	N	■	R
13	L	İ	M	A	N	■	İ	M	■	F	A	L	A	K	A
14	A	N	A	M	A	L	■	A	R	■	L	E	K	E	N
15	N	■	K	A	T	A	R	■	İ	L	E	■	A	T	■
16	G	O	■	L	■	B	A	R	■	A	■	■	■	■	■
17	A	R	A	G	O	N	■	O	K	■	■	■	■	■	■
18	■	A	G	A	M	E	M	N	O	N	■	■	■	■	■
19	İ	D	A	M	E	■	N	İ	R	A	■	■	■	■	■
20	F	A	R	■	N	E	■	N	E	M	■	■	■	■	■

YARININ BÜYÜKLERİ

Gönderi adresi:

Sedef Cad. 2446 Ada, 1. Parsel, A Blok, Kat: 3,

Da: 16, Ataşehir, 34750 İstanbul

e-posta: butundunya@butundunya.com.tr

(e-posta ile göndereceğiniz fotoğrafların 150 KB' den fazla olmamasına lütfen özen gösteriniz.)

Deniz Nisa Büyülü, Adana

Artun Mert, İstanbul

Ada Barış Varlık, Ankara

Piraye Çakır, Manisa

Dilbeste Aydın,
İskenderun

Zeynep Leyla Çalışkan, *İstanbul*

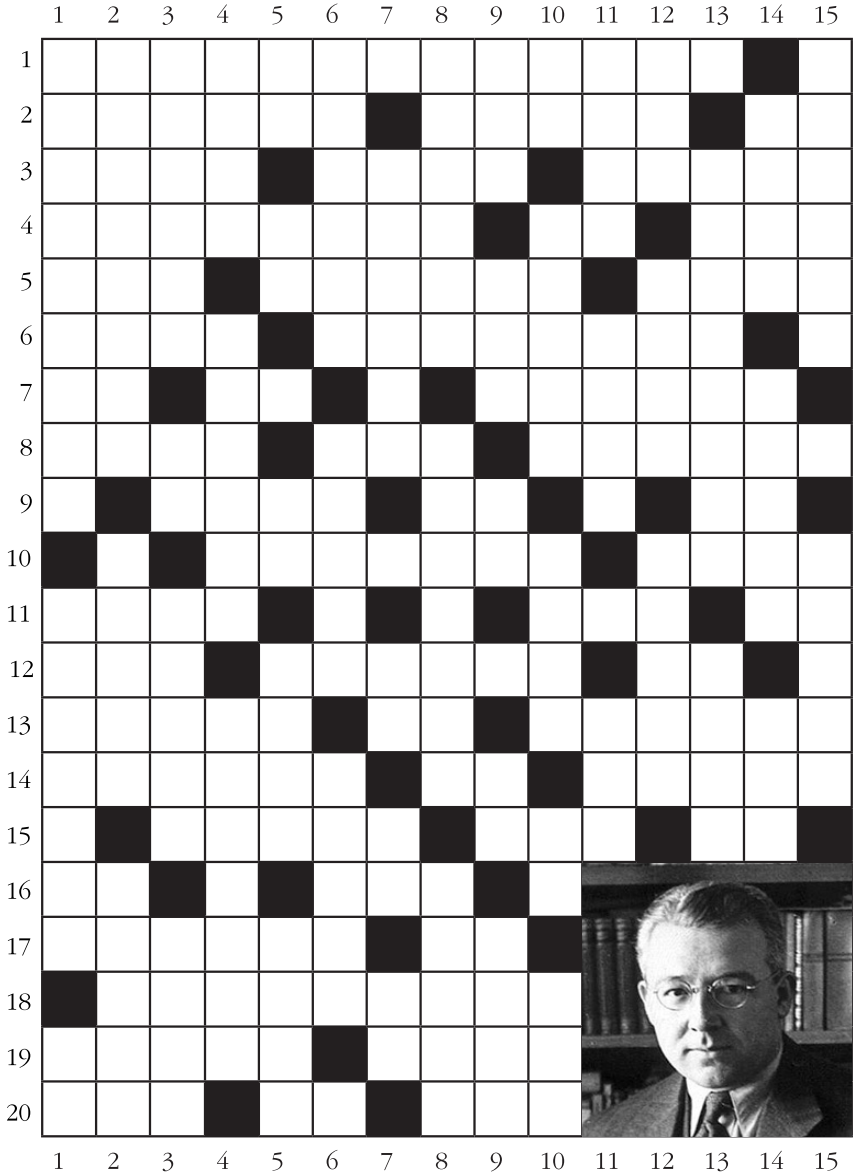
Ada Acartürk, *İstanbul*

Yağmur ve Ataberk Atagün

Aleyna, Çağrı ve İlayda Önemli, *İstanbul*

Bulmacanın çözümü 151. sayfadadır.

Bulmaca

Filiz Leloğlu Oskay

SOLDAN SAĞA: 1-'Kürk Mantolu Madonna', 'Kuyucaklı Yusuf', 'İçimizdeki Şeytan' adlı yapıtlarından da tanıdığımız ve 1948 yılında yitirdiğimiz fotoğrafta görülen öykü yazarı ve şairimiz. 2-Rakı yapımında kullanılan bol ıtırılı bir bitki.-Çorum'un bir ilçesi.-Bir cetvel türü. 3-Dar ve kalınca tahta.- Hac mevsimi dışında Kâbe'yi ve Mekke'nin diğer kutsal yerlerini ziyaret etme.-Eğri. 4-Sonsuza kadar anlamında bir sözcük.-Samaryumun simgesi.-Konya ilinde bir baraj. 5-Hoş kokulu bir çiçek türü.-Küçük kitapçık.- Ailesi kalabalık olan. 6-Çevik.-'Susan'(ABD'li ünlü sinema sanatçısı). 7-Radyoaktivite birimi.-Bağışlama.-Uçan, uçucu. 8-Gelir, irat.- Hafif bir tür spor ayakkabısı.-Bir tür bilgisayar oyunu. 9-Yağlı, mayalı veya mayasız hamurdan yapılan çörek.-İsim.-Kromun simgesi. 10-Senatoyu oluşturan üyelerden her biri.-Hiddet, öfke. 11-Parlak, parıldayan.-Akdeniz bölgesinde bir akarsu.-Nikelin simgesi. 12-Gözleri görmeyen.-Muğla ilinde bulunan ünlü bir plaj.-Tunus'un plaka işareti. 13-Gemi barınağı.-İşaret, iz.-Ömer Seyfettin'in bir yapıtı. 14-Sermaye.-Güzel sanat.-Karda batmamak için ayağa takılan düzenek. 15-Asya'da bir ülke.-Bir bağlaç.-Satrançta bir taş. 16-Uzakdoğu kökenli bir zeka oyunu.-Bir salonda içki içmek için hazırlanmış köşe. 17-Kuzeydoğu İspanya'da bulunan ve geçmişte krallık daha sonra vilayet olan bir bölge.-Yahya Kemal Beyatlı'nın hece vezni ile yazdığı tek şiiri. 18-1918 yılında Mondros ateşkes antlaşmasının imzalandığı İngiliz zırhlısı. 19-Devam ettirme.- Ancak rüyada karşılaşılabilen nadide güzellikte olan. 20-Bir makyaj malzemesi.-Bir soru sözü.-Rutubet.

YUKARIDAN AŞAĞIYA: 1-1927-2001 yılları arasında yaşamış olup kuş ressamı olarak tanıdığımız sanatçımız.- Yağda kızartılarak üzerine şeker veya şerbet dökülen bir hamur tatlısı.-Akdeniz'de bulunan küçük bir ada. 2-Çözümsel, çözümlü.- Temel, dayanak.- O yerde anlamında bir sözcük. 3-Vurmalı bir çalgı.-Bir renk.-Ankara'nın bir ilçesi.- Bazı deniz yosunlarından elde edilen bir madde. 4-Sadece bire ve kendine bölünebilen sayılar.-Balıkesir'in eski adı.- Civanın başka bir madde ile karıştırılması ile oluşturulan dolgu maddesi. 5-Holmiyumun simgesi.-Rütbesiz asker.-Telluryumun simgesi.-Ayak direme.-Yönetmen John Moore'un 2006 yapımı bir filmi. 6-Antik Mısır mitolojisine göre ölüm tanrısı.-Prens.- Daha çok pastacılıkta kullanılan tuzsuz, yumuşak krem peynir. 7-Aralık, uzaklık.-İlgi eki.-Eski Mısır'da güneş tanrısı.-Manganezin simgesi. 8-Diş taşı.-Çekirdeksiz bir mandalina türü.-Yönetmen John Frankenheimer'in 1998 yapımı bir filmi. 9-Bir bağlaç.- Lenf bezlerinin büyümesi anlamına gelen tıbbi bir terim.-Önüne geldiği kelimeye çift anlamı katan bir ek.-Endonezya'nın plaka işareti.-Güneydoğu Asya'da bir ülke. 10-Sodyumun simgesi.- Bir kimsenin ödemeye borçlu olduğu şeyi göstermek için imzaladığı resmî kâğıt.- Merhamet sahibi.-Bir nota.-Ad, ün. 11-Klasik Türk müziğinde mi notasına yakın bir perde.- Sıvı veya cehati boşaltma amacıyla boşluğa yerleştirilen tüp -Bir tür İngiliz birası. 12-Lakırdı, söz.- Vücuda kırmızı kan dağıtan büyük atardamar.- İnsan topluluğu. 13-Sakarya'nın bir ilçesi.-Dişi deve. 14-Kumarda zarar ya da kar etmemek. -Cehennem. -Engel. 15-Cengiz Aytmatov'un bir romanı.-Avrupa'da bir başkent.

filizoskaybd@gmail.com

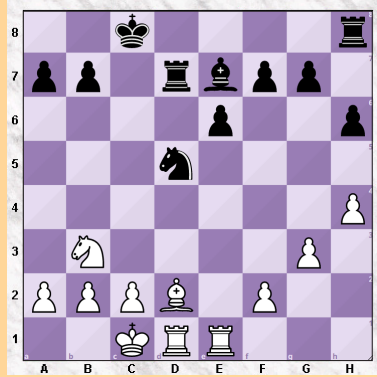
Satranç

Mustafa Yıldız

KADINLARIMIZIN OYUNLARI

Elifnaz Akat - Ekaterina Atalık, 8. Tur

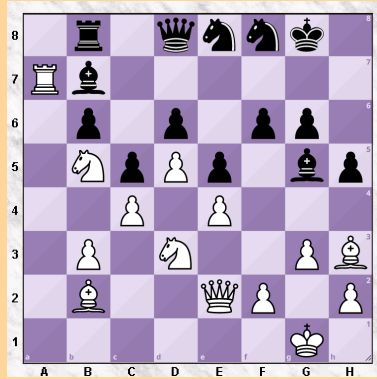
Caro -Kan açılışından başarıyla çıkmış, konumda bir zayıflık görünmüyor yalnız beni oyna diyen belli bir hamle de öne çıkmıyor. Siyah'ın açık d keyinde kale bataryası kuracağı anlaşılıyor. Şu siyah haneli fili ne yapmalı Beyaz? **21.Fa5?! b6** ve tempo kaybı insanı hataya kolay sürükler. **22.c4?** Çok cesurca bir piyon sürüş, tabii ki korumasız kalacak ve az sonra yutacak. **22...Kc7!** Başa iş açan açmaz! **23.Şb1** Oysa bu hamle 21.Fa5 yerine yapılmalıydı. **23...Kxc4 24.Kxd5?**

Çılgınlık! a5'teki fil istekte olmasa bu alış güzel olurdu. **24...exd5 25.Kxe7 bxa5** Siyah, kalite öne geçti, Beyaz için de etkili bir oyun kalmadı. **26.Kxa7 Ke8!** **27.Ka8+ Şd7 28.Kxe8 Şxe8** e1'den mat tehdidini savuşturmak için zorunlu değişim. **29.Axe5 Ke4** Birkaç hamle sonra Beyaz yenilgiyi kabul etti. **0-1** 5-11 Mart 2022 tarihlerinde Ayvalık'ta 9 tur üzerinden 81 katılımcıyla düzenlenen turnuvayı Atalık, 8 puanla ve yenilgisiz lider bitirdi.

Hayale İsgenderova - Yulia Gökbulut, 9. Tur

Alan üstünlüğünü kesin kazanca dönüştürmekte kararlı olan Beyaz, **29.f4** ile merkezi açma girişiminde bulunuyor. **29...Fh6 30.fxe5 fxe5** (30.f5 şah kanadı saldırısı da denenebilirdi.) **31.Axe5 dxe5** Aldatıcı ve sezgisel bir feda! **32.Fxe5 Fg7 33.Fxb8 Vxb8 34.e5 Ac7 35.Kxb7 Vxb7** kale karşılığında, etkisiz b7 filini almak yerine **36.Axc7 Vxa7** ile atı almak daha kârlı olabilirdi. Beyaz, belki feda ettiği alete

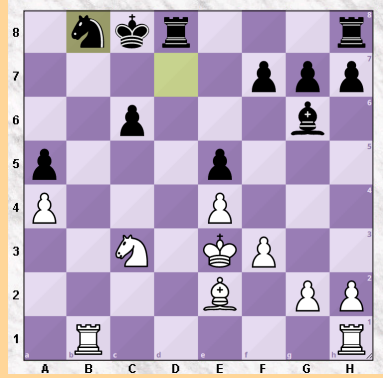
karşılık merkezdeki bağlı geçer piyonlarının gücüne güvendi ama kombinonun başındaki üstünlüğü artık yok. **36.e6? Axb5 37.e7?** Bu zamansız piyon sürüşleri sonucu Siyah'ın lehine çevirdi. **36.Ad6 Va8.37.e6** daha di-rençli olurdu. **37...Ad6 38.e8=V Axe8 39.Vxe8 Fd4+** Siyah artık çok üstün. **40.Şg2 Şg7 41.Şf3 Vf7+ 42.Vxf7 Şxf7** Vezirler değişildikten sonra oyun 20 hamle daha sürdü ama sonuç değişmedi, Siyah kazandı. **0-1** Gökbulut, bu son tur kazancı ile gümüş kupaya uzandı.

Çiğdem Onur - Algi Acarbay, 8. Tur - Algi Acarbay, 8. Tur

Siyah'ın bir piyoncuk materyal üstün-lüğü, vezir kanadı piyon yapısının da-ğınıklığı ve şahının da uzun rok nede-niyle bu zayıf kanatta bulunmasından dolayı havaya uçmuş gibi görünüyor. Onun şah kalesi şimdilik çok etkisiz.

22.Kb6! Şd7 Şah, daha güvenli şah ka-nadına kaçmak istiyor ama dağlar geçit vermiyor. **23.Kb7+ Şd6?** Kötü talihin baş adımı! **24.Ka7! Ad7 25.Kd1+Şe7 26.Fa6!** Filin zarif manevrası. **26...f6** Açmazdaki ata yardım kapılarını açıyor. Siyah, konumu anlıyor ama elinden pek

fazla bir şey gelmiyor. **27.Fb7! c5 28.Fc6 Fe8 29.Ad5+ Şd6** Sonuçsuz bir atağa kalkışan siyah şah rakip figürlerin arasında kara bahtına ağılıyor. **30.Fxd7** Siyah terk etti. Ne yapsa bir figür kaybedecek. **1-0** Onur, 7 puanla üçüncü oldu.

ÖĞRETİCİ BİR KONUM

1.Şg5!!

(1.Ka7? Fe4+ 2.Şh6 Fb7 =)

1...Fg2 2.Kg4 Ff3 3.Kf4

Fd5 4.Şh6 Ff7 5.Kf1 +-

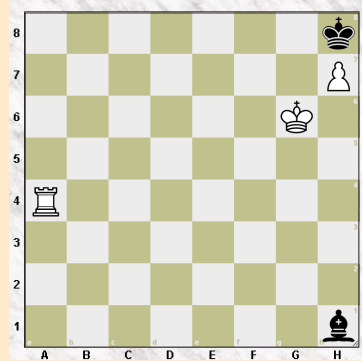
veya **1...Fd5 2.Kd4 Fb3**

3.Şh6 Fd5 4.Kd2 +-

veya **1...Fc6 2.Kc4 Fd5**

3.Kd4 Fe6 4.Şh6 +-

Vancura, 1924

Beyaz kazanır.

mustafayildizbd@gmail.com

Bize Gönderilen Kitaplardan

Muharebe Mektupları

Trablusgarp'ta Görev Yapan İttihatçı Bir Askerin Mektuplarından

Muhyiddin Hasan
Büyüyenay Yayınları

20. yüzyıl- da sömürge yarışına katılan İtalya, Osmanlı'nın Kuzey Afrika'daki son toprağı olan Trablusgarp'a gözüünü dikti. 1911'de Trablusgarp'ın kendisine verilmesine dair Bâb-ı Âlî'ye verdiği ultimatomdan olumsuz cevap alınca Osmanlı Devleti'ne harp ilan etti. Trablusgarp'ın pây-ı taht İstanbul'a uzaklığı, Mısır'ın İngiliz işgali altında olması ve Osmanlı'nın deniz gücünden mahrum olması Afrika'daki son vatan toprağının savunulmasını zorlaştıran hususlardı. Bu zorlu şartlara rağmen başta Kurmay Binbaşı Enver Bey, Kuşçubaşı Eşref Bey, Mümtaz Bey, Kurmay Binbaşı Mustafa Kemâl Bey ve Ali Fethi Bey Beyler olmak üzere birçok İttihat ve Terakki Ce-

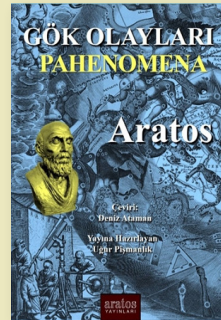

miyeti mensubu subay gizlice Trablusgarp'a gidip İtalyanlara karşı yerli halkı teşkilâtlandırırılar. Bunun neticesinde başta Senûsiler olmak üzere yerli Arap milisler, bir avuç Osmanlı subayı ile birlikte İtalyanlara karşı vatanlarını kahramanca savunmuş ve İtalyan kuvvetlerini kıyıya hapsedmişlerdir. Bu harpte yerli milis kuvvetlerini teşkilâtlandırıp onlarla beraber İtalyanlara karşı çarpışan subaylardan biri olan Bahriye Yüzbaşısı Muhyiddin Hasan Bey'in tarihe düştüğü notlar.

Gök Olayları

Pheanomena
Aratos
Aratos Yayınları

Mete Akyol'un gazeteciliğe Madım attığı Tarsus'ta, 2004 yılında yayına başlayan 100. sayıya ulaşan Aratos dergisi, kitaplar da yayınlıyor. Bugüne kadar kırk kitabı okurlarıyla buluşturan Uğur Pişmanlık salgın süresince sanal ortamda çalışmalarını yürüten Türkiye'nin dört bir yanında akademisyenlerin katılımı ve rehberliğinde

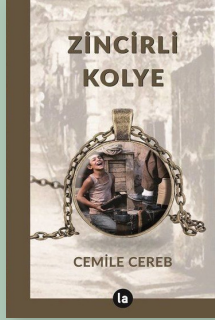
açılan 25 felsefe okulu ile de halkla felsefeyi, felsefecileri bir araya getiriyor. 2400 yıl önce mevsim dönümlerini, gökteki değişimleri, evreni, takımyıldızlarını ve yıldız hareketleri ile hava durumunu şiirsel bir dille anlatan şair matematikçi ve gökbilimci Tarsuslu filozof Aratos'un "Pheanomena", "Gök Olayları" (Poochigan'ın 2011'de Yunancadan İngilizceye çevirdiği) kitabını Füsun ve Deniz Ataman kardeşler Türkçeye kazandırdı. Aratos yayınları önümüzdeki aylarda John Lamb'ın "Gök Olayları ve Hava Tahmini" adıyla önsöz yazıp çevirdiği yapıtı da yayınlayacak.

Zincirli Kolye

Cemile Cereb

La Kitap

Bir Zamanlar Afan", "Dağların Efendisi" adlı kitaplarının ardından yeni çalışması "Zincirli Kolye" ile Akdeniz'den yaşam esintilerini dünyaya yayıyor, Cemile Cereb. "Kapının önüne varmıştım bile. Güvenlik kontrolünden geçerken uyarı sesinin gelmediğini fark ettim. Boynumdaki kolyeyi yokladım. Yerin-

de yoktu. Yüreğim çarpmaya, dizlerim titremeye başladı. Dışarı fırladım. Koşuyordum. Aklıma gelen şey... Şaç diplerime dek ter içindeydim. O yoktu. Köşedeki çiğköfteciye soracaktım, tı-kandım. Ben böyleydim işte. Sinirle-nince ağlama krizine tutulanlardan. O madalyon yani kolye annemle babamın bana ve kardeşime aldıkları ilk arma-ğandı. "Bunu bana yapmamalıydın çocuk! Bunu bana yapmamalıydın ço-cuk!" dedim."

Limon Çiçeği Kokuğu

Pınar Özen
Dorlion
Yayınevi

Daha önce "Aşkın Kokuğu" kitabı çıkan Pınar Özen yeni kitabının gelirini, özellikle sal-gında yaşamını yitiren hekimlerin ailelerine, çocuklarına el uzatan, Kadın Hekimler Eğitime Destek Vakfı'na (KAHEV) bağışladı. "Önünüze o kadar parlak, sahte, akıl çelen hedefler koyuyorlar ki yaşamaya vakit bulamı-yorsunuz. Çemberin içinde kalmak, zincirin halkası olmak için hayatlarınızı adıyorsunuz. Gerçek yaşamın, çembe-rin dışında olduğunu göremiyorsunuz.

Bir Fotograf Bin Sözcüğe Bedeldir

Gönderi: REŞAT ERCANLI

Abone Olun

Bütün Dünya Kapınıza Gelsin

Bütün Dünya'dan tüm okurlarına kaçırılmayacak bir fırsat. Bütün Dünya dergisine düzenli olarak ulaşmak isteyen okurlarımız abonelik sistemimizle dergilerine daha kolay ulaşıyor. Bir telefonunuz veya e-posta mesajımızla aboneliğinizi başlatın, bir yıl boyunca Bütün Dünya'nız her ay kapınıza gelsin.

Bütün Dünya
Abone Servisi

Tel-WhatsApp:
0541 725 74 11

E-posta:
abonebd@gmail.com

Bütün Dünya

BEDİA GÜLERYÜZ

Kız Güzel Sanatlar'ın ilk öğrencilerindendi. Doktora için yurtdışına çıkan amcasıyla gittiği Berlin'de, Güzel Sanatlar'da okudu. II. Dünya Savaşı'na kadar Atatürk portreleriyle ünlü Kampf'ın resim anlayışı, güçlü deseniyle beğenisini kazandı ve ondan etkilendi. Bir yıl New York'ta Batı sanatını inceleyip kendini geliştirdi. Aşık olduğu doğayı yerinde işledi. Betonlaşmanın kemirmeye, yok etmeye başladığı doğayı “resimde temel sorunlardan uzaklaşmama uğraşısı esastır” ilkesiyle tablolarında ölümsüzleştirdi. Büyükbabası Ahmet Bey'in Hat öğretmeninin çalışmalarını “güleryüzlü” bulup, imza olarak kullanmasına izin verdiği “Rüşenî” (Güleryüz) mahlası, soyadı yasasıyla ailenin soyadı oldu. Öncülüğü, yapıtları, çalışmaları dışında yeğeni Mehmet Güleryüz'e aktardığı sanat sevgisi, enerjisiyle de bugüne ışık oldu.

